

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**In evangelia secundum Matth., Marcum et Lucam - Cod.
Aug. pap. 33**

Nicolaus <de Lyra>

[Reichenau], 1435

Lucas

[urn:nbn:de:bsz:31-72826](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-72826)

Facies bouis
 a sinistris
 a pors quatuor
 Sicut dictu
 fuit in pte
 pro ewange
 lii secundum
 matheu exch
 icki qphete in
 uisione anima
 lis quatuor
 facies hntis
 designatim
 fuit xpi ewa
 geliu fore q
 d i facie scri
 bendum. Vi

delicet amathos in facie hntia
 a marco in facie leonina. a luca
 in facie bouina et a iohanne a
 facie aquilina Et ideo in uerbo p
 pms circa ewangelium luce quatuor
 designantur pmi e elegancia sti
 li tunc dicitur facies matia libri
 tunc dicitur bouis Quid huius ewa
 geliu tunc dicitur a sinistris pro
 fipo nui tunc additur a pors quatu
 or Circa pmi considerandum q
 facies est elegancia et nobilitas
 pars corporis Et ideo conuenient
 per faciem notitia et elegancia
 scripture designatur que in ewa
 gelio luce specialiter cepit ut pa
 tet intueti qpter quod dicit beatus
 acronimus Sermo autem luce ta
 m in ewangelio quam in actibus a
 postolorum concos e et seculari
 redolet eloquentia qpter quod de
 hoc potest dici illud quod scribit
 apuoka primo capitulo ffacies eius
 sicut sol luce in uirtute sua. qz

sicut claritate solis aresulget tota
 mundi machina Sic eo destruetur
 ewangelij scdm lucam tam elegan
 ter tradita aresulget et relucet tota
 etia vniuersalis Circa scdm con
 siderandum q licet lucas ewangelis
 ta de scriberet totum decursum e
 ewangelij incipiens a xpi mira
 culosa conceptione pertransiens ad
 natiuitatem conuersionem morte
 et resurrectionem terminans ewa
 geliu in eius ascensione. et sic ab
 eodem incipit actus aplos in q
 tractauerunt xpi ewangelium Ca
 men eius principalis mencio e
 circa xpi mortem et passionem
 describendam qpter quod ape lu
 cas designatur in facie bouis q
 e animal ymolatiu secundum tra
 ditionem legis qpter quod suu
 ewangelium incipit a sacerdotio
 zacharie ad quod officiu spectat
 ymolare Et ideo materia pmi
 palis huius libri de signatur in
 facie bouis Quia sicut dictu e
 lucas principaliter describit actus
 xpi pro nobis ymolatu q
 quod de hoc potest exponi quod
 scribitur p uisiois xpi ubi plu
 rime sunt segetes ubi manifesta
 est fortitudo bouis meo scdm
 luce continentur segetes plu
 rime. uidelicet dm m ab ip
 uerba que sunt ammaro pa
 uila ubi Et manifesta e forti
 tudo bouis Virtus em fortitu
 dines e circa terribilia bono mo
 ris fortis enim impaudus est
 in bonam mortem qz de
 qto cetero. Mors aut x

non solum fuit bona sed etiam
 preciosissima virtus etiam fuit
 in maxime tribula Et id popi bonis
 maxime apparuit in pa. Et quia
 lucas preteritis describit hanc mortem
 et passionem et dicitur Et id de
 huius evangelij descriptione conveni-
 enter dicitur quod ab i. manifesta
 fortitudo bonis quia ab i. maxime
 velut fortitudo popi hominis pro
 nobis commolari ad modum bonis //
 Circa tertium considerandum q. facies
 bonis erat tertia in scilicet illius a-
 nimalis habentis quatuor facies
 facies omni hominis erat prima in
 recto aspectu prophete nota. Et per
 consequens facies bonis secunda q.
 esse videtur quia pars dextera
 parat a sinistra. Et facies bonis
 que describitur in sinistra parte
 erat tertia prout in principio
 mathi fuit plenius declaratum. Et
 sic inter quatuor evangelia evan-
 gelium luce tenet tertium locum. q. no-
 tatur cum dicitur a sinistra. In figura
 huius dicitur quidam viri. Quod Eodem
 on habet tubam in dextera et sinis-
 tra lampadem. Per ydemon vero
 matheus evangelista potest intelligi
 quia ydemon interpretatur in caverna
 in vtero. Et matheus describit
 popum natum de vtero congeniali.
 Per tubam vero in eius dextera
 existentem intelligitur evangelium
 in marci quod est quasi quidam ru-
 gitus leonis qui assimilatur sono
 tube horribilis. Per lampadem in
 sinistra existente intelligitur evan-
 gelium luce quod est lucide predict-
 et clare. Et ideo de hac sinistra

potest exponi quod scribitur pro-
 verbiorum in sinistra illius divitie
 et gloria. In evangelio enim luce vir-
 tutum divitie continentur quia per
 exemplum virtutum acquiritur gloria ho-
 noris. Circa quartum considerandum
 quod luce plures scripserunt evangelia
 tantum quatuor sunt appata scilicet di-
 in prologo super matheum. Eodemque
 figuram sacramenti ostendit ezechielis
 prophete in animali habente quatuor fa-
 cies ezechielis primo. Et iste quat-
 narius figuratus est in multis qua-
 ternariis ut declaratus fuit diffusio
 in principio evangelij secundum marcum
 Et ultimo designatur manifeste
 apertum in quatuor animalibus
 oculatis ante et retro. Quia evan-
 geliste respiciunt ad tempus predictum
 et futurum. De quibus animalibus
 abidem subditur quod requie non
 habent die ac nocte dicentia spiritus
 sanctus sanctus dominus deus omnipotens
 qui est honor et gloria in
 secula seculorum amen.

Veritas sine natione
 Beatus vero prolo-
 gium premitur. In quo
 primo exprimitur beati-
 tudine commendatio scilicet summi contra-
 rionem abiquod est et legentibus
 Circa premissum commendatio beati-
 tudine. quantum ad evangelium ab eo
 descriptum. 2o quantum ad descrip-
 tionem actus apostolorum ab eo. Cuius
 non in multis actus prima dividitur
 in tres partes quia primo ostendit
 luce scriptoris auctoritatem. 2o scri-
 bendi necessitas sive utilitas. 3o
 Quia animam essent scripta. 3o
 scribendi modus seu qualitas i.

/ p m

Cui ideo post baptismum **L**uca primus
declaratur luce auctoritas **h**oc auctoritas
et patet. **E**nm dicitur lucas primus na-
tione fuit enim antiquus syria valde no-
bilis et vincta. et amicitate ipsa tum dicitur
antiochenus fuit enim antiochia valde
nobilis civitas a sileno rege asie edi-
ficata. et nomine patris sui antiochi
denominata arte medicus. ut ex medi-
cina corporali. designaretur futurus
medicus spiritualis animarum. discipulus
apostolorum. quia ab ipsis didicit ewan-
gelium secundum quod ipse dicit in
prologo sui ewangelii. **U**t patet in
scia paulum secutus. quia fuit comes
medicinis sue peregrinationis. usque ad
confirmacionem eius per martirium in vi-
be romana seruicus domino fuit in-
tendit ad exercitum boni. sine enim in-
tendit ad exercitum mali. quia vixit
sine peccato notabili. saltem per con-
uersionem suam quod declarat per
hoc quod subditur. **N**am neque ex-
orem magis habens ex quo patet eius
continentia. **S**eptuaginta quatuor
annorum obiit. In prologo super actus
apostolorum dicitur octoginta quatuor
annos etatis agens. **E**t **S**unt
aliqui qui istud contigit vitio scripto.
Et a principio ex quo libri sequentes
in hoc sunt deficientes. Alii vero
dicunt quod in prologo super actus apos-
tolorum computantur anni tantum ad
necessarios sue ad fidem catholicam.
Sed hoc non videtur probabile dicitur
quia hic dicitur ante conversionem
fuit arte medicus. puer autem de-
cem annorum tantum non potest illam
artem scire. et multo minus ex-
ercere. quod tamen oportet dicitur secundum

istos plomus et spiritu sancto. **E**x quo pa-
tet eius felix confirmatio. **Q**uarta
nam essent scripta. **H**ic tamen of-
fenditur. **S**ic scriptura certitas. ardua
necessitas. que fuit duplex magis
certas ewangelistas. quia licet non
scripsissent. tamen aliqua de christo o-
miserant. quorum materia est valde co-
tilis. **U**mo necessarii. **U**t de concep-
tione et natiuitate nostri saluatoris et
etiam sui precursoris. que per lucam
fuerunt completa ut patet infra
ut sit quatuor ewangeliste ut patet
infra. et sit quatuor ewangelis-
te in describendo vitam ewangelii
concordarent. et tamen singuli aliquid
ipsa dicunt. **S**econdam necessitatem
fuit. **A**pter pseudo ewangelistas
qui sub nomine discipulorum christi
ut patet thome et mathie scrips-
erunt ewangelia in serentes he-
reses. ut sub nomine discipulorum
christi facilius seducerent simplices
quorum falsitas ex descriptio ewan-
gelii luce deprehenditur. **S**icut et
per alia ewangelia a mattheo mar-
to et iohanne de scripta. **H**anc
igitur sententiam ponit hic ierod-
otus in uoluntate. **S**mittens quod lucas
scripsit per mattheum. et mattheum im-
dicitur. **S**ui tamen iam essent scripta.
et mathie partibus hanc magis
na signans ipse in principio in
prologo ewangelii ab eo de scripto
ut patet infra. **C**onsequenter
ponit causam secundam. quia scripsit
per ad excludendum hereses tamen
dicitur. **C**ui extra. et per eam. que
ordo ewangelice disputationis ex

possit a preter illam causam scribe
 di a scriba euangelii que fuit ut uitas
 euangelii in quatuor euangelis or
 dinate ppter misterium in scriptura
 facta multipliciter designari. Et max
 ime necessitas laboris in luce scribe
 tis fuit ut elaboraret qualiter mani
 festa esset humanitas xpi di quia
 et uerus homo et uerus deus uentum
 carnem omni generatione. Quia oes
 prophete de eius aduentu prophauerunt.
 Sedm quod dicitur actu xpi hinc oes
 prophete testimonium perhibent. pmi
 grecis fidelibus s; esset manifestanda
 xpi humanitas ne uiderentur fabulis am
 sari in solo legis desiderio tanocent' re
 dentes esse salutem in legis obsequio
 uel hereticis fabulis uel stultas solli
 citationibus seducti pseudo euangeli
 tas uel alias hereticos excedent a
 uitate. Quia pmo credentes de greca
 erant in fide terti. Et ideo indigebat
 per euangelium luce. Quia greca ling
 ua scripsit in fide saluati. Consequo
 rationis pmo causam pma scribe
 di hoc euangelium s; ut ea que erat
 omnia ab alijs completeretur. Et hoc
 e q; dicitur de hinc ut in principio
 euangelio ad hanc s; baptiste pre
 cipio domini natiuitate presump
 ta. in principio euangelii luce po
 sta. indicaret in euangelijs scri
 beret s; theophilo epistopo. in hoc
 q; euangelium suu incepit a precedo
 tis. et in quo electus scriberet in
 quo annali electus esset ad scribendum
 euangelijs s; in figura bouis q; est
 animal animalium. contestans in se
 a meo euangelijs alio descripto et bn
 dicit in se et non a se p hoc in

s; inanis. quod scriptura sui euangelii
 est attribuenda sicut principali scrip
 tori completa e que ab alijs cont. mcho
 ata. licet em matheus de natiuitate
 saluatoris scripsit non tamen ata per
 fecte sicut lucas. Matheus etiam et
 matheus conceptione et natiuitatem
 precursoris tauerunt. quam lucas ex
 pressit. et in multis alijs dicta com
 plement. **¶** Cui ideo hic conator de
 scribitur modus scribendi euangelijs
 luce seu qualitas. In describendo em
 genealogiam matheus inchoauit a
 uiribus usq; ad xpm describendo.
 lucas autem ordine retrogrado incho
 auit. a xpo ascendendo non solum usq;
 ad abraham sed etiam usq; ad dm. ut
 patebit infra tertio capitulo. Cui gra
 tio fuit. **¶** Sicut matheus ascendebat
 modum qualiter deus uenit in mudi
 carnem assumendo a patribus descende
 tem. Ita lucas ostendit. quomodo per
 benedictam xpi incarnatione redu
 emetur in deum per uera fidem. quo
 etiam fuit in patribus ueris testam
 ti. licet non ita explicita. sicut e
 in fidelibus noui testamenti. Hanc
 autem sententiam parit beatus iero
 nymus in uita. Sed ego accipiam
 uerba eius. non sedm ordinem scrip
 ture sed sententia cui saluet luce po
 testas per missam a concessa a perfec
 tione gratia. in xpo impleto. et scri
 be perfecte genealogiam in xpo im
 plectam. quia ab ieronymo despon
 dendo et repetendo a principio nati
 uitatis humane. i retrogrado modo
 scribe genealogiam predictam. in q;
 incipit ab humanitate xpi p q; bap
 tismu filij dei. Quia p q; bap
 tismu xpi.

in mediate scripsit genealogiam
predictam ut dicitur in fia in capitulo
Johannis primo apertam causam que stat
dicitur predicto modo scripsit genealo-
giam ut requirentibus et sine deside-
rantibus demonstraret in quo apphe-
dens erat et apertam deum in quo termi-
nat genealogiam magis apphensioe
per apertam uisionem consistit bea-
tudo Admissio generationis in di sepe-
bilis dei et ipsius christi qui secundum dei
tatem est in dispari a patre quia pater est
et equalis qui apertam ponit in introitu
a in principio generationis et genealo-
gie ab eo de scripta reuertens in deum
quia ad christum terminatur ut dicitur
est per nathan filium Sicut enim mattheus
ponit salomone filium dauid in ge-
nealogia christi ab eo de scripta non
lucas ponit nathan filium dauid du-
pliciter de causa Una est quia nathan dicitur
fuisse filius dauid adoptiuus Mos
autem reducit in deum per hoc quod effi-
citur filii dei adoptiuus Et ideo lucas qui
describit genealogiam ascendendo
in deum de scripsit eam per nathan
filium adoptiuum Alia causa est quia
nathan interpretatur domus Et ideo
figurat christum qui est dei filius na-
turalis et per hoc quod fuit nobis da-
tus a patre efficitur filii dei adoptiuus
quia per eum tamquam per mediatorem
reducit in deum patrem non subdit
ut predicans sic apertam lucas habet
christum uerum qui datus est hominibus
apertam pro corporis salute opus perfecti ho-
minis a conditione nature humane
in statu innocentie que fuit per

fecta uirtutibus et scientiis reuer-
re in se et redire indignitatem per-
tinam aqua recederat faceret per fi-
lium et per nathan figuratiue ratiocina-
predicta Sed per christum effectiue qui
est dei filius secundum naturam diuinam et
filius dauid secundum carnem qui per da-
uid patrem uenientibus in christo et
descendentibus usque ad christum perge-
nerationes atque probat et uiam et
modum ueniendi usque ad christum
Cui luce postea commendat luce
in scribendo euangelium Hic conser-
uatur eius commendatio in scribe-
do actus apostolorum tunc dicitur Cui
luce non in merito et non arduum
sed ex magna ratione et scribendorum
actuum apostolorum potestas in ministerio da-
tur quia sicut supra dictum est fuit
discipulus apostolorum et specialiter pauli
tunc fuit comes in diuinitate et
sic uidit facta eius de quibus lib-
er actuum apostolorum pro maiori parte lo-
quitur quia totius potuit scribere
tamquam uisa in principio in il-
lius libri fit mentio de christi ascen-
sione et matthei electione et hoc est
quod dicitur ut deum in deum pleno
autem dicitur deus in deo quod filius
semper est in patre quantum ad ipsam
deitatem quantum uero ad humani-
tatem fuit plene in deo patre
quando in humanitate gloriosa
assumptus et ad dexteram patris de-
que fit mentio in principio libri
et filio perditionis ex tunc iuda
quod dicitur De eius morte ab eis agit
ante electionem matthei oratione ab
apostolis facta forte dicitur
electionis eius completur quia

in electione matthei apostoli premissa
orae dederunt sortes. et cecidit sortis
super mattheum. et sic completus fuit
numerus duodecim apostolorum. quod
de quibus modo iudas ceciderat. per
paulum confirmatione apostolicis ac
tibus daret. quia in actibus eius al
le. liber terminatur. quem diu con
firmat. recurrentem dominus elegisset
quia dominus christum persecueret. in
mensis suis fuit a christo electus ut hic actus
quod et legendus post lucam tunc
datione libri. Quod ponit suam excusa
tionem de hac parte breuiter transferat
quod fecit ad curandam prolixitatem
et curiositatem. Et hoc est quod dicit. Si
quibus legentibus ac requireribus
domini utile fuerit. anobis expediri. et
per nos emittamur per singula et par
ticularum plenius sciens. si ego
quod operantem agricolam a doc
torem oportuit. simul defunctibus suis
edere a doctrina sua fructum per
pere. quod fit quando auditores pro
ficiunt utrumque publicam curiositate
ne non cederent. tam a tantum de
monstrare a plane ostendit deum et veri
tatem de deo. quam a quantum. sus
tinentibus prodesse a scribere adhibere
et voluntatem curiosorum. qui autem
autem mandati veritatem et magis in
veritatem et parum veritatem delectantur.
Videntur tamen aliquibus salua reue
rentia beati acronimi opam fonte
tiamque plane et lucide dici posset.
Verbis obscuris et intricatis ob um
brata.

Quoniam quidem et hic
incipit beatus acronimus
lucis scribere. Et primo suo
euangelio premitte p

facionem. Quod subiungit euangelij nar
ratione ubi fuit in diebus herodis
In prefacione sua ponit duplicem
causam qualiter scripsit euangelium
scilicet ad complendum aliqua que ama
theo et marco fuerant ommissa. vel mag
is plenius dicta. et ad excludendum falsa
que ab hereticis sub nomine discipulorum
christi scripta fuerant. Sicut plenius
dictum est in prologo acronimi. Et hoc
est quod dicitur. Quoniam quidem a. terte
multi conati sunt ordinare narraciones
acronimi. et gestorum euangelicorum. Quia
sicut dictum est aliqui scripserunt vere
sed tamen aliqua omittendo. Aliqui
autem falso hereses inserendo que
in nobis complete sunt. et in euan
gelio a nobis scripto. quia compleuit
dicta eorum qui vere scripserunt. et
exclusit dicta eorum qui falsa in se
uerant. sicut tradidit nobis. et
ab initio christi audierunt. si ipsi apostoli a
quibus deditur veritatem euangelij in
finitum. et manserunt in veritatem eu
gelij modo omnia a principio diligenter
ex ordine tibi scribere. Quia incipit
euangelium suum a conceptione pau
luis et saluatoris. quod autem dicit omnia
acta christi scripsit. quia totus mundus
non posset capere tantam scripturam.
Ut hic notis quod. Sed accipitur
hic omnia quia scripsit necessarios
quorum notitia erat necessaria ad sa
lutem optime theophile. Et hoc uer
bo dixerunt aliqui. quod iste theophilus
fuit con patens et princeps madya.
Quia paulus tali modo loquendi con
ad festum Actuum xxviii. Non in sermo
optime fesse. Et apud montem m
lucis andet. quia talis modo loquendi
christi. et ad prelatos. qui alios

debeat excellere in bonitate ante
 hominem non est verisimile. quod tantus
 euangelista omisso episcopo ad quorundam
 officium spectat euangelium sine et
 de hoc alios docere scribet per magis
 scilicet euangelium. Et adeo melius
 videtur dicendum quod fuit episcopus ut
 dicitur supra. Et hoc videtur per
 hoc quod subditur. Quibus eruditus es
 et dicitur agitur optime theophile
 non quod pro ipso solo scriberet sed
 quia scripturam ei debebat pro
 apud et omni fidelium salute. ut cog
 nostas sed plenus veritatem cor
 uerborum ad fidem catholicam per
 tinentiam de quibus eruditus es non
 tamen alla perfectio sicut post let
 tionem huius scripturæ. **Cap. 7.**

Inter diebus hinc
 incipit lu
 tas narra
 tionem e
 uangelij
 Et dicitur
 in quatuor
 partes. 1.
 primo scri
 bitur sal
 uatoris ingressus in mundum per
 suam incarnationem. 2o per suam
 passionem tertiis capitulo 3o eius
 egressus de mundo per suam passio
 nem 4o capitulo Quarto regres
 sus ad patrem per suam resurrectionem
 et ascensionem 5o capitulo 6o
 in duas. Quia primo describitur pre
 turpibus et saluatoris conceptus. Secundo

utrumque ortus. **I**nter modum huius
 capituli ubi. **H**inc ergo non aut maria
 prima ad huc in duas. Quia primo de
 scribitur conceptus per uisum ubi in
 mense aut sexto. **I**nter primo con
 ceptus per uisum ostenditur mirabi
 lit exortibus primo ex parentu con
 ditio ubi factus est aut. cum sacerdo
 tis in ex parte increduli punitione
 ubi. **E**t dicitur gathaias. **I**nter primo
 in describendo conditione parentu
 beate iohannis premitur tempus
 regis sub quo fuerunt tunc dicitur
 fuit in diebus herodis iudee rex
 Quia iacob patriarcha spiritu proph
 etico dixit. **Q**uando regnum iudee
 set translatum ad alienigenam. **Q**u
 quod dicitur ab idem. **N**on auferet
 septem denuda et dixit de femore eius
 donec ueniat qui mittendus est.
Iste autem herodes fuit alienigena
 quia pater eius fuit ydumeus
 sacerdos quidam nomine gathaias
 per ex passione nomine intelligitur
 quod iste fuit famosus in uita et do
 ctina de uice abya. **S**ecundum quod dicitur
 primo paralipon 24o. **D**icendum
 uolens ampliare cultum dei ede
 dimauit de cognate quatuor genera
 tibus. **U**iginti quatuor sacerdotes qui
 successus seruiret per ebdomadas
 in templo domini. **E**t octaua pars re
 tidit super abyam ut abidoni dicitur
De quo descendit iste gathaias et
 uxor illius desiliabus aaron hoc
 exprimitur quia apud dignitatem
 sacerdotalem filie detribu aaron di
 ligentius et honestius seruabantur
 nomine eius elizabeth quod nomen ex
 primitur apud eius bonam fama

in uita
 signum ad
 uicem 2o

et vitam sicut dicitur e de zacharia
 Unde sequitur Erant autem iusti ambo
 ante deum. Hoc dicitur ad concludendum.
 oppositis firmiter. merentes moribus
 mandatis quatenus ad obsequium mora-
 lum preceptis. et iustificationibus domini
 quantum ad obsequium ceremoniam
 sine querela quantum ad absentiam
 cum uiderent quia pacifice ad pro-
 ximos se habebant. **Et non erat eis
 filius.** Cuius duplex causa subditur. Una
 specialis mulieris scilicet sterilitas alia
 communis uero et mulieris. **Et postea**
Et hoc e quod dicitur. Sed quod esset
 stultus et ambo precessissent in diebus
 suis. Ita quod transierant tempora ge-
 nerandi in patre et concipiendi in
 matre secundum communem naturam
 ex quo appareret conceptio pro-
 curatoris inuicibilis. quia non fuit
 per naturam tantum sed per naturam gratia
 diuina adiutam. **Et factum e autem h'**
 describitur conceptio procuratoris in-
 tabilis ex demeritate angelica et
 primo describitur conditio. **Et loci** **Et**
 demeritatio angeli ubi apparuit autem
 Circa primum dicitur. **Et factum e autem**
 sacerdotio fungeretur. **Et tunc** **Et**
 existenti in loco sancto scilicet in templo
 et in diuino officio occupato. facta e
 demeritatio de plebe habendo ad notandum
 sanctitatem futuram plus forte exist-
 entia distributiones hebdomadarum in quibus
 successive debebant viginti qua-
 tuor sacerdotes ministrare ut dicitur
 e fuerunt distribute per sortem.
Ut h' primo palysion xxxiiii. **Et**
 mensium ponit. **Et** **Et** hoc loco
 dicitur aliqui quod zacharias fuit pon-
 tifex uel summus pontifex sacerdos
 quia mensium ponit semel in

anno intra sanctum sanctorum. **Et** in fes-
 to expiationis soli summo sacerdoti est
 illicitum. **Et** hoc uidetur dicitur ambo
 et ueda super locum istum. et tempus co-
 ceptionis procuratoris. uidetur con-
 dare. quia festum expiationis celebra-
 tur decima die septembris. **Et** post
 illud fuit conceptio beati iohannis cir-
 ca finem eiusdem mensis. Reuerso
 zacharia addomum post completionem
 sui officii. **Et** sic ab illo tempore usque
 ad natiuitatem beati iohannis flux-
 erunt nouem menses. qui continent
 per eodem conceptu pueri usque ad na-
 tuitatem. **Et** qualiter ostenditur zacharias
 fuisse summus sacerdos non legitur. **Et**
 ad declarationem huius dicitur aliqui quod
 viginti quatuor sacerdotes predicti
 erant aequalis in ordine et indigmate
 non tamen simul sed successive. quia il-
 le mensis hebdomada festum expiationis
 cadebat erat summus sacerdos toto il-
 lo anno. **Et** ad hoc confirmandum
 inducitur illud quod dicitur. **Et** **Et**
 caphas erat pontifex anni illius.
Et dicitur igitur quod zacharias fuit su-
 mus sacerdos illo anno eorum predicti
 tantum festum cecidit in hebdomada apertis.
Et quia nulla scriptura autentica
 nec iosephus nec alij historiographi
 describentes sacerdotum iudeorum aliquam
 mentionem faciunt de summo sacer-
 dotio zacharie. **Et** deo saluo meliori
 iudicio. **Et** uidetur melius dicendum
 eum fuisse simplicem sacerdotem.
 nec alijs hijs quo inducitur sunt os-
 tenditur fuisse summus sacerdos sed
 magis oportet ut uidetur. **Et** quia
 hic dicitur quia ingressus fuit tem-
 plum ad ponendum incensum tan-
 tum. **Et** hoc autem licet dicitur in modis

sacerdotibus Sermonem heb. no. qn
pmo quidem tabernaculo cotidie in-
trabant sacerdotes sacrificiorum minist-
tera confirmantes. quia parte sacrifi-
cio in altari holocaustorum. quod erat
matio ubi ministrabant minores
sacerdotes Sacerdos qui ibi minist-
trauerat. laeis p. s. manibus et pe-
dibus. atque dabat primas dealtratio-
locustorum Et intrans p. ma. par-
tem templi. que vocabatur sanctum
uel sancta concremabant. nulla su-
per altare incensi thymiana. et tunc
erant sacrificium confirmati Quilla
vero partem templi que dicebatur
sanctum sanctorum. solus summus sa-
cerdos intrabat cum sanguine hi-
ri et vituli. Unde dicitur apoc. 1. ut
ut ex illo aspergetur sacrificiorum
autem zacharias intravit in sang-
uine tali non dicitur hic sed solum
ad ponendum incensum Si enim in-
trasset templum ad inferendum
tra sanctum sanctorum non esset ve-
risimile q. euangelista tacuisset an
hic sit maximus inter omnia que ad
officiu. summi sacerdotis pertinet
ut he. he. ix. et leuitico xvi. Et
ideo non videtur q. intravit sanc-
tum sanctorum. q. erat de officio su-
mi sacerdotis. sed solum p. ma. par-
tem templi. ad quam simplices sa-
cerdotes poterant ingredi ut dicitur
Et item angelus apparuit ipsi occu-
pato in sollemniori parte sui offi-
cii. ppter sollemnitatem amicitij qd
ministrare venerat Hic autem dicitur
q. apparuit ei stans ad dexteram altaris
incensi Illud autem altare non erat
intra sanctum sanctorum. In qd

dicit Jeronimus Et omnes doctores
hebrei et catholici. exopto augustino
nug dicitur non videtur in hoc te-
nendum Tm quia contumaciter dicitur
omnibus aliis quorum aliqui sunt valde
exopti in scriptura factis veteris testa-
menti. tunc quia exoptis sacre scripte
in contumacia dicitur quodam ultimo et
exopto ut videtur plinius declarauit
Quod autem dicitur soli summo sacerdo-
ti licitum et ponere incensum intra
sanctum sanctorum in die expiationis
Dicitur q. veteris et secundum illud
incensum non ponebatur ad offer-
rendum. sed ut nebula inde con-
surgens aperiret oracula quando
pontifex aspergebat sanguinem
vituli et hyrci contra oracula ut
he. leuitico xvi. Non autem habet
ex hoc loco. q. zacharias posuit
incensum in isto modo. ut patet
ex predicto sed solum quod posuit
incensum offerens ipsum super al-
tare incensi ad confirmatione sa-
crificij Quod autem dicitur q. ex-
piationis dies tendit hebdomada
sua hoc non probatur ut patet
ex dictis et dato q. verum fuit
non tamen ex hoc concluditur q.
intravit sanctum sanctorum ad ponendum
incensum. quia preter alios missi-
sum. qui pertinebat ad summum pon-
tificem tantum cotidie intrabant
sacerdotes minores ad offerendum
incensum in altari incensi ut
predictum Et hoc modo ingressus
est zacharias hebdomada sui mi-
nisterij Quod autem vltimis dicitur
q. de viginti quatuor sacerdotibus
ille erat summus sacerdos p. ma.
intra hebdomada. cadebat expia-

rōnis festum videtur esse fictum. tū
 quā hoc in nulla scriptura autentica
 habetur. tum quā ut h̄c in libris
 regum et paralyptis post ordinatō
 xviii sacerdotū omnis erat summus
 sacerdos super eos. non solum uno
 anno sed per totam vitam suam
 et ita commū factū ē vsq̄ ad ip̄s
 mathabeas. in quo greci super iudeos
 obtinuerunt dominū. Et tūc exopi-
 ditate grecos et ambrosio iudeos a
 liqui sunt amoti de sacerdotio ante
 mortem et alij in statu sicut pat̄
 sēs machabeas in capitulo. De
 iasone et menelao et hysimacho et
 quatuor decem de abhimo. Et adē
 mō p̄ca factum ē quando roma-
 ni ceperunt iudeis dominū. qui tūc
 erat exonale sacerdotū. Unde dicit
 iosephus quia taphas om̄t. sac̄
 dotū omnis anni potuit etiam
 ē. quā iudei inter se ordinant p̄
 istas contentiones et ambrosio. q̄ sa-
 cerdotū omnis tantū duraret per
 annū. addictum vero ambrosio et
 bedo dicendū q̄ non locum assen-
 tū. Et om̄s multitudō q̄li erat
 orans for̄s hora incens. quia non
 erat licitū q̄lo ingredi templum
 sed tantū atrū. **A**pparuit **I**n
 contes desribitur angeli denūtiatio
 et p̄mittitur zachariē stupefactio
 tum dicitur et zachariās turbatus
 ē vsq̄ p̄ exuisione angeli insolita
 et fragilitate humana iuxta angeli
 tam potestatem. Sicut de danielo lo-
 gitur danielis p̄ q̄pter quod an-
 gelus fuit consolatus eū dicens
 ne timeas zachariā. quasi dicit

Opem ad consolationē tuam. q̄o subdit
 quomā exaudita ē deprecation tua sic-
 quētor om̄ deprecation fuerit de adue-
 tu messie et habenda prole. Et ideo an-
 gelus veniēs sibi denūciat et dicit
 elyabet exor tua pariet t̄ filii. Et
 dicit tibi hoc ē q̄ote tūc virtute nec
 fuit ab iherus gratie ut predictū ē
 angelus ante loquens ioseph de partu
 marie non dicit pariet t̄ sed pariet
 absolute. quia ioseph nihil cognatus
 ē ibi. Et exorabis nome eius iohanne
 p̄renominante ab angelo. q̄pter sac-
 titatem eius futurā et officij p̄tate
 iohannes em̄ interpretatur in quo gra-
 qua iohannes xv̄m manifestavit
 per quō gratia et uitas ē. Ut h̄c ier-
 hannes p̄mo. Et est tibi gaudū in
 monte in ius. et exultatio exorū di-
 em̄ exultatio. quasi exorā p̄tate
 et hoc ē q̄d. quando gaudū est
 p̄sum tunc in ius. quod nō po-
 test b̄n̄ contēdi. qui apparuit ex-
 tuis. **E**t multi in natiuitate eius
 gaudebunt. **Q**m q̄ dicitur in ista
 q̄ in ortū eius congratulabantur
 vicini. **E**t tunc etiam p̄dōnis im-
 plere. quia dies sue natiuitatis nō
 solum festinetur a solis exorā mō. s̄
 etiam p̄tationis. et ab aliquibus
 alijs. **H**ic em̄ magnus corā domo
 Unde dicit saluator mach̄ x̄i ca
 p̄ter natos mulieris non surrexit
 maior iohanne baptista. Et om̄i
 et siccam non bibet quēnq̄ potū
 in ebrietatē non bibet. **E**rat em̄
 nazareus. et consecratus. **I**nō por-
 totā autam suam. **E**t ideo ab om̄i
 in ebrietatē abstinit. sicut naza-
 rei in veteri lege t̄p̄e sep̄ationis

sic ut hie mii vi capitulo Et spiritu
sancto replebitur ad purgatione ori-
ginalis peccati. et ad operatione boni
melioris. et multos filios isrl' conuer-
tet ad dnm a ad xpm per suam p-
dicatione. Et apc precedet ante illu-
m spiritu et virtute helio. quia vter-
q' vixit in austeritate carnis pmo
ppter similitudinem vite et vestitus
2o ppter similitudine in ueritate
doctine. quia vterq' uerba redarguit
constantiter. etiam personaru mag-
naro. 3o ppter similitudine affi-
cij. Quia sicut helias pcedet adue-
tu xpi. p dnm. Ita iohannes xpi
pcedit. ut comitetur corda patrum
in filios s'c patru. uocis ad discipu-
los xpi. quia plures de sacerdotibus
et senioribus iudeis qui dicebant
patres q'nti conu'si sunt. per aplos
ad fidem xpi. Et incredulos filios
qui prius fuerant increduli ad p-
dentiam iustis que prudentia non
consistit. moxibus legis. ex quibus
non iustificatus homo. ut hie roma-
u) sed in apolibus fidei caritate for-
mate et deuotione parare domo
plebem perfectam. per euangelij
sustentationem. quia nomine ad per-
fectum adduxat lex. ut hie hebr
vii. Et ppter hoc illa lex dicitur
lex timoris. quia imperfecta est
timore. pone ueritatis amalis lex
autem euangelica dicitur lex a-
moris. quia perfecta est amalis re-
trahi amore boni. ¶ Et dixit zac-
charias. hic ostenditur conceptio p-
curis mirabilis ex pumose in
credulitate impie. Et pmo ponit

dicta pumose. 2o sequens consola-
tio abi. Et facta e. Circa pnu sa-
endum. Quia zacharias uerbis angeli
non credidit. quod ostendunt uerba
eius cum dicitur. Unde hoc sciam
Et causa in credulitate. subditur. Ego
sum senex et uxor mea pcessit
indiebus suis. quasi dicit tempus
generandi in me transiit. et mea
tempus contempendi. Et respondens
angelus arguendo eius increduli-
tatem. Ego sum gabriel angelus
sumtus zelans pro salute isrl'.
ut hie damel no. qui apc ante deu-
litter em angeli mittantur in mi-
nistariu p salute homi. ut hie
hebreo pmo. tamen non recedunt
a contemplatione diuina. et sic dicit
astar. per uigem contemplatione
Et missus sum loqui ad te. et hoc
e. minare ex parte dei aug. caritas
non potest impediri. Et eis. tace
ppter incredulitatem tua. si quia
angelus dedit sibi signu respectu
futur implendi. et penam recte
incredulitatis prete. Tot em sig-
na ueritatis conturbant. quia
zacharias non potuit discedere abs-
q' peccato. quia angelus apparuit
ei in sacro loco et existenti in missi-
tio diuina. mirabatur etiam ea que
pertinebant ad comune homi sa-
lutem et ad dei gloriam. ex quibus
debebat zacharie constare. q' erat
bonus angelus. et per rons quod
erat. uerum dictu eius cum mon-
tari non possit. Et in hoc pecca-
uit zacharias. quia credes xpm
bonu angelu q' predictu erant
stans quibus conuictibus

non punitur angelo submo ut trans-
 figurat se in angelum lucis Et tunc
 non credidit verbo eius Et in hoc p-
 cauit. ppter quod punitus fuit Et
 erat plebs expectans quia non erat
 eis licitū intrare templum sed atrium
 tantū Et mirabantur q̄ tardaret quia
 oblatio mēsi non requirebat tantum
 tempus Et cognovit quisionē vidisset
 tamen nesciebat qualē. ex hoc et
 q̄ videbant faciem eius mirabilem im-
 mutatā q̄ collocauit eum angelo. et apm
 loqui non potest. coniecit ab apm
 habuisse visionem. et ip̄s erat iuuenis
 in mens illis s̄ signis visibilibus
 quia audibilibus non potest. **Et factum**
 hic tunc ponitur zacharie con-
 solatio. non quantum ad loquēdo accepi-
 tōne. sed quantum ad filij sibi pmissi
 conceptionem eum dicit. **Et factum**
 ē impleri s̄m̄ dies officij eius abire
 mdomū suam. quia tota ebdomada
 qua in templo ministrabat sacerdos
 ad hoc deputatus in templo manebat
 et non exibat ad q̄dā negotia in-
 tentus addimina. Et ex hoc molem
 consuetudo apud religiosos aliquos
 sancta et honesta s̄ q̄ ille qui est d-
 domedarius totam ebdomadam ma-
 net in tra claustrū non exiens ad
 exteriora negotia intentus addimina
 quia illo tempore medius ē et seques-
 ter inter comitē et deū Conceptus
 elizabeth vxor eius et occultabat se
 mensibus quinq̄. Duplici de causa.
 Vna licet de conceptu gauderet. ta-
 mē verecundabatur aliquantulū. eo q̄
 iam transierat tempus vacanti am-
 plexibus. causa proliis grande. Sic
 Sara dixit. ḡn̄. xxviii. Postquam
 conserui et dñs meq̄ vetula es.

voluntati opera dabo quasi diceret
 non deest alia causa. Et quia magis
 voluit certificari de euentu rei anteq̄
 appellaret. **In mens autē sexto de**
 scripto conceptus precursus hic tunc
 describitur conceptus saluatoris. Circa
 quod p̄mo ponitur angelica saluatio
 secūdo maius consolatio ubi quo tunc
 audisset. 3o filij conceptio ubi dixit
 autem maria. Circa p̄m̄ p̄mittitur
 tempus saluatiōis tunc dicit. In
 mens autē sexto. s̄. a conceptu precu-
 ris. quia fuit conceptus in septembri
 circa finem mensis saluator autē
 circa finem martij. **Missus est**
 angelus gabriel. Quod autē po-
 nitur hic tot nomina q̄dā s̄z ange-
 li missi. virginis ad quam mitteba-
 sponsi sui et loca. Hoc fuit ad os-
 tendendum certitudinem hystorie
 tui nomen. nazareth. Hoc fuit ut
 adimpleretur p̄phetia. **Ubi dicitur**
 egredietur virga de
 radice iosse et flos doradice eius
 ascendet. Ad virginem desponsatā
 et hoc diuina ordinaōe. multipli-
 ci ratiōe factum ē ut desponsaretur
 antequam impregnaretur. Et accipit
 aliquo cause ex parte p̄ci. aliquo
 ex parte m̄ris. et aliquo ex parte
 nostra. Ex parte autem p̄ci. fuit
 conuincens apm de origine despon-
 sata nati. ne ab in fidelibus tam-
 quam illegitime natus abiretur.
 Vnde dicit ambrosius super lu-
 cam. Quid herodi quid iudeis passeret
 ascribi. si nati ex adultis videret
 persequi. Secūdo ut om̄o consue-
 to scripturarū genealogia xpi de-
 scriberetur per curram. 3o ut partus
 virginis dyabolo relaret. Quarto
 ut puer natus ab ioseph nutretur.

Unde et pater eius dicitur ē. quia
miratus eius fuit. **E**x parte ueroma-
tris concipitur. alique cause. **P**rimo quod
per desponsationē fuit in munitis apud
Iudaeos. Ne tamē adulterā culpā
maritū audeat. **S**ecundo ut per hoc
ab in famā liberaretur. **U**t dicit am-
brosius super lucam quod desponsata ē
ne intemerata uirginitatis aduē-
tū in fama tū grauis alius corruptile
videretur in signo preferre. **T**er-
tio ut uirginē ioseph exhiberet in mis-
tionē. **U**t dicit aegidius. **I**tem ex parte
nostra accipitur. cause. **P**rimo quia
ex testimonio ioseph comprobata est. **T**er-
tio quod ex uirgine dicitur. **U**t dicit
ambrosius super lucam. locupletor tes-
tis pudoris matris adhibetur qui pos-
set delere in uirginem et iudicare ob-
pudē si non agnosceret sacramentū. **Q**uia
per hoc uerba uirginis uirgini-
tatem suam asserens magis cre-
dibilia reddantur. **U**nde dicit am-
brosius super lucam fides male uerbo
magis ascribitur. et mendacii causa
remouetur. culpam enim obumbrare
noluisse mendacio aueretur in im-
punita. **P**regnanis. causam autē ueniendi
desponsata non habet tū coniugii p̄m̄i
et gratia nuptiarum partus sit femina-
tum. que quidem duo pertinent ad nos-
tre fidei firmitatem. **T**er-
tio ut tolleret
excusatio uirginibus qui propter cau-
telam suam inuicem in famam. **U**nde
dicit ambrosius super lucam. **N**on
debet uirginibus sinistra opinio
conueniens aduocari excusationis
relinqui quod in famata quoque matris
dicitur aueretur. **S**uauis per hoc sig-
natur etiam. que tū sit uirgo de

spensata tamen. **U**m uirgo. **U**t dicit
augustinus libro de sancta uirgini-
tate. **E**t uirgo in persona opus sit
uirginitas et matrimonii honorant
contra hereticos. et alii istos de-
trahentes. **S**ed dicitur dauid. **U**ir-
ginitas ad ostendendum quod populus de-
stendit de femine dauid. sicut fuit
prophetas predictum. licet enim ioseph
non fuit pater saluatoris. tamen uir-
go maria de qua secundum carnem as-
sumpsit fuit decadem tribu cum
ioseph. quod probatur per hoc quod mul-
eres in hereditate paterna succe-
dentes non patant contrahere ma-
trimonium nisi cum uiris sue tribu
ne fiet confusio stirpium. **U**t
habetur ex dantis sententia. **M**aria uirgo
vi. **B**eata uirgo maria fuit uirgo
ioachim patri suo succedens cum
in hereditate. ex quo sequitur quod
et ioseph cui desponsata fuit de
eadem tribu sit opus dauid. **E**t in
gressus angelus ad eam. **B**ern-
hardus super missus ē. dicit quod
ingressus in secreto cubiculo ad
clauso super se ostio orabat pater
in abscondito. **S**i enim conceptio
cursois fuit demerata patri-
cipato in sacro officio ut predic-
tum ē. multo per babilus ē. quod con-
ceptio saluatoris. et demerata fuit
uirginis in deuotione et oratione acti-
ualiter et p̄m̄i. **A**ue gratia plena
quod exponit ieronimus in sermone
de assumptione. et huius plena. quia
rectis partibus prestat. **M**aria
uero totam simul se in fudit
plenitudo gratie. **I**tem ista gratia
non solum repleuit eam anctē
sed etiam uentrem. in quatuor

singulari gratia dei factum est ut
 conciperet saluatorem dñs tecū
 non tantū per essentia potentia
 et presentiam qualiter et in omni
 rebus nec solum per gratia. co mo
 quo est in sanctis hominibus. sed etiam
 per carnis assumptionem. quia corpus
 deitatis unitū fuit formatū de be
 ate virginis purissimis sanguinibus
 et intra uiscera virginis latuit no
 uem menses. **B**ndicta tu in muli
 cibus et pro omnibus mulieribus et
 mulieres bndicentur tute sicut
 et tui in filio. **E**nm audisset h
 cōter pōmō virginis consolatio
 dedubus primo de conceptōe filii
2o de mō concipiendi alii. Dixit aut
 maia ad angelum. **E**nta p̄mū sc
 endum q̄ beata uirgo solita erat ui
 dere angelos. **E**t id de apparitōe ange
 li non fuit amata uel turbata. sed
 de salutacōe in solita. quia nichil in
 rabilius est uere hūili quam sua ex
 altatio. **E**t ideo tūm beata uirgo es
 set humilima audiens salutacōe
 tante excellēcie. turbata fuit non
 turbacōe incredulitatis sicut zach
 ariās ut supradictū est. sed turbacōe
 admiracōis. **Q**deo bñ dicitur turba
 ta est in timore eius s̄ angeli non
 aut inuisiōe. **E**t cogitabat qualis
 set ista salutatio. **Q**uando enim
 turbata fuit. uirginalē uerēcu
 diam hūilem ostendit. **Q**uod aut
 cogitauit de salutacōe declarat p̄
 dencia maie. **E**t id angelus consolā
 cam dicens. **N**e tim eas maia de
 salutacōe in solita eius causa. **D**icit
Quoniam in omni gratia apud dñm
 non solum p̄te sed p̄tate hūmāo
 gr̄e. **Q**deo subditur. **E**nta concipi

est in utero quia hoc conceptio non
 est facta per operationem claustrū uir
 ginalis. sed per circuitum spūs s̄c
 mita uiscerū uirginis. sed per uirtutē
 spūs sancti intra uiscerū uirginis co
 pus filii formatis. **E**t parces filii. u
 go permanens in partu sicut et in
 conceptu. **E**t uocabis nomē eius abm
 non dicit impones quia hoc nomen
 fuit impōitū adeo patre. **S**ecundum
 quod fuerat predictum per ysaiamp
 phetam hui. **V**ocabitur tibi nomen
 nouū. quod ab dñm nominauit. **S**ed q̄
 tud nomē fuit diuulgatū per angelū
 ap̄t maie et ioseph. et per eos alios
 etiam nomē impōitū est. **S**ed m̄ q̄
 latem futuram. quia salus humani
 genis futura erat p̄ op̄m. **E**t hoc est
 q̄ dixit angelus ap̄t ioseph. **M**athe
 p̄mo. **V**ocabis nomē eius iesum. **Q**uē
 em saluū faciet pplm suū a peccatō
 corp̄. **I**esus em salus acceptatus.
Hic est magnus. semper em fuit
 magnus deus et futura erat magnus
 homo et magnus p̄p̄ta. **Q**m q̄ dicit
 luce vii capitulo. **P**pheta magnus su
 rexit in nobis. **E**t filius altissimi uo
 cabitur a ap̄t̄s dei quia solus est
 altissimus homo em altus est inter
 creaturas corporales. sed angelus al
 tior. **D**eus autē solus altissimus. **I**sta
 enim filiatō dei accipitur. **H**ic per
 naturam in omnibus aliis quācūq̄
 sanctis est tamen filiatō dei per ad
 operationem. **E**t dabit illi dñs deus
 sedem dauid. **C**ontrariū uidetur p̄
 hoc q̄ h̄t q̄eremie p̄p̄i de ieromā
 rege iuda. **S**cribe as̄m̄ cōm̄ sten
 lem nec erit de semine eius. qui se
 dit super thronū dauid. **B**eata autē

Virgo maria de qua natus Iesus descendit de ieroma. Ut patet mathei primo quia ponitur in christi genealogia dauid. qd ierennas loquitur de regno tempore dauid in quo nullus postea regnauit de somme ierome. quia iohannes hircanus. et alij qui alij qui resumpsit regni nomen in iudea. ante herodem astolomeam. non fuerunt detribu regia. sed detribu sacerdotali. Opus etiam qui descendit de ieroma secundum carnem per virginem mariam non sedit super thronum dauid. loquendo de tempore regno. Vnde istud negauit coram pilato dicens regnum meum non est de hoc mundo. iohannis xviii. tamen in resurrectione sua accepit potestatem etiam quantum homo super omne creaturam. Quod ipse dicit. **D**ata est michi omnis potestas in celo et in terra. anathi xviii. In quantum enim deus accipit aliquam potestatem de nouo sine interitu. Angelus autem loquitur hic de regno spiritali et celesti quod figuratum fuit per regnum dauid tempore. sicut et celestis regnum per tempore. Vnde et subditur. **R**egnabit in domo iacob in eternum. a. super electos. De domo enim abraham et isaac ad finem regnabit sicut israhel et esau. Sed in domo iacob omnes eius filij a sanctis doctoribus inter electos sunt computati. a. quia et si aliqui peccauerunt penitentiam egerunt. et regni eius non est finis. Opus enim non solum in quantum deus. sed in quantum homo regnabit in eternum. non solum super homines sed etiam super angelos. **D**ixit autem maria hic contra parturum consolatio male. quia tunc ad modum concipiendi. licet enim credet firmiter uerbum angeli in plendum de conceptione filij promissi

quia cum angelus ad plendum non expresserat modum concipiendi. qd de hoc que sunt beata uirgo maria dicens. Quomodo fiet istud. tamquam enim tota defacto que est de modo fieri. Cuius causa subditur quomodo enim non cognosco. et non cognosce. ppono. Secundum enim quod dicitur doctores catholici. Beata uirgo antequam deponeretur iosephi habuit obseruanciam castitatis originalis in seipso. non tamen notauit expressere. sed in preterito deo ordinante esset ei deponeretur. qui erat in simili quomodo simul et in seipso. **E**t respondens angelus ad declarandum angelum modum concipiendi dixit ei spiritus sanctus super ueniet in te. a. non concipies humano modo sed diuino quia non uirtute seminis uirilis sed uirtute spiritus sancti. **E**t dixit. super ueniet in te. quia prius uenerat spiritus sanctus super uirginem adhuc in utero matris existentem eam ab originali purgando ut communis dicitur. **N**el secundum alios a peccato originali perseverando sed perseverando in conceptione filij dei super ueniet spiritus sanctus. et tunc uenit ad conferendum maiorem gratie plenitudinem qui non solum sanctificauit mentem sed etiam uenit. **E**t uenit altissimi a. dei filius. et dei patris sapientia et uirtus. **A**t de prima corpore primo capitulo obumbrabit. et quia in beata uirgine sub umbra carnis latuit uirtus deitatis. **Q**uod quod quod natus est ex te sanctus. dicit sanctus absolute absque determinatione. quia

si dixerit sanctus deus uel sanctus
 homo uel alius simile non expro-
 bisset sanctitatem eius complete qz
 meo e sanctitas diuina et humana
 et quod sanctitas p̄ ex cogitatu in
 quacumqz creatura eminentius e
 in xpo Ideo dicit sancta absqz de-
 terminate Sicut et ad dñs dixit
 moysi **Exodi in** Ego sum qui su-
 si dices filius isrl' qui e misit me
 ad uos ut per hoc ostenderetur qz ple-
 nitudo ostendi qm̄o firmatus e
 Ap̄i ap̄us Vocabitur filius dei
 non adoptiuus sicut alij sed natu-
 ralis Et ad maiorem assertionem
 declarat angelus dicta sua per
 exemplum tunc subditur **Et ecce**
Elizabeth cognata tua et ap̄a con-
cepit filium in senectute sua. Ut
 qui supra natura conceptu dedit
 stercile datur credetur et uirgini
Et hic mensis e septus illi In
 mensi in quo ap̄a concepit. que uo-
 catur **septus** eius em̄ sterilitas atate
 tempe iam erat nota qz sic uocabat
 Verumptamen qz istud exemplum
 non e usqz quaqz perfectio. quia ma-
 ius e uirginem concipere quam steri-
 lem. Idio angelus inducit ad om̄s ef-
 ficantia ex deo omnipotentia ad dñm
 quia dicit dei e facte Sedm̄ illud ps̄
Exo vii Dixit et facta sunt. Quod
 quid e em̄ contradictionem non implicat
 tate e deo possibile rugm̄o est
 uirginem concipere **Dixit aut** ma-
 ria **hic cont̄er** ponitur filij dei conceptio
 quia maria certificata defacto et de
 mo sciendi assensit fide et deuotione
 dicens humiliter **ecce ancilla dom̄i**
 Super quod uerbum dicit hoc que

e tam sublimis humilitas que eode nestit
 honor ap̄m̄ impletere gloria nestit.
 m̄. de eligitur et ancillam se nominat
 fiat michi sedm̄ uerbum tuu. qz statim
 factu e Quia uirtute dei concipit filiu
 et distemporalia angelus pacto m̄tuo
 et filio dei conceptu **In diebus illis**
 postquam descriptus e p̄curp̄is
 et saluatoris conceptus hic cont̄er de
 scribitur conuulsiu ortus Et p̄mo p̄cur-
 p̄is et de saluatoris capitulo y Circa
 ortum p̄curp̄is p̄mittit alia p̄ceden-
 tia. De aliqua ortum concomitantia
 ubi mansit ante Tertio quodam ortum
 concomitencia ubi factum e aut die oc-
 tate **Circa p̄m̄m** tria ponitur p̄m̄
 e exultatio nascitur infans **Secundu**
 e in sp̄atio matris ubi. **Et repleta e**
qm̄ de detentatio uirginis ubi et aut
 maria mirabilis autem exultatio p̄m̄
 nascitur fuit p̄ p̄m̄am dñm suu i
 cetero uirginali **Et deo** p̄mittit adue-
 tus maie tunc dicit **Conueniens** autē
 maria a quiete ortus et deuotionis q
 erit p̄m̄a om̄ibus op̄ibus suis. **Abijt**
in montana quia locus ubi manducit
 zacharias erat altior galilea. atqz
 recessit maria. tunc festinatōe ut
 ostendit qz uirgo non debet morari
 in loco publico nec ubi conuulsiu
 colloquia. et salutauit elizabeth. tunc
 quia erat humilima. tñ quia iumor
 qdeo p̄m̄ a salutauit et quia ad eius
 obsequiu uenerat. **Et factu e** ut
 audiuit salutacionē maie elizabeth
 exultauit infans in uero eius co-
 gaudens ad presenciam dñm. hoc autē
 duobus modis potuit fieri Sedm̄
 quod dicit augu9 **Uno** mo sic qz
 iohannes nisi dñm carit̄ cognosset

spiritum sanctum domini primum in corde
virginis et secundum hoc debet dici quoniam
eo fuit acceleratus visus rationis. Alio
modo sic quod iohannes agnoscat primum sal-
natis. Sed mater eius que habet visum
rationis. illa tamen morio apud. et ex-
ultatio facta est adeo ad declarationem sar-
tutatis virginis et prolis in ea con-
sistentis. Sicut de beato fructu legitur
quod aures ratione tarantes predicationem
eius attente audiebant ac si verba
eius intelligerent. quod factum est ad aff-
bationem predicationis viri sancti. ne-
utrum tamen modum determinate as-
serit Augustinus hic quod sancti hoc modo
sine illo facta fuit dicta exultatio
attribuenda. tamen est diuino amicu-
lo. Et hoc hanc patet quod non potest
fieri per naturam. Aliqui autem alij
positores dicunt determinate quod
facta fuit dicta exultatio primo modo
ut dicit grecus expositio. quia per
amicus videt et audit salutem per
phetatum. Et subditur abidem. Quoniam
firmavit gratia que nature ignorata
exiterant reclusis neuter miles
agnouit dominum ad regem orientis ac-
tus regnum non obstante infatu iusi-
om in propositum enim non palpebris sed
spiritu. Et repleta est hic con-
distribuitur in spiritu misericordie que os-
tenditur enim subditur exclamatur vo-
te magna. Ista magnitudo magis
est intelligenda ratione deuotionis in-
tione quam sensu gratiosus. Benedicta
tu in tot mulieres et super omnes mu-
lieres. Singula subditur. Et benedictus
fructus ventris tui. Per hoc enim quod
concepit dei filium contempserat quod
anno in firmitatem bonitatis in firmitate

Angelus autem salutans virginem
supra non dixit. Benedictus fructus
ventris tui. quia non dominus con-
cepit filium dei. Sed propter eam assen-
sit tunc concepit ut supra dictum est.
Et vide hoc michi. Ista enim non
poterat fieri elizabeth nisi per re-
uelationem spiritus sancti. Exultauit
ingruidio in fano. quod enim eliza-
beth per spiritum sanctum cognouit
quod illa exultatio fuit propter primum
domini in utero virginali. Et bea-
que credidisti quia per assonum fi-
dei concepit. proficentur ea que di-
ta sunt. et ad domino per angelum in-
tentionem. et etiam per spiritum sanctum
mentem virginis illustrantem. et
eam in mediate docentem. Et
ait maria. Hic contor. distribuitur
de cantatione virginis et primum
titulus cantici cum dicitur. Et ait
maria. Hoc enim cantum sic in-
titulatum. quia cantum marie nomina-
Et subditur ipsum cantum magnifi-
cat. et quasi dicitur o elizabeth. tu-
me magnificas. sed ego tantum deo
attribuens ipsum magnifico in hoc
cantico. Vbi primo patetur modus can-
tici. Et subditur causa cantandi
tibi quia respexit humilitatem meam.
Circum primum declaratur laus con-
gruere magna enim dicitur magnificat.
Et deuota tibi anima mea non
tantum labia. tertio ut debita sit de-
domini tui debetur laus et honor. quoniam
ut notanda tibi et exultauit spiritus
meus. Quarto ut recta modo salutari
nico. Et dicit modo ratione creatur
salutari ratione reuocatis. meo. ratione
assumpta humanitate. quia sic fi-

ut opus virginis et non alius
 Quia respicit Hic continet describit
 causa tantandi diuina beneficia colla-
 ta. Et primo congo recolat beneficia sibi
 collata singulariter. Quod beneficia collata mu-
 do generaliter sibi et misericordia eius. Et
 Quod beneficia collata Christo iudeis specialiter
 sibi suscepit. Circa primum dicitur
 Quia respicit. Quasi dicit congo
 beata bñ debeo magnificare et laudare
 dñm quia respicit humilitatem ancille
 sue. quia licet ex omnibus virtutibus
 fuit disposita ad conceptionem filij dei. spe-
 cialiter tamen hoc fuit ex humilitate.
 Et tunc ex hoc locum me dicitur
 omnes generationes et iudei et gentiles
 ex omnibus generatibus aliqui sunt con-
 uersi ad fidem. qui confitentur istam
 virginem beatam. Hoc etiam patet
 in paratensis. Unde et malchorano
 machonem dicitur de maria virgine
 Inquit angeli o maria deus amittat
 tibi verbum ex ipso nome eius ihu
 filius marie. Et alij in eadem libro.
 Inquit angeli ad maria deus unq
 elegit te et purificauit te. et o-
 legit te clarum super mulieres scilicet
 laus et multa alia sibi dicuntur ad
 laudem virginis. Quia fecit michi
 magna in sanctificatione sed maxima
 in filij dei conceptione. qui patens
 est virtute em potentie dei in fini-
 te facta sunt hoc et sanctum no-
 men eius. quia quid quid sanctita-
 tis potest totum emmentius est in eo.
 Et misericordia eius. Hic recolat
 beata congo beneficia ex hitati mu-
 do. tunc dicitur et misericordia eius
 a beneficio incarnationis. quod ex mi-
 sericordia dei factum est. Unde pote-
 bat dauid ad stende nobis dñe

misericordiam tua quasi dicit ostendi
 ti potentiam tuam incarnatione mundi
 nichilo et sapientiam tuam in mundo gi-
 bernatione sic ordinata. sicut in diluuiis et
 subuersione sodomie et gomorre. Et id
 ostende nobis dñe misericordia tua in
 filij tui incarnatione apperime sicut iudeos
 Quia sicut dicitur iohannis iij. Salus ex
 iudeis est. quia incarnatio facta est in
 congre iudei natione. Sed quia beneficium
 incarnationis ad totum mundum diffundit
 Quod subditur in yngonice sicut omni genati
 Verumptamen quia licet beneficium in
 incarnationis se extendat ad omnes gentes
 ad sufficientiam. non tamen quantum
 ad efficaciam sed tantum ad iustos. Quod
 subditur timentibus eum sicut timore filia-
 li et casto. Fecit potentia in brachio
 suo et in filio suo qui vocatur brachium
 dñi. Isaie lvi. Brachium dñi tui re-
 uelatum est. **D**ispersit superbos a
 legis portos et phariseos qui fuerunt
 superbi mente cordis sui spernentes
 consilium dei ut dicitur in isaia vii. Et
 ipse tunc totis iudeis quadragiesimo
 secundo anno a passione xpi fuit cap-
 ti et captiuat per tyrum et cesariam
 et per orbem dispersi. Et loquitur hic
 congo de futuris per modum prophetie
 reuerentie euentus suo prophete. De-
 posuit potentes de sede et iudeos qui
 erant potentes in lege et prophetis
 dimittens eos ex suo demerito in p-
 fundum erroris. Et dñm quod dicitur
 exodi xvi. **V**entus contigit israel
 et exaltauit humiles et gentiles hu-
 militer et deuote predicatione apos-
 toloy suscipientes. Et id subditur
Gentiles impleuit. quia gentiles
 tunc magno desidio quod per esuriam
 designatur. Verbum dei receperunt
 Et diuites dimisit in anes a legis

pitatis diuitijs scripturas prius re-
pletos dimisit manes. per exortacionē
eius. et falsum intellectum scripturas
Suscepit asit. Hic recollit beata
congo beneficia exhibita populo iude-
orum specialiter. tum dicitur Suscepit
israhel puerum suū. quia deus accepit
carnem puerilem. de ipso israhel qd'
fuit bñficiū illi populo tollatū max-
ime quoniam ad redentes. de populo illo
recordatus misericordie sue. Ad modū
cū recordantis se hūit quando fi-
liū suū patribus antiquis pmissum
incarnem misit. qd' subditur. Sic
locutus ē ad patres nrōs s; ad pa-
triarchas et prophetas abraham et se-
mī eius. Secundum quod dicitur
genesi 22. In semine tuo bñdicet
omnes gentes tē in secula. quia rāo
humana permanebit eternaliū
deitati unita. ¶ Mansit autem ma-
ria. Hic cōter describitur qua-
tuor communitatiōes ortum precu-
psis. quarum p̄mū respicit virgi-
nem. quod notatur. tū dicit' mansit
autem maria cum illa. et cum elizabeth
ap̄tius consolacōe. et obsequio uenāt
quasi tribus mensibus. et sic patet
q' mansit usq; ad tempus partus
elizabeth. quia in fine sequentis mē-
sis mittiuit sibi angelus concep-
tionem elizabeth. Et reuersa est
in domū suam. completo tamē p̄is
ortu p̄cipis. ut commemorat dicit'
Vnde dicunt aliqui q' ap̄a recepit
precursorem et tenuit. Aliqui tamē
doctores ut thcopylus et gregorius di-
cunt q' in imminente partu elizabeth
recessit. tum quia uirgines in
partu mulieris non solent adē.
tum quia alie mulieres iam ad

uenerant ad partum elizabeth. Et
ideo obsequiū matris non erat ultra
sibi necessariū. q' per alias mulieres
potat fieri. Secundum respicit ma-
trem precursoris. quod notatur. cum
dicitur. Elizabeth impleū ē tempus
pariendi s; nouem mensis. et
peperit filium sicut per angelum fuit
predictū. Et audietur ueni a. illi
qui erant cohāntes. et cognati q'
erant ex eius consanguinitate ul'
affinitate. quia magnificauit dñs
misericordiam suam cum illa. et mag-
nam misericordiam ei fecit. aufer-
rendo sterilitatis obprobriū. et dādo
ei talem ac tantū filium. mirandū
mirabilē. et conceptum super na-
tūram. Et congratulabantur ei. qm
q' dixorat ei angelus zachariē. ml-
ti in natiuitate eius gaudebunt.
¶ Et factū ē hic ponitur conse-
quencia ortum precursoris. quorum
primū ē p̄mū nati nominatio. 2o
q' admittit a. Et mirari sunt.
Vniū. 3o patris in spirato ab
et zachariē. Cetera p̄mū dicit' die
octauo s; anatiuitate precursoris
uenit cōmūde puerum. Sicut
precipitur ḡn. xviii. De ratōe huius
precepti. et mō intelligendi dictū
fuit. ab. Et quia mōmōne in
ponebatur tū nomō p̄mō s;
modo imponitur ab baptismo. qd'
subditur. Et uocabant eum nomē
patris sui zachariam. quia istud
fuit antiquitus satis commūter
obseruandū. et ad huc obseruatur co-
mūter in magnis personis. quia
p̄mogenitus filius nominatur no-
minatur patris. Et respondens
matre eius dixit nequaquā sed

Vocabitur iohannes. Hoc enim fuit
 adeo sibi reuelatum quia amato no
 deditur. cum eēt factus mutus anteq̄
 rediret ad eam. de templo. ut patet
 ex predictis. Nemo ē cognatioe
 tua qui vocetur hoc noie. Non est
 intelligendum quoniam iudeus vo
 catus fuisse prius iohannes. quia
 alij iudei fuisse ante sit nominati.
 Ut patet libro machabeorū de ioha
 ne fratre iude machabei. et de io
 hanne eupolemi. Sed cognatio hic
 accipitur quoniam iudeus de qua mō
 sic fuerat. Vocatus decognatioe e
 lizabeth uel matris eius. Innuerat
 autem patri eius per signa visibi
 lia. ex quo patet. quoniam non tantū ead
 mutus sed etiam surdus. Si ei
 potuisset intelligere uerba que me
 lius et breuius exponit mentis
 conceptū que si uissent ab eo per uer
 ba et non per talia signa. Iohannes
 ē nome eius et hoc nome impo
 no. quod impōitū ē adeo. **¶** **E**
 mirati sunt. Hic tōter descri
 bitur quoniam admiratio ex mirabi
 libus que fuerat. uidebant et
 quoniam nati et parentes eius
 uidebant ex mirabili conuenientia
 patris et matris in nomine p̄u
 et in loquela reddita patri. Quid
 subditur. Apertū ē illi os eius
 per confessionem eam fidei in s̄p̄to
 quam uerbo facere non poterat. me
 nit liberai sicut quoniam uerbum du
 bitationis demeruerat ligari. **¶**
 factus ē timor magnus super vi
 timos eorū. et admiratio mag
 uel timor domini. qui sic mirabilis
 punierat. Zachariam et liberauit
 et super omnia iudeos divulgabat
 omnia uerba hec. quia facta hōt

in solita et mirabilia libentius nar
 rantur. **¶** postmodum omnes qui audierunt
 in corde suo quia talia magis memorie
 commendantur. Dixerunt. Quis putas
 iste est quasi dixerunt. Valde magnus
 est. **¶** huius causa subditur. **¶** et om
 niam dñi erat. et illo a uirtus
 dei operum miraculorū in eius amir
 tatione conceptioe et natiuitate q̄
 studebatur. magnitudo p̄uē futura
 coram deo sicut fuit predictū. Zach
 arie est enim magnus coram dño. **¶**
Zacharias. Hic tōter describitur.
 patris in spiritu est dicitur. et zacharias
 pater eius impletus ē spiritu sancto
¶ subditur huius prophetia per modū
 cantici seu dñe laudis expressa tū
 dicitur. **¶** Benedictus in quo cantico
 promittit pertinētia ad redemptioe
 ad pertinētia ad ap̄us p̄uē forem
 ubi **¶** tu p̄uē. **¶** Circa p̄mū dicitur.
 Benedictus dñs omnium per ḡnalem
 gubernationē. deus per recreationem y
 rahel per specialem tūctū et deuoto
 nem et beneficentiā specialē. quōd ip̄s
 exhibitionem. quia existat a. vi
 stabit loquitur enim desitū per mo
 dū p̄uē. **¶** Hec autem existatō facta fuit
 p̄uē natiuitate que erat adhuc si
 tima et conuictio. quia iustitiam nos
 sicut medicus infirmū. **¶** Secūdū q̄
 dicitur. luce vi. Virtus de illo exibat
 et sanabat omnes. et fecit redempti
 onem in sua benedicta passione. per
 quam redempti sumus. **¶** **¶** et exort
 nobis tormū salutis a uirtute conse
 quendi salutem eternā. et hoc fecit
 in sua resurrectione. quia resurrexit
 adiutam in mortalem. educens pa
 tres sanctos de limbo in serm de

tentos et sua ascensione. qua allos ad
celestia introduxit. in dno dauid pui
sui. quia ista adimpleuit. xpus car-
ne assumpta. dedit dauid. Sicut lo-
utus e per os sanctorum et prophetarum q
sunt a seculo. hoc e amide pncipio
qui ista pcedunt. Secundum qd
dicitur actum qd hinc omnes q
testimoniū perhibent. Et pater q
misit per prophetas. ita fideliter ad-
implet salutem eximimē nris sup-
ple consecuti sumus per xpm. uide-
licet de mudo carne dyabolo. Ad
facendam misericordiam cum patribus
nris. quia in ista incarnatione im-
pleuit. non propter nostram iusticiā. sed
propter suam misericordiam amplen-
dam quam patribus pmissit. et me-
morā testamenti sui. et pacti firmis-
simi quod humiliter cum patribus
ueteris testamenti de xpo uenturo de-
quo testimonio ad modum rememo-
rantis se recordantis se hinc
quando pactū impleuit. Quis uir-
dini quod uirauit ad abrahā patre
nostrum. De quo dicitur gē xxi
per memet ipm. et quod uirā
impleuit. deus pater mittendo fi-
liū datū se nobis. Quia deus p-
dedit etiam se nobis. Quia deus
~~pater mittendo filiū datū se~~
~~nobis~~ in filio. qui e eiusdem sub-
stantie et impare. Ut sine timore
et qua per hoc euacuatur timor
seruiliū qui non e in caritate.
Et tu puer. Hic consequenter exp-
mit incantio que pertinet ad p-
pncipium. dirigens ad xpm ser-
monem. Si aut queratur quare ad

xpm sermone diriget. tū puer adhuc
intelliget. Dicitur aliqui q uirtute
super naturali intelligebat patrem lo-
quentem sicut intelligit xpm in uo
matris existente ut predictū e. Alij
autem dicunt q sic loquebatur p-
non propter eius intellectuē. sed pro-
pter aliorum instructiōē de misero incarna-
tōis qui habent eorum rationes. q
altissimi uocabit. Contra hac uidet
illud iohannis pncipio capitulo. Quia
iohannes baptista negauit se esse
prophetam. Ad quod dicendum q
verum respondit. scdm̄ in conu-
uentione. qua querebant si et-
ernus de antiquis prophetis ut heli-
as uel helizus uel huius modi ut
patet ab idem. Et scdm̄ uiratum
non erat uerus de illis. Aliter et-
dicitur q negauit se prophetam ta-
tum quia fuit propheta. et plusq
propheta scdm̄ testimonio saluatoris
machi xi. Prebis ante faciem
dm̄ et ante filiū. qui e similitudo
uel facies dei patris. Per faciem
ei designatur noticiā scdm̄ grego-
riū super ezechielē. ea autē que
ad noticiam pertinet in diuinitate
filio apparantur. Parare uias
eius ad dicationē xpm amittendo
et per baptismū. assuefaciendo et
hominibus ad baptismū iohannis
disponbantur. ad facilius recipi-
endum baptismū. Ad danda scientiā
salutis plebi eius. et ad pdicandū
salutem sciendam per xpm p-
missiā misericordie dei nostri
et pertinētiā per intima et ocul-
tam misericordiam facta sunt.

hec oris exalto r. xpmi patris
 in mudo alluminau hies i intenc
 brio sedent a patribus in limbo ex
 a stonibus quos xpus alluauit. qm
 p q passionem suam. ad ipas descendit
 et combra mortis a uiuentibus ad
 huc i hoc mudo que e quodam umb
 mortis quos alluauit xpus per se
 apm predicando. et aplos per orbes
 ad predicandum mittendo. ait h
 mara ultimo puer autem cres
 cebat. Hic consequenter describitur
 precursoris nati pfectus et conuasio
 tm dicitur puer aut crescebat. qm
 tm ad augmtu corporis et conforta
 batur spiri. quantum ad augmtu grē
 et uirtutis et erat modestus qntu
 ad pfectōne conuasiōnis ubi em
 hntant usq ad tempus sue predica
 tōnis. ut ubi contemplator liberius
 uacaret diuinam sapientia hauri
 endo. quam postea effudit predi
 cando. et ut uiuens modestus ui
 tam austeram ducet. et ne cohitatōe
 tm pfectatōibus in tumultu pti
 maciam aliquam in fama uel uita
 contingeret usq ad iudicm ostensio
 sue ad ipm. Quia factū e in anno qnto
 decimo imperij tiberij cesarū. hic
 em coijt dedesertis ad predicandum
 qntu. ut hē mfra in capitulo **Cap**

Actum e autem de **ii.**
 scripto ortu pcurpōis h
 consequenter describitur
 ortus saluatoris Et pmo
 describitur ortus. Qodebitus natus ubi
 postquam. 30 ~~augustus~~ pui pfect
 tus ubi puer autem crescebat. Circa
 ortum saluatoris pmo describitur tem
 pus Secundo locus i Et ibant oēs
 30 uirginis partus i fatum e aut

Quarto angeloz annis ubi Et pastores
 erant Circa pmi dicitur. Coijt dicitur
 atepare augusto Hic ostenditur tempus
 natiuitatis qnatus e anno quadragesimo
 scdo augusti cesarū. ad agendo. quia nota
 biliter auoit imperū romani. ~~quonia~~
~~mane fuit augustus~~ Et ppter hoc mdi
 ebus pns alijs genabz imperio romano
 subiectis fuit morbe pap vniuersalis po
 mandauit ut describeretur vniuersis or
 bis ut per hoc sciret qualiter terre di
 uerse essent populato. et quanta tribu
 ta singuli possent reddē. ut sic tribu
 non grauarerentur. Et stront perque
 modum singule tēe sub impoio romano
 melius regerentur. Eohor etiam patz
 q xpus natus fuit. tempoe maxime
 pacis Sicut fuit pmitatūe qpheticis
 psalmo lxxi. **Ornetur** in diebus ius
 ticia et habundantia pacis qto isaie 20
 Non leuabit gens contra gentē gladiū
 Et uocabit nomē eius admirabilis q
 pliarus deus fortis pater futū fedi
 pnceps pacis. hoc descriptio pma.
 Dicitur autem pma ad gnales descp
 tiones orbis. quando ante istam bene
 fime alie descriptōes parciales sicut
 paret ad regnum xpmi et pmo para
 lippomeno xpmi. De mltatōe qnti et
 descriptioe quam fecit ioab demā
 dato dauid Dicitur etiam pma scdm
 alias. quantum ad alias partes eiusde
 descpōnis quia sicut e in medio tēe
 hitabilis. Et hie fuit mtoata illa
 descriptio ut inde demittatē fiet in
 alijs pro omijs circulat. apropide p
 rie. **Corino** Hinc em arimū repae
 augustus pfererat sicut ad apm re
 gendam. Et ibant singuli. Hic
 describitur natiuitas. qntu saluatoris
 quātū ad locū. quia ista descriptio p
 cepta erat fiet in pncipalibus tui

q notat fuit
 augustus

ratibus. et ab i conueniebant. qui ab
habuerant originem ut sic descriptio
ficeret non solum solum in personarum
sed etiam secundum de re minationem
genealogiarum. ut sciretur nris deter-
minatus nobilitate et ignobilitate. Et hoc
quod dicitur. Et abant omnes ut pro-
fiterentur singuli inuitatam suam. Pro-
fitebantur autem dupliciter se esse subiectos
romano imperio sicut scripto. quia cor-
nonna scribebantur de mandato impo-
ratoris. et etiam facto. quia soluebat
tensam imperatoris. propter quod in mi-
nistrato census erat ymago impera-
toris ut hinc matthi capitulo. Nunc
dicitur autem ioseph agalilea. in qua ma-
nebat in iudea inuitatam dauid quide-
am hic accipitur adiectiue. Quia beth-
leem est quedam ciuitas in regno iudee
et notatur ciuitas dauid. quia inde
orandus fuit. Et hinc primo regum xvi.
Eo quod esset de domo et familia dauid
ut patet per genealogiam descriptam
capitulo sequenti. Et matthi primo. Et
profiteretur in maria sibi desponsata uo-
ce pregnante. quia enim erat decem
tribum cum ioseph et successerat in
hereditate paterna. Quia iur ad profi-
tendum cum eo licet esset partum. Pro-
qua hoc etiam diuina dispositio fac-
tum est ut sic christus nasceretur in beth-
leem. Sicut erat predictum michae v.
et tu bethleem effraim paruulus et
in milibus iuda ex te enim exiet dux
qui regat populum israel et egressus eius
ab inicio adiebus eternitatis. **F**ac-
tum est autem. **H**ic consequenter de-
scribitur virginis partus cum dicitur
peperit filium suum primogenitum. Et
dicitur primogenitus. non quia post-
illum maria alios filios habuerat

ut dicit heludius hereticus sed quia
ante illum alium non hunc. Unde et
in lege filius primogenitus offerrebat
domino et redimebatur tamquam primogenitus
quia ab ama mense redimebatur. Et
hinc matthi in capitulo. Et tunc primo gen-
tus dicebatur. Dato quod nullus alius
sequeret et pariter cum in uoluit
per se ipsum. Et quo patet falsitas
que scribitur libro de infancia sal-
uatoris. sicut opam obstetrices habuisse
in partu. quia non requiritur nisi per
afflictione matris in partu que non
habet locum in uirgine. quia peperit
sine dolore. primo tamen maximum gau-
dio. et delectatione. et ideo per se
suum puerum natum. recepit in
uoluit et reclinauit. Et hinc dicitur
Et reclinauit eum in presepio. Iose-
ph enim in illo atque adduxerat
secum asinum ad portandum uocem
pregnantem. et bonam ad uonendum
in bethleem. Cui erat congregatio
populi magna. ut de precio soluet quod
pensas multa et illis duobus ani-
malibus fecit presepium iuxta se
in quo beata uirgo reclinauit fi-
lium natum. Quia quod fuit predictum
abacuch tertio capitulo. Quia transi-
tionem septuagesima. quam sequitur
officiu ecclesiasticu. Domine audiui
auditu tuu et timui. considerauit opem
et expani in medio duorum animalium
fuit enim propheta admirationis pauca
quod in loco tam humili reclinaret
saluator. Unde subditur. **Q**uidam
erat locus inducepis. Est enim
diuersoru hospitalia ad qua di-
uertunt uementes ab extra ad
hospitandu. **C**iuitas autem bethle-

sicut moyses qui liberauit eos de ser-
uitute egyptiata. Ut hinc opodi pado. Se-
timidus fuit tyrus qui liberauit eos de
captiuitate babilonica. Ut hinc pmo eptre
pmo capitulo. Et atqz de nouo natus sit
in uentris in magna paupertate.
Sicut patet de moyse quodi pado. que
inuenit filia pharaonis pouta in flum-
ne in sicella in teca. Similiter de uero
dicitur in scolastica historia super dani-
dem qd astrages rex medoru et per-
saru uidit in sompno infantem nas-
centem de uero filie sue totam aiaz
occupantem. Et a comitibus fuit sibi
responsim qd uisio significabat qd ea
puerum nascentem qui occuparet reg-
nu medoru et persaru. Quia quodi
mens ne ipse uel filius suus p hoc
regno priuarentur. Dedit filiam sua
militi paupri. in hoc etiam tu filia
sua facta fuisse pregnans fecit
tempus partus sui explorari. et pue-
rum natu sibi apportari. que tradidit
cuidam militi. ut secreto interficeretur.
Qui compassionis pueru apm no in-
terfecit. sed in quadam nemore fo-
tune dimisit ad quem quodam can-
tula pastaris regis qui erat iuxta
nemus frequenter uenibat et apm
lactabat. Et pastor predictus uo-
lens scire ubi cantula dormabat
in uenit pueru in paupre aarente
quem accepit et tradidit uisoi sue
nutriendum. Et paxa factus e rex
persaru atqz medaru ad liberatione
iudearu. Cum igitur figura et figu-
rati debeant hinc correspondencia
Et predicti duo qui sunt figure xpi
in maxima paupertate in uenti fi-
erunt in sua natiuitate. Signi
autem conueniens et correspondes
figure. dedit angelus pastoribus de

xpi nati in uentio. Dicens In uen-
tis in fontem panis in uoluta. Et
paitim in prespio. Et tradidit e
q pastores hoc intellegunt illumina-
ti adco. Et facta e. Hinc tantor po
angelos exultatio. Tu dicitur. Et
facta e cum angelo qui tanquam pn-
cipalis inter alios mitianat xpi
natiuitatem multitudine militie celestis
a angelos qui nomine militie desig-
nantur quia pro salute hominu cum
demonibus preliantur. Quod dicit
apota. xpi. in thael et angeli eius p-
liabantur cum draco. Et laudantur
deu de xpi natiuitate eo qd p xpi
stibat homines deduci ad salutem
quod desiderant et ruinam angelo-
rum per hoc reparandam. Et dicitur
cui gloria in excelsis deo. quia licet
eius uisio reuertet maxime tante
melo empirico ubi e angelos et
beatos. In tacia. Et in terra pax ho-
minibus bone uoluntatis a ho-
ibus bonis per bonitatem em uolun-
tas dicitur. Homo simplici boni ma-
gis quam per bonitatem aliaru parte
tuis anime quia uoluntas mouet
alios potentias ad actus suos. Et
no bonitas eius uel malicia moes
alias potentias redmdat. sicut in
fluencia cause mouet in motis ab
opa. malis autem hominibus non e
pax. In quod dicit asie. xlviii
Non e pax impijs dicit dno. Et
hoc etiam uerbo angeli patet qd
illa pax que p uincipalit p pphas
predicta fuit futura in aduentu
xpi erat pax in tior bone uolunta-
tis. Quia sedm quod dicitur pu-
bols. xii. Non contristabit iustis
quidquid ei accidit. Pax aut tem-
pales que fuit in aduentu xpi pa-

tatis actibus omnibus gembus sub im-
 pio romano fuit figura huius patris
 principaliter intente. **Et factum e**
Hic tunc distribuitur pastoris de
 uocio. q. statim p. uisionem istam di-
 misso grege uerunt ad iudendum pu-
 erum natu. Sicut et Transcarnis us-
 q. ad bethleem et iudam. hoc uer-
 bum. r. puerum natu. per uerba an-
 geli nobis significatu. quod fecit dñs
Hoc non e detegere greci et et an-
 tiqui non hnt fecit. Sed tantu q.
 dñs ostendit nobis. **Et** uenit festi-
 nantes ex deserto uidendi xpm
 principaliter et sedulo ut natus re-
 dierit ad gregem quem sine custo-
 dia dimiserant. **Et** in uenit ar-
 ditur angelus. **Et** uidentes
 autem cognomine deuicbo. quia non
 sunt illuati exterioris. sed etia in-
 terius decognitoe uerbi incarnati
 ut predictu e. **Et** omnes qui audierunt
 imitati sunt. **Et** maria admiratois
 subditur. **Et** de his et
 accipitur hic pro idem a. de his que
 dicta erant apostolis ad ipas p.
 expressum e. supius. Maria autem
 conseruabat omnia uerba hec conser-
 uos in corde suo quia prudente at-
 tendebat quomodo applice implebant
 impio nato. et ista colla erat eis
 ualde delectabilis et toti etate ual-
 de ualid. Quia p. dñm quod dicit
 ueromng in sermone de assumptoe
 bte uirginis q. pa. p. ascensionem
 filij sui remansit ad tempus me-
 ris cum apostolis. ut eos plenius
 instrueret deuicbo incarnato. de
 quo erat plenus edocta p. spium
 sanctum. et omnia familiaris ui-
 deat et tractand. q. p. quod me-
 lius xpm poterat. **Secundum** qd

dicit ueromng. **Et** melius nouimus
 et melius proferrim. **Et** reuerfi pas-
 tores redeundo ad gregem suu glori-
 ficantes et laudantes deum. de beneficio
 toti mudo collato generalit. et eis of-
 tenso specialiter. q. d. subditur. In om-
 nibus que audierant et uiderant.
Et postquam. **Hic** ponitur debitus
 ritus circa puerum natu quia p. dñm
 ritu ueris legis debebat circumcidi et
 in templo offerri. **Et** id pmo agitur
 de eius circumcisiōe. **1o** de oblatioe ubi
Et postquam impleti sunt. **Circa** pmo
 dicitur. **Et** postquam confirmati sunt
 dies octo. hoc erat tempus decerniati
 circumcisiōis. **Ut** h. g. xvii. Voluit
 autem xpus circumcidi. quauis non es-
 set legi subiectus pmo ut ostenderet
 in se ueritatem carnis humane. **Contra**
 manichoi qui dicit cum habuisse cor-
 pus fantastu. **Et** contra ualentini
 dicentem. xpm corpus de celo attulisse.
Secundo ut appareret circumcisiōem
 quam deus in p. dñm. **3o** ut ostenderet
 se degne abrahe et qui circumcisiōis
 mandatu accepit. **g. xvii.** et tui fat-
 ta e. **reymissio** de xpo. **Quarto** ut
 iudeis opusatione tollerent eum nō reci-
 piendo si et mētūsus. **Quinto** ut obe-
 diencie uirtutem nobis suo commendat
 exemplo. **preceptum** legis obseruans
 cum non erat sacerdos. **Sexto** ut qui
 similitudine carnis peccati uenerat
 comedat. quo caro peccati cōstauerat
 mūda non reuict. **Septimo** ut le-
 gis onus in se sustinens alios a legi-
 onere liberaret. **Secundum** pmo ad gal-
 1. **Misit** deus filiu suu. factu pible-
 ge. ut eos qui piblege erant redimeret.
Notatum e. nome eius iesus. non
 dicit impōit. quia adeo fuit impōi-
 tum hoc nome. sed p. angelu demit

statim maie et ioseph. et per apōs alijs
duolgarim. Et quia aliquis infidelis po-
tissime iudeus. qd' nome non fuisset q-
venienter impōitū posset arguē tūq
ysaie xvij dicitur. Vocabitur ē nome
nouū. quod os domi nominauit. Hoc
autem nome iesus non erat tunc no-
uū quia ante alijs fuerunt nomina ho-
nomie. Ut pater de iesu filio iose-
dech. et de iesu naue. et in genealogia
xpi quod distribuitur capitulo sequenti
ibidem hē. Item quia ysaie viij
hē. Vocabitur nome eius emmanuel
et viij. Vocabitur nome eius atte-
leua spolia detrahe. Et nono. Voca-
bitur nome eius admirabilis. **C**onsi-
liarius deus fortis. ut quo nomē s-
alia monne iesu. Et similia possunt
induci de alijs locis scripture. Ideo dicit
dum qd' hoc nome fuit apē impōitū mo-
niti em si bene imponitur imponi
debent. appellationibus rerū et hoc patet
de nominibus generū et specierū quibus
dicitur sōd' machab. ratio quam sōd'
nome est diffinitio que designat pec-
pram rei naturā. Nomina autem
singulorū hominū si bñ imponuntur. Im-
ponitur ab aliqua ppetate eius cui im-
ponitur nome aliquando a tempore
sicut nomina aliquorū sanctorū. Im-
ponitur patris natis in festis corp
uel cognatione sicut cum filio imponi
nome patris uel alius. Cognatione
eius aliquando ab ueteri sicut moyses
natus filios suos. Ut hē exo-
di ij. Aliquando ex aliqua qualitate
eius cui nome imponitur. Sicut gnr
xxv pmo gentis ysuar. Vocatus
est epū quod niter pterat. rubeg uel
ruffus et totus in more pellis hispi-
dis. Aliquando ex aliquo dono dei. g-

nuto sicut mathi xvij dicitur est
petro tu es petrus et super hanc
petram. Et iohannis pmo tu uo-
cabis cephas. Item quia hanc xps
hoc minus gratie collatu erat ut
apm omnes saluarentur. Ideo uoca-
tu ē rommū nome eius iesus. i.
saluator uel salus. Et hanc uocato-
nem assignauit angelus ioseph ma-
thi pmo dicens. Vocabis nome
eius iesum. qd' em saluū faciet a
peccatis corp. Ad pmi sciendum q
hoc nome fuit nouū. inquit fuit
imponitū ab hac ppetate. quia om-
e saluator. qui non fuit maliquo
pcedeti. licet fecerunt salute mag
facto partitū. sicut iesu naue sal-
uauit. qm asel hostes eius debd
lando. Ut hē in libro nosue et
ata patet dicit de alij. Ratio autē
huius nominis emmanuel quod inter-
pretatur nobiscum deus. in huius
in nome iesu. per hoc em qd' si-
at nobiscum per suam incarna-
tione fecit nobis salutem. Et ad
mo patet dicit de aliquo quia sal-
uauit nos et in ferri spoliando. Et
sic de cetero et consimilibus. Et
postquam impleti sunt. Hic contor-
agitur de pū oblatōe. Vbi pmo de
scribitur huius oblatōis presenta-
tio. 2o presentati acceptio. Vbi et
ecce homo. 3o recepti commendatio
vbi et est anna. Circa pmi p dū
q in lege uetē circa pueros natos
duo fiebant in templo. Vnū erat
gnale omnibus quia q filio nato uel
nata filii completis diebus pūf-
tatione matris offerreba. sacrifici-
m ut hē leuitici xij. Aliud erat
speciale circa pmo genitos quia c-

rant consecrati domino eo qd percussit
 primogenitos egyptiorum filios israel
 saluans. Et ideo offerrebant in templo
 et redimebantur ut hinc exod. xiiii
Cristus autem fuit primogenitus ut
 dicitur e supra. et ideo utriusq. fuit
 factum circa eum ut hic dicitur. Et
 primo quantum ad hoc qd erat speciale
 primogenitus tunc dicitur tulere
 illum ierusalem ut psterent a of-
 ferrent domino. Cuius causa subditur
 Quia ante masculini ad appeiens
 uoliam a primo nascens nugmōi e-
 rant primogeniti. 2o quantum ad illud
 qd erat generale qd notatur tū dicitur
 Et ut darent hostiam res par tū-
 2o aut duos pullos columbarum. qd
 ta erat oblatio pauperum. Et dicitur
 quod dicitur leuitici ij. **H**oc quo patet
 qd supradictū e de paupertate male
 et ioseph. Et dicitur etiam tūta hoc
 qd beata uirgo non tenebat ad ista
 que dicta sunt de purgatoe Quia le-
 uitici xii subditur mulier si pcepto
 semine peperit masculinū or. Et
 ideo lex illa ligabat tantū mulieres
 de uirili semine concipientes. qd nō
 hūit locum in maia uirgine. Hoc
 patet etiam apud hoc quod hic dicitur
 Et accipitur de exodo et leuitico.
Circa masculinū ad appeiens uoliam
 et hoc quo patet qd loquitur de
 masculino concepto et nato per
 apertionem claustrū uirginalis qd
 non hūit locum in beata uirgine
 que uirgo permansit in conceptu
 et partu. Veritatem sicut eius
 filius tūctid. et legalia obsequia
 ex sua humilitate quāuis nō ro-
 nouet. Sic beata uirgo. qd fuit
 humilima uoluit obseruare
 Et ecce homo. **H**ic describitur

xpi pntat receptio. **U**bi primo scribitur
 recipientis condicio tunc dicitur. Et cito
 homo erat in ierusalem in loco solemp-
 ni et facto. **C**um quia abi erat dicitur
 cultus. **T**unc quia abi erat studium dicitur
 legis et prophetarum. cui nōme symeon
Hoc quo patet eius fama. quia inter
 sacerdotes erat famosus et nominatus
 patet etiam eius sancta uita. tū de
 Et homo isto iustus recte se habendo ad
 propitium. et timoratus quo ad deū. ex-
 spectans consolationē apud quātū ad fi-
 dei rectitudinem et spiritus sanctus
 erat in eo quantum ad gratiam plenitudinem
 quia non solum hūit gratiam iustificā-
 tem pro ut teneatur commūne aucto-
 sed etiam quātū ad illuatoes et conso-
 latoes diuinas speciales qd subdi-
Et responsum accepit spiritu sancto
 in orōibus suis deuotis ad deū. **T**ūc
 em erat opinio commūne apud intelli-
 gentes qd in uirgine aduenit xps
 secundū signa apatnarchis et prophetarum
 data. Et ideo symeon de hoc feruē-
 tius orabat deū et morōe respon-
 sum accepit. qd xpm natū uidet
 antequā uirginem presentem firmet.
Et uenit in templum spiritu a per-
 reuelationē spiritus sancti ut uideret
 xpm sicut erat ei pmissum. Et
 tūc induit puerum abm ad fa-
 riendum qd predicta sunt secundū le-
 gem et ipse accepit eū in uolūtas
 suas tū maximo cordis gaudio. **Q**ui
 qd dicitur pūbros xiiii. **D**espōm
 completū delectat animam. **Q**uo
 pōntu gratias agit tū dicit. **E**t
 benedicit deum gratias agens
 p tanto bñficio tū dicit. **M**it-
 tē dimitte domine seruum tuū. **I**n
 pare. a. **D**ecreto dimitte me de

Vita transire in cordis quiete Quia
viderunt oculi mei salutare tuum letan-
ter enim volebant descendere ad limbum
patrum quoque stiebat saluatorem na-
tum Quod parasti ante faciem domini om-
nium apostolorum a totam omnibus apostolis
quibus misterium incarnationis et re-
demptionis predicatum est per apostolos
Secundum quod dicitur per xxviii qui
omnem terram exiit sonus corporis lu-
men ad reuelationem gentium que prius
error tenebris tenebantur et gloria
plebis tue est magna enim gloria
iudeis ad christi fidem conuersis quod
ex parte secundum carnem natus est de virgine
Quod ponitur parentum benedictio cum dicitur
Et pater eius et ioseph qui mecum
vocari pater christi eo quod nutritus
eius fuit et mater sancta maria que
fuit mater eius vera matres
super hijs que dicitur de illo
tunc a symcone et prius a magis
et ioseph et zatharia et elizabeth
et benedixit illis symcon quamuis
enim maria et ioseph essent maiores
symcone in sanctitate ille tamen
erat maior quantum ad sacerdotis
officiu ad quod spectabat benedictio po-
puli et non solum benedixit sed
futura predixit Ecce parvus est
hic in ruinam et in resurrectione
multorum in israel quia in passi-
one christi que futura erat multi
iudei fuerunt illuminati quod prius
erant simplices et ignorantes ut
patet de apostolis quibus per passionem
data est intelligentia scripturarum
secundum quod dicitur luce ultimo
Et tunc aperuit illis sensum ut
intelligerent scripturas et in
signum fidei inter homines

et deum cui contradicere a sacerdo-
tibus et legisperitis et multis alijs
et tuam ipsius animam pertransibit
gladius et dolor passionis eius per-
transibit animam tuam per com-
passionem Ego hoc dicit quod in
sermone de assumptione beate virginis
quia in parte impassibili passus est
plusquam martyr fuit ut reuelentur
ex multis cordibus cogitationes. In
ut non tenentur hic causaliter sed
consecutiu seu communitatiue. Li-
cet enim beata virgo ex passione fi-
lij maxime afflicta fuit tamen in
fide in mobilis et firmiter scilicet
Alii autem discipuli quatuordecim soli-
di dicitur dubitasse et circa hor-
um imitationes diuersas cogitationes
habuisse que usque videntur apud
amortis requirere esse aliter ex-
ponit origenes de reuelatione oculi
torum peccatorum in confessione quod
per effectum passionis in sacramento
penitentiae operantis sanantur
Et erat anna Hic consequenter
describitur christi recepti confessio
seu commendatio Vbi primo describitur
persona confitens ex nomine cum
dicitur et erat anna Secundo co-
munitatis deuotionem cum dicitur iube-
tissa ex cognatione cum dicitur cum
dicitur filia phannuel de tribu aser
expressit pater et tribus ad de-
clarandum certitudinem hystorie et
forte ad distinctionem huius anne-
ab alijs que vocabantur hoc nomine
describitur etiam ab etatis matritate
cum dicitur Hec precesserat in
diebus multis et castitate in
matrimonio etiam et post et
vixit cum viro atque Comeditur

etiam laborationis sedulitate tunc dicitur
 Que non distabat de templo non quod
 ibi esset sed frequenter sicut de homine
 huius frequentante ecclesiam quibus re
 unis inuentum carnis regitur et
 abstractionibus a sacris orationibus quibus
 mens eleuatur in deum fruens nocte
 ac die a ualde frequenter. Vel qua non
 erat ibi interrupta appetitu mortale
 auferens mentis proditor et heros
 homi superuolans non accipi uel hu
 mana dispositione sed spiritus sancti re
 uelante sicut dicitur de symone et
 iacobus dno gratias agens de tanto
 beneficio adimpleto et loquebatur de illo
 omnibus qui expectabant redemptionem
 et amicum naturam redemptionem
 et ut perfecterint omnia secundum
 legem domini sicut maria et ioseph
 nihil omittentes quoniam non tenent
 reuersi sunt in galileam ciuitate sua
 nazareth. Hic accipitur galilea adie
 ctive quia nazareth erat in terra ga
 lilee sicut supra dicitur de bethleem
 que uocatur ciuitas iudea. **P**uer autem
 crescebat. Hic continet descriptio pueri
 oblati profectus quia ad corpus mundi
 crescebat quia ad animam tunc dicitur
 confortabatur. **O**uertendum tamen
 quod in corpore pueri fuit augmentum reale
 quantum ad mamma eius non fuit aug
 mentum reale gratie et virtutis. Quia
 plenitudine gratie habuit ab in instanti sic
 conceptionis sed quantum ad ostensionem
 in effectum magis apparebat sicut quod
 le crescebat et secundum quod uolebat
 Et abant parentes eius tanquam
 deuoti et religiosi in die solempni
 paste. **T**er mamo debebant omnes
 masculi comparere in ierusalem to
 tam domino. **S**ecundum quod habet

exodi xxxiii sicut in paristene et festo ta
 bernaculo. sed tunc illis qui erant lon
 ge a ierusalem tunc mori erant galilee di
 spensabatur. **D**edubus ultimis festis
 Romansit puer iesus in ierusalem
 non casu uel obliuione sed sua uolunta
 te et ordinatione ut ostenderet apertum
 ad deum suum circa spiritualia et non cog
 nomit parentes eius exasperantes illi
 et in comitatu. **A**d solempnitatem enim pas
 te uiri abant seorsim a mulieribus in
 cono comitatu et mulieres malio et simi
 liter reuertebantur ut magis religiose
 solempniarent festum ab ipso die co
 tinentes sicut et in datione. **L**egit p
 ceptum fuit quod continerent per tres
 dies ab ipso die suis sicut habet exodi
 xxxiii. **P**ueri autem in dicitur poterant
 ire in comitatu uirorum ac mulierum.
 Et tunc quando ioseph non uidit puerum
 seorsim in comitatu uirorum estimauit
 apertum esse tunc in malia in comitatu mulierum
 Et eodem modo maria credidit esse
 in comitatu uirorum. **V**enit iter diei
 et die sequenti queitur in ista comi
 tiva et in illa non inuenit eum quod eo
 tertia die redierunt in ierusalem aqua re
 tesserant per unam dictam et sic quarta
 die inuenit illam in templo. **E**t hoc
 est quod subditur. **P**ost triduum inue
 nit eum in templo non in teatro
 aut in foro uelludo sicut solent pueri
 inueniri sed in loco orationis et doctrine
 sacre scripture deputato in medio doc
 torum ut melius posset omnes audire
 et melius ad eis conferre superabant
 a ualde mirabantur super prudentiam
 et responsis eius quia alias mandatum
 fuerat quod puer tales etas tam sapi
 enter loqueretur. **E**t dixit mater eius ad

illum fili quid fecisti nobis sic. Joseph
autem licet pater eius diceretur tamen non
fuit illum autus arguere. cum firmiter ederet
ipsum esse dei filium. sed mater ex inopina
dilectione quam habebat ad illum hoc fecit
quia amor excellens domini nescit. Dolentes
quereremus te a dolentes de absentia
tua. cuius presentia nobis est dulcissima
per hoc moraliter designatur. quod christus
dolore contritionis querendus est et sic
in veniat si per peccatum a nobis absen-
tetur. Et ait ad illos. Quod est quod me
quereratis. sed inter consanguineos. quasi
dicitur magis querendus sum in occupa-
tione cura spiritualia. Ideo subditur. Mes-
sias dicitur. quia in hiis que patris mei est
oportet me esse. magis enim afficiebat
ad patrem naturalem et eternum. quam
ad matrem naturalem et patrem putativum
et non intelligit verbum. quia ad
huc non erant afflicti talia audire ab
eo. et descendit tamen eis ad cor conso-
lationem. et erat subditus illis ad matris
instructio et superbie confusionem.
Et mater eius conservabat omnia ista
hoc exponatur sicut supra. Et ideo
afficiebat etate. et isto profectu car-
nalis in quantum erat in parte cor-
poralis ut predictum est. Et sapientia in
Christo duplex ponitur. Sapientia una
divina. et hoc non potuit augeri vel
divini tamen necessario sit infinita.
Alia humana. et hoc ponitur duplex.
Christo. Una habitualis. et ista in Christo
non fuit augmentata quia ab instan-
ti conceptione habuit plenitudinem
sapientie quanta potest conferri na-
ture humane. Alia experientialis que
accipitur per operationem sensuum. Et
secundum hoc dicunt aliqui. quod in Christo
fuit sapientia vel scientia acquisita.

quia intellectus agens in Christo fuit
eiusdem nature cum aliis hominibus. Et
ideo tamen non sit ponendus ordo
meo habuit operationem abstrahendi.
Species intelligibiles a fantasmatibus.
et iste species recipiebantur in intel-
lectu possibili christi et sic proficitur
in tali scientia sapientia seu scientia accep-
ta a sensibilibus. Alii vero dicunt
quod non proficitur in tali scientia quantum ad
hunc. quia duo habitus eiusdem rationis
non possunt simul esse in eodem in-
tellectu. talis autem scientia acquisita
non videtur esse alius rationis. quam
in fusa. Circa idem obiectum sicut o-
culus miraculose datus est eiusdem
rationis omnino tamen orculo dato vel ge-
nerato per naturam. nec tamen proficitur
hoc in intellectus agens in Christo fuit
oritur. quia non solum in abstracto
tunc species intelligibilium necessaria
est operatio intellectus agentis. sed
etiam inconsiderate secundum hunc scien-
tie nam prius acquirent in qua consi-
deratione non abstrahit de novo species.
Si autem consideretur sapientia christi
quantum ad ostensionem in effectu sic fuit
alibi profectus quodammodo in quantum sa-
pientiam suam. non tantum humana
sed etiam divinam magis ostendebat
secundum suum beneplacitum. et pro nostre
saluti expediebat sicut dictum est
supra de profectu christi in gratia et
virtute. **Cap. m.**

Habito quinto decimo postquam
descriptus est salvatoris
ortus per suam incarna-
tionem. Hic contra de
tribuitur eius progressus per suam
predicationem. Et primo descriptur

pdicatio p̄cipalis 2o ap̄tus sal
 uatais. quarto capitulo. Circa p̄mū
 p̄mittitur pdicatiōnis iohannis t̄p̄
 2o subditur pdicatiōnis actus. ubi et
 venit in om̄es regionem 3o pdica
 tiōnis factus ibi et interrogabant
 eum Circa p̄mū considerandū q̄ t̄
 pus pdicatiōnis iohannis destruit̄
 per nomia et tempus imperatoris
 tunc regnantis et presidis iudee
 tetrarcharū et sacerdotū ad ostendū
 certitudinē hystoric et auctoritatem
 pdicatiōnis iohannis baptiste p̄
 in scriptis auctoris solet fieri t̄m
 dicitur Anno quinto decimo imperij
 tiberij cesaris. Iste tiberius succes
 sit augusto sub quo natus ē xp̄us
 scilicet quadragesimo sc̄do anno imp̄
 rij eius. Et similit̄er iohannes bap
 tista. per dimidū ante augustus
 imperavit duobus quadragesima duobus
 annis. Quoquo patet q̄ anno quinto
 decimo tiberij iohannes fuit trig
 ta annos. et hoc ē tempus debitum
 pdicatiōnis. quia tunc arget etas
 virilis. Unde et ioseph triginta
 annos erat. quando stetit coram
 pharaone. S̄p̄ col p̄mo. Ezech
 ias quando incepit p̄phetare ezech
 p̄mo. p̄curante pauco pylato iudea
 Iste non fuit iudeus sed grecus tri
 tois lugdunensi oriundus. secundū
 iosephum et atolliano impetatorū fuit
 missus ad regendā iudeā tūc roma
 nis subiectam. tetrarcha autē gali
 lee herodes. Romani volentes
 frangē iudeorū superbia et auferre
 eis rebellandi occasionem absti
 lerunt ab stulerū ab eis nome re
 gni. Quident̄es regim̄ in plures

partes que tetrarchie dicebantur. Elysa
 ma. abulmetetrarcha Gloza vede dicit
 q̄ isti tres hic nominati s̄ herodes phi
 lippus lysamas fuit filij herodis. sub q̄o
 natus ē xp̄us. et ip̄o mortuo archelaus
 eius filij et frater predictorū successit ei
 in regno decem annis quo accusato ap̄ut
 cesarem et missū in exilium ap̄ut arve
 nam imperator tribus fratribus pdictis
 diuisit p̄te tetrarchas. Sed quate lisa
 mas fuit filius herodis ex hystoria au
 tent̄ non h̄. Quia nec iosephus nec
 scolastica hystoria ponit eū inter fi
 lios herodis. Sed magis dicit ip̄m
 fuisse filium p̄tholamei mannei. q̄ sub
 libano habitabat et alio ande filie ari
 stoboloi qui de machabeis descendebat
 sub p̄ncipibus sacerdotū anna et caisa
 2m quod dicit iosephus in scolastica
 hystoria sacerdotū tūc nō p̄cedebat
 sc̄dm̄ genealogiam et dignitatem
 gūis. prout in lege fuit statutū. S̄
 passim aromanis vendebatur. Ita q̄
 non solum singulis annis amirabat̄
 p̄m̄ sacerdos sed etiam aliqui in eodē
 anno. Et iō aquito decimo anno tibe
 rij quo incepit pdicatio iohannis
 usq̄ ad decimū octauū annū tiberij
 in quo passus ē iesus plures
 fuit p̄m̄ sacerdos quā
 isti duo. Sed quia amias
 erat p̄m̄ sacerdos.
 quando iohannes incep̄
 pdicare. et cayphas
 q̄ passus fuit xp̄us
 Ideo tantū de istis duo
 bus mentionē facit.
 factū ē. Verbum d̄m̄
 super iohannem per re
 uelationē diuinam per qua

po fuit
 s̄ coepit
 t̄bendi
 m̄abus
 m̄m̄
 y fiam
 enā am̄
 o dem̄
 na q̄tūā
 dem̄ vōe
 a eodē m̄
 a acq̄m̄
 oib̄. quan
 tū ficut o
 eūsdem
 dant vōe
 nec tamē q̄
 xp̄o fuit
 ioh̄ bap̄
 a necessū
 gen̄. sed
 n̄ h̄m̄ fac
 n̄ qua cons
 de nouo p̄
 ap̄ta xp̄i
 ffectū p̄ f̄
 m̄m̄ f̄
 h̄m̄m̄
 s̄ ostendit
 p̄ur̄ n̄ p̄
 t̄ d̄m̄ est
 m̄m̄m̄
 deo p̄p̄t̄
 ē saluatiō
 n̄m̄ m̄m̄
 n̄r̄ com̄ de
 n̄ p̄e p̄m̄
 de p̄m̄m̄

hinc mandatum de predicatione exequenda

¶ Et venit hic consequenter ponitur
predicationis actus Et primo quod ad ex-
ortationem boni Quod quod ad arguendum
mali ubi dicitur ergo Circa primum de
Et venit in omni regione iordanis
quia exiit de deserto ubi pauci habitabant
et venit ad loca magis habitata ut plures
possent venire ad eum predicationem et
baptizati ab eo in iordana. predicans
baptizatum penitentiae hoc exponitur in
mathei primo a. **¶** Et supra ubi dicitur
valles implebitur Hec auctoritas que
habetur in psalmo 124 exponitur auctoris de re-
diti captivitate babilonice De qua pre-
dicat ysaias vias tue complandi pla-
nities quod valles eleventur ad equi-
tatem planities et colles depmectentur
ut sit iudei de babilonia reuertentes
in iudeam possent de facili transire per
Naam. Sed quia in scriptura facta ut
in aliqua historia auctoritate in venit
esse adimpletum Quod illa scriptura
reducenda est ad alium intellectum in
adventu christi adimpletum perque huius-
modi qui per valles intelliguntur re-
pleti sunt bonis spiritualibus et sup-
bi qui per colles intelliguntur humili-
ati sunt Sicut supra exponitur

in capitulo primo quod antea
beate virginis aliter ex-
ponitur hoc quia sicut
vna corporalis redditur
difficilis ad ambulandum
propter profunditatem val-
lium et elevationem collium
Ita vna spiritualis qua
deus graditur super corda
fidelium impeditur per despectum
nem trene cupiditatis et per

delevationem mundane vanitatis Et
vtriusque impedimentum fuit amorem per
adventum christi in multis primum patuit
in zachario qui dixit domino. Et ecce dimi-
diu honoris meorum de pauperibus et ut
hic infra. **¶** Exponitur in matheo quia dimissa
et thelonio secutus est christum ut hic ma-
thei 23. patet secundum in mundi pri-
cipibus quorum colla subiecta sunt christo
et erunt indirecta et corda distorta
in iustitiam per equitatem iusticie rectifi-
cabitur. et asperam in vias planas
et corda christi indurata mollificabitur
Sicut patet de paulo qui christum perse-
quens a christo illustratus statim ad man-
suetudinem obedientie sic conuersus
dicens Domine quid me vis facere. actus
23. **¶** Et vidit omnis caro salutem dei
a christo. et accepit hic omnis caro a
omni homo. Quia aliqui de omnibus
hominibus viderunt eum inter homines
conuersantem. Dicebatur enim tunc con-
munitas hominum in duas partes fundi
os et gentiles. et multi de iudeis et de
aliis viderunt eum in mundo conuersan-
tem potest etiam hoc verbum in-
telligi de visu spirituali quo videntur ei
conuersi ad fidem catholicam a christo
in omnibus gentibus tacuis mundi videri
buntur et gentes omnes in forma hu-
mana in die iudicii. **¶** Dicebat ergo
hic contra de scribitur actus predica-
tionis quod ad reprehensionem mali Et
patet sententia ex dicto mathei 23
d. exphise que sequitur Dicebat autem
ad turbas hic accepit. totam partem
quia illud quod sequitur non dixit
nisi pharisaeis et saduceis qui cum
alijs veniebant ad iherosolimam non
exdenotat sed magis ex maligni-
tate unde subditur. **¶** Germinia

Myperas Geni est nent gnd Et
 dicitur agigno ggnis Et ad filij nati
 abalquo dicitur eius genia Unde
 mathei 13 dicitur Progenies vifficia
Et interrogabant Hic conter po
 mntur predicatōis iohannis fructus
Frat em predicatio iohannis ordina
 ta ad hoc qd plius ad suspētiōē popi
 pperetur et ut popus manifestetur
 Primo ergo ponitur fructus predica
 tōis eius. quantum ad pmo **Loq**
 tum ad secundum **Bo**stimate aut
 populo **U**tra pmi sciendum qd ppari
 batur qd ad popi suspētiōē perue
 ram penitentia que apparer quando
 homo paratus ē tōngē vitam pā
 2 hoc ostenditur hoc factū ē ad pdi
 cationē iohannis pmo in vulgibus
 hominibus tūm dicitur **Et** interroga
 bant eū turbe dicentes quid ergo
 faciemus quasi dicent vitam nos
 tram parati sumus **R**espondens aut
 dicebat illis qui hnt duas tunicas i
 vestimēta superflua det non hnt
 illa em tūa in qua iohannes erat ē
 talida et de tōmū turpi sufficit vna
 tunica uol vnu vestimētu et intelli
 gendum ē de alijs quibuscuq; que su
 perflua considerata conuenienti
 necessitate status persone **Q**o ho
 ostenditur in pedagogy et tributor col
 lectōibus tūm dicit **Et** venit publi
 cani **T**ales em dicunt publicam q
 mittuntur se de negotijs pertine
 tibus ad publicū **E**t ille dixit ad eos
 nihil amplius constitui ē vobis
 fanatis hoc aut dixit quia collet
 tores talid solent ēe pmi ad plus
 colligendum quam sit eis manda
 tum ut quod ē amplius eis rema

neat **Q**o ostenditur in militib; tū dicitur
 Interrogabant eū et milites parati con
 silio eius vti **E**t ait illis nonne con
 trariis s; opprimendo paupes et eos despi
 cendo neq; colūmpnia facietis et non po
 natis tamen diuitibus et potentibus ut
 aitione extorquendi bona eorum hōis
 quia por alū vitam aialibus bona rape
 non possunt **C**ontenti estote stipendijs
 vris que dabantur eis ab impatoribus
 pro labore militū que hnt sustinere
 in defensione patrie **R**ed dicitur aut qd
 hnt multi milites super homines sibi
 subditos hnt locū stipendijs **E**t ideo
 debent eis ēe contenti ad tria autem
 dita m dicebat vāis iohannes mili
 tes quia solent ēe prom aduicia q
 trāia existimante autē qto **H**ic
 describitur fructus predicatōis iohannis
 quātū ad popi manifestatōē **E**t pmo
 manifestatur iohannis testimonio
Qo dei patris signo sibi factū ē aut
Qo euangeliste scripto sibi **E**t apō alius
 erat incipies **C**irca pmi ostendit
 in iohanne doctine vitas in xpi mani
 festatōē **Q**o mentis stabilitas in he
 rodis reprehensione sibi **H**erodes aut
 tetrarcha **S**ententia aut pme p
 patet ex dictis mathei 13 d. qd ceptis q
 formū **B**ostimate autē qto qd
 aliqui audierant et alij fama publi
 ta audierant mirabilem eius conceptū
 orū et ante sancte mētū que supio
 pnt declarata et qd hīs opimabunt
 qm ēe xpm et cogitantibus omnib;
 et **N**on solum cogitant sed etiam
 de ierusalem que erat metropolis
 miserunt iudei nuntios solemnēs
 ad iohannem ut querent ab eo si ipse
 ē **X**pus ut hnt iohannis pmo

multa quidem et alia. ex quo patet q
non omnia facta et dicta iohannis scripta
sunt. sed pauca respectu sicut de xpo
dicitur iohannis ultimo. **Herodes**
autem. Hic descriptio mensis in ro-
hamme qui non tenuit facinus herodis
tetrarche arguit. Et sententia huius
patet ex dictis mathei xiiii a et
marci vi b. Vbi facta est stud plenius
continetur. **Factum est autem** Hic de-
scribitur manifestatio xpi per signi-
dum de celo ad eo patre cum baptizate
a iohanne. et patet sententia ex dictis
mathei iii g et marci i b. Excep-
to q hic additur. Et oranti in quo dedit
xpus exemplum quod in receptio sa-
crumetur. debet mens huius elouari
mdeu. **Et ipse iesus** Hic conter-
describitur manifestatio xpi euango-
liste scripto qui hic describit eius ge-
nealogiam. et sicut natiuitas eius et
na fuerat manifestata uerbo patris
dicentis tu es filius meus dilectus sicut
naturalis qta natiuitas eius temporal
manifestaretur per descriptione ge-
nealogie in qua descriptioe considerat
dum. q sicut supra dictum est in prolo-
go mathei qualiter xpus uenit
ad nos. Ideo describit genealogia
descendendo. Lucas uero qualiter
per xpm redierunt in deo. Ideo ei
describit ascendendo. Quia quod d
cum determinat in xpo de deo dicit
igitur. **Et ipse iesus** erat quasi in-
cipiens annorum triginta. Sedm au-
gustinum et crisostomum. tunc habebat
triginta annos completos. et inceperat
trigesimo primo. Et sicut hoc
intelligenda est littera. Erat iesus a

annorum triginta. incipiens sicut triginta
primo. Et sicut hoc xpus predicauit
uit duobus annis in dimidio. Qui
uero alios doctores. quorum opinio co-
muni tenet. iesus tunc habebat tunc
triginta noue annos completos et
inceperat trigesimo. et sicut hoc
sic est intelligenda. littera. Erat iesus
incipiens annorum triginta a trige-
simo primo anno de quo habebat crediti dies
Et sicut hoc xpus predicauit tribus
annis et dimidio usque ad passionem
suam. Decimo octavo tiberii ut pu-
tabatur filius ioseph. quia erat spon-
sus anne tunc tunc sicut xpus sicut
capitulo primo. Qui fuit huius. In
mathei dicitur quia ioseph fuit filius
iacob. ista controuersia soluitur.
Qui fuit seu mathei primo dicitur
q ipse salatiel fuit filius iacobi
ad quod dicendum q uerum q sala-
tiel fuit filius naturalis iacobi
sed fuit filius uero adoptiuus. quia
mortuo iacobi uero adoptauit eum
in filium. Et ideo mathei qui describit
genealogiam xpi carnale posuit
iacobum. Lucas qui magis describit
genealogiam. spirituale posuit istum
uero. qui fuit natam qui fuit dauid.
De isto autem dicitur aliqui q fuit filius
naturalis dober sabee. ut uidetur
dicit primo paralipomenon iii. Sed hoc uidetur
tamen illud. Ego sui conuincit
et tenellus totam mentem meam. Ille est
filius quem habuit ber sabee de dauid
ante salomonem. non computabat
quia fuit mortuus in transitu per
hoc ergo q salomon dicit se ueni-
sentem matris sue. uidetur q

nathan non fuit natus de berfabce
 et dicitur dnm . Ideo dicitur aliqui q
 iste nathan fuit nathan propheta que
 apud eminentia sanctificat dauid
 adoptavit in filiu . mortuo eius pte
 naturali . Et scdm hoc potest dici
 q fuit filius adoptivus berfabce ux
 oris dauid . Et scdm hoc comminat
 inter filios berfabce . pmo paralyti
 in Dealijs autem tribus idem nomi
 natis dicitur q sunt filie vne na
 turales et adoptivi filij dauid quado
 accepit mtes corp . et sic salomon fuit
 unigenitus matris sue respectu dauid
 Ut dicitur prouidias in capitulo . aut
 quare lucas describit xpm descendere
 addauid per nathan . Quia fuit elia
 licet omnes sapientes beuicor conu
 dicitur tenorent xpm deuo describe
 addauid aliqui tamen corp opmaban
 xpm descendere ab eo per nathan . q
 excellencia sua sanctitatis et prophetic
 Alij uero per salomonem quod dig
 nitatem regiam . et excellencia sa
 pientie . Secundum ueritatem aut
 descendit per utruq aliter tamen
 quia per salomonem descendit scdm
 lincam naturalis generalis gnatio
 per nathan . non scdm lincam le
 galis gnatiois . quia nathan fuit fi
 lius dauid adoptivus ut predictu e
 Et ioseph qui ponitur in mediate p
 xpm ascendendo fuit filius helij ad
 optivus seu legalis put plenius
 fuit declaratu mathei pmo . Quia
 qua lucas describit xpm genealo
 gam pro ut in deum redirent ut
 predictu e . redirent aut in deum . p
 xpm inquit effert filij dei ad
 optivi . Qui fuit beoz . tres sunt in

mediate pntes huius nominis s; filius
 pater et auus ut declaratu fuit plenius
 mathei pmo . Que fuit rayuan . Scdm
 ueritatem et scdm translacione qua
 utitur non ponitur aliquis medius
 inter sale et arphaxat . Ut patet in
 Septuaginta autem interpretis ponit
 istu rayuan mediu et ad concordia huius
 potest dici q iste rayua fuit pater
 sale legalis seu adoptivus . Arphaxat
 uero fuit pater naturalis apus . Et
 utiqz pater ponitur hic et maxie
 quia lucas in scribendo sequitur tras
 lacione septuagesima que suo tpe
 erat ualde autentica . Qui fuit dei
 non per gnationes sicut alij . sed per
 formatione de limo terre et infusio
 anime . Ut h; in pmo **Cap m.**
Thesus autem Descripta pdicatione p
 tuisid hic conter describitur predi
 catio saluatoris . Et pmo describitur
 eius predicatione p madu amois in
 tarula fatiendo . et bnficia confer
 tendo . Qd per uiam amois timore
 futuri iudicij nuntiando capitulo 20
 pmo ad huc ita pmi describitur
 pmo pdicatio saluatoris per se ipm
 tantu . Qd tunc hoc per missionem
 discipulorum pmo capitulo . Circa pmi
 pmitur xpm predicatione . Qd exhor
 tans aliquos comissa capitulo
 20 . pma adhuc induas quia pmo
 describitur ydoneitas pdicatiois . Qd
 expectatio predicationis ubi et regressu
 crescit . Adonca uero dispositio p
 dicationis e materatio carnis per io
 uum . per quod carnis in nocenti
 mi respicitur . Quod dicit pau
 lus pma corp 20 **Castro corpus**

111

meum et in futurum redigo. ne forte
tam aliis predicandum. ipse populus efficiat.
Et fauor orationis in loco solitudinis cu
dina sapia hauritur. que p[er]ca p[er]dicato[rum]
effunditur. Unde paulus antequam
nuntietur ad predicandum morae enim
fuit allustratus. Sedm quod h[ic] actus ip[s]o
Ere em oritur. Et p[er]ca subditur. Was
electionis e[st] michi iste. ut portet no-
men meum. Tertiu[m] e[st] aucto[rum] temp-
tationis. Non em e[st] ad predicandum
ydoneus qui succumbit temptationibus.
Ista autem ostenduntur de xpo per ho-
p[er] ante predicacione[m] intravit in desertu[m]
orari solitudine ap[er]tum. et q[uod] ibi ieiunauit
et triumphem demonis temptatione[m] de-
uicit. Non quia ip[s]is indiget prope-
sed pronobis. et ad dandum exemplu[m]
predicacionis alijs et pater sententia
predicatis ex dicitis mathei q[ui]nto a. Vbi
ista sunt exponit. ex ceptis paucis que
sciantur. Et nichil manducauit nisi
diebus. Hic accipit dies naturales
quia nichil manducauit de die neq[ue]
de nocte. Sic lapide h[ic] ut panis
fiat. hic accipit. singulare p[er] plurali
com[un]i loquendi. quo dicit[ur] exodi viii
Veni mistra grauisima et multitudo
mistrar[um]. Unde mathi iii dicit. Dic-
ut lapides isti panes fiant. Et dicit
illu[m] dyabolus. ut ostendit illi omnia
regna. Ista temptatio que ponit[ur] s[ecundu]m
mathei iii ponitur. Na[m] q[uod] ista p[er] fuit
s[ecundu]m et que tertia tertia nobis non
est. Ut dicit augustinus nec refert ad
n[ost]ram quia non oportet q[uod] facta
semper eodem ordine referantur q[uod]
facta sunt. Ut frequenter dictu[m] est.
Sed q[uod] dno euangeliste vale demon

stant ordinem. Potest t[ame]n assignari
quia vna temptatio e[st] de cupiditate
principaliter alia declaratio et f[er]at
contingit q[uod] antiu[m] nascitur ex alio
et ex ip[s]o. Ideo mathei vnam p[ro]p[ter]
hinc vero aliam. quia michi tradita
sunt et tui volo de illa. mentitur h[ic]
dyabolus. nec mira. quia mendax
e[st] et pater mendacis. Et h[ic] iohannis
vni. Non em h[ic] potestatem super-
recurrens ad libitu[m] suu[m] s[ed] salu[m] q[ui]ntu[m]
deus per mittit. s[ecundu]m oculu[m] iudicij
sui ad exortu[m] patientie electos.
Sicut data e[st] ei potestas affligendi iob
in uastitate bono[rum] suoru[m] et mortu[rum]
lib[er] et infirmitate sui corporis. Ut
h[ic] iob v. Et confirmata om[n]i temp-
tatione dyabolus recessit ab illo tam-
quam victus vsq[ue] ad tempus. Quia
q[ui]nto tempore passionis susti-
tauit ei persecutione[m] per principes
sacerdotu[m]. **¶** Et regressus e[st] iesus
Desupra ydoneitate predicato[rum]
Hic contra destruitur exortio
predicacionis. Et p[ri]mo q[ui]ntu[m] ad eus
doctrina[m]. Qu[od] q[ui]ntu[m] ad doctrina[m] confir-
macione[m] ibi. et in synagoga homo
habens demoniu[m] p[ri]mo induas
quia p[ri]mo destruitur. doctus in
galilea gradualiter. Qu[od] in uirtute sua na-
zareth specialiter. **¶** Et uenit in na-
zareth. Circa p[ri]mu[m] dicitur. **¶** Et regressus
e[st] iesus s[ed] ad deserto quod intravit
p[er] baptisim[um]. Ut daret ap[er]tu[m] in uirtu-
te sp[irit]us. i. in uirtute signa. et in
miracula faciendi. Ex quo sp[irit]u dicitur
iii regu[m] ij. Spiritus h[ic] h[ic] requi-
euit super helosem q[ui] dimisit
aqua[m] miraculose. Permittant
uirtus faciendi miracula no[n] e[st]

in helozco sed in deo qui faciebat in
 canula ad pates helzei Sed ista virtus
 erat in xpo tunc sic deo et homo in ga
 liliam ubi em predicavit ut impleteret
 prophetia ysai xpo primo tempore alle
 luata est tra zabilon et terra ierusa
 lem atq. Ut hie mathei iii d. Et mag
 nificabatur ab omnibus pp. excellencia
 doctrine et miraculi Et venit na
 zareth hic conter. deservit eius
 doctna in nazareth civitate suata sua
 Circa quod eius doctna pmitit. Qd
 contra eu enulatio ubi et dicebat
 none hic atq. Circa pmi dicitur Et
 venit nazareth ubi erat nutritus
 hoc autem dicitur ad designandum
 q. alibi erat natus scilicet in bethleem
 ut supra dictum e. capitulo secundo
 Et miravit sedm consuetudine sua
 die sabbati in synagoga que erat
 locus oronis et doctne legis quibus
 iudei sedm preceptu legis vacare
 debebant mdie sabbati Christus aut
 legem observare voluit ut dictu e
 supra capitulo pmo. Et surrexit ut
 lege non pdicaret se apm verbo suo
 tantu sed testimonio sacre scripture
 Et in venit lacum ubi scriptu ead
 non acapi sed appoito quia scribat
 passus scripture loquentes de eo sps
 domini super me atq. hic scribitur
 ysai xpi Sed in translatione nra
 mutantur aliqualia verba licet
 sit eadem sententia lucas aut hic
 allegat scripture put hie m' sep
 tuagesima translatione Circa quod
 sciendum q. iudei expectant illa q
 pmitit eis ysai capitulo pmo
 implei p messiam qui expectant
 futurp et dominaturp toti mudo

tempaliter et educturi iudeos de captivi
 tate et pnturp eos in maxima gl'd
 et honore super omnes gentes Et
 quia tempus aduentus xpi iam tra
 sit. Ideo xpus hinc lacu eductus
 deseps exponit dicens Spiritus
 dm super me a me deducens quia
 humanitas p. organu e apus di
 vinitatis conuictu Et ideo in omnibus
 manebatur sedm divinitatis asserctu
 q. pter quod conxit me ab instanti to
 ceptione plenitudine gr'e. Et hoc et
 q. humanitas xpi dei tati conuictu
 plenitudine gr'e repletu. Sedm qd
 dicitur nobis pmo cording eu quasi
 conuictu ap. te pleni gra et vitate
 Evangelizare paupibus misit me
 et humilibus quibus sua doctna p. ficit
 et non supbis. sanas contitos corde
 contitos q. pnam datur. grana sanas
 volna peccatas et predicat capri
 vis remissionem a detentis in hm
 lio ad quos descendit et inde eos eri
 puit et consumit eas a gentibus ex
 terans. per errorem veteram dei tag
 mone. In qd dixit simcon capi
 tercio de xpo linc ad reuelacione
 gentiu at. Dimittit con fractos eua
 de legis relaxando. De quo dicit act
 xv. Cur temptatis imponere iugu
 super conuictos discipulos q. nos n.
 patres nri portare potius. pre
 dicare annu deo acceptu. Iste e
 annus passionis x. in quo deus pla
 tatus e humano gne soluta omc
 da pmi pti et diom retributionis
 a diem iudicij quo annuus retribue
 sedm opera sua. Et in plauisset
 libit. hoc fecit ad ostendendum q. li
 bri sacre scripture sunt reuerent

tractandi. Unde et iudei hanc reue-
rentiam faciunt libris veteris testamēti
quod nullo modo sederent iuxta illos sede-
do atque aliter sicut sunt illi positi. Et
quo patet quod illi scripturas sunt valde
rephendendi: qui non solum libros
veteris testamēti: sed etiam noui et sa-
cra euangēlia ita reuēnter tractant
et reuēntius quam libros gentiliū
dampnatorum. Aliqui etiam theologi
dicitur coram tunc maiori pondere et ter-
tione cogitacione alligant in istis quod
dicitur scripturas et apostolorum. Et sedit ut
exponeret manibus: quod stando legerat
reuerenter et deuote: et omni in sy-
nagoga: oculi erant intendentem
eum: quia in facie eius quidam fulgor
digni gratie relucebat: qui animos
mentium attrahere cepit: dicitur
ad illos: quia hodie impleta est hec
scriptura in auribus vestris sed imple-
uit patet ex predictis. Et omnes illi
testimoniū dabant: et dicebant quod
illa scriptura in eo esset completa et
mirabantur in uerbis gratie et gratie.
¶ Dicebant hic contra de
scribitur omilatio contra eum licet
eum illi de nazareth primo receperunt
uocata eius reuēnter et gratiose:
ut dicitur in tunc proca moti sunt
contra eum ex inuidia despicientes
eum propter paupertatem penitē: quia
licet essent nobiles ut supradicti
in capitulo ij tamen erant pauperes
Unde dicebant despectiue. Nonne
hic est filius ioseph. Ut patet in
i. g. et marci vi. a. propter quod
paucis miracula fecit ibi: quia erat
indignus ut ibi dicitur. Utque dicitur
michi hanc similitudinem a. obier-

tionem a similitudine sumptam. **¶**
hanc dicitur Medite cura te apm
Sicut enim medicus curat tuam et
liberius se apm curat: et alios ad se-
tinentes quam extraneos. Ita dice-
bant ei. Si tu faceres uera miracula
curas faceres ea inter amicos tuos
et inuitate tua quam inter extrane-
os. Sed ipse consequenter respondit
quod non dimittebat facere inter eos mi-
racula ex impotencia uel falsitate ali-
qua: sed ex corpore malicia. Et ad hoc in-
dicitur: facere scripture exempla in
dicitur. In ueritate dico uobis. Multe
uidue erant in diebus helve in israhel
quando clausum est celum oculibus he-
lye. ut hie in regni xvii. Vbi ista
hystoria diffuse tractatur que hie bre-
uiter patitur. **¶** Ad illam illam
missus est helias: ut quia non erat
ita deuote: sicut illa mulier gentili-
a saraptena: et quia helias persecu-
tione periebatur inter ea israhel: que
debuisset sibi esse grata: et multi le-
psi erant in israhel: et memo cor mi-
datus est propter coram ingratitude ex-
ga deum. Quia regnum israhel declinauit
ad ydolatriam: colendo vitulos aureos
quos fecerat reboas: nisi naa-
man syrus. Cuius hystoria patitur
in regni v. Vbi describitur bo-
mitas eius ante curacionem tunc dicitur:
post illum enim dedit deus salutem
syrice: et post curacionem fuit adhuc
melior et ualde gratus deo et
helice. ut hie abidem. **¶** Et repleti
sunt omnes in samagoga ira: quia
proponerat eis gentiles quos abho-
minabantur sicut canes. **¶** Et cre-
tunt illi extra inuitatem tamquam

digni morte ut illum interficerent
 ut patet in lita qpe autē transiēs
 per mediu alioz abat. virtute di-
 uinitatis qua poterat sic se suae
 allefim quando volebat. dicit ar-
 luda. Q. tum domus de manibus
 corp clapsus de vertice montis de-
 cende. et sub rupe late uellet subito
 ad tactu dommitte uestis saxu allud
 subter fugit et in star cere soluti
 quedam smu fecit a contauitatem
 in quo dicit corpus recaperit. Inq
 onna lineamenta et ruga uestis et
 uestigia pedum in rupe apparent
 adhuc sicut testantur qui uiderut
 Et descendit metapharnau ut impe-
 deret alijs doctrina parram. qua illi
 de nazareth erant indigni. Sapebat
 indoctrina eius quia impotestate eadē
 sermo apus. In miracula facendi.
 ut patet ex sequentibus. **¶** Et in sy-
 nagoga. **¶** Hic tōter describitur
 doctrine xpi confirmatio per mira-
 cula. Sicut em illa quoz cognitio
 subest. naturali facultati intellectus
 confirmantur ee uera per redueoz
 ad pma pncipia. Sic uitas allorū
 que transcedunt naturale faculta-
 tom. intellectus de quibus erat doc-
 trina qd confirmatur per opatoz mi-
 raculoz q a solo deo possunt fieri.
¶ Ideo induemr ad confirmatoz
 alicuius doctrine ostenditur ee uā-
 nus deus non possit ee testis alicuius
 falsitatis. Agitur ad hoc inducitur
 hic duo miracula in specialē pmi
 e de demoniaco curato. 2o de petri
 petri a febris curata ubi surgens at
 de synagoga. 3o ponitur multa in
 generali ubi. Cum em sol occubus-
 set. **¶** Omnes qui habebant infirmos

et patet sententia istas paratū usq
 ad finem capituli ex dicitis marci pmo d
 et e ubi ista paita sunt eodem ordine.
 quo hic et exposita. **Cap. v.**
Actū ē autem Descripta pre-
 dictoē xpi et eius confir-
 matione. Hic tōter describitur
 eoz confirmatio aliquoz ad xpm
 Et pmo describitur eoz uocatio ad dis-
 cipulatu xpi. Secūdo eoz pmo ad
 apostolatum ubi capitulo b. ubi factū ē
 autem in diebus illis pma midias q
 pmo describitur uocatio petri cum alijs
 aduētis sibi. Secūdo uocatio macher-
 ubi. Et post hoc exiit et uidit abus pub-
 licanu. Circa pmi pmo describitur disci-
 puloz uocatio siue conuersio. Secūdo
 conuersio confirmatio ubi. Et factū est
 tū essent in una ciuitate. Circa pmi
 dicitur sic factū ē autē tū turbe aruere
 in eum pnuma deuotioe audiendi ip-
 sum et ipse stabat secus stagnū gene-
 zareth. lacus magnus ē. per que tra-
 sit iordanis fluius. Et quia ubi ex-
 tenditur aque in latitudine magna
 aliquando uocatur stagnū aliquando
 lacus et aliquando mare. Secūdu
 modum loquedi hebraicu q dicitur co-
 gregatio magna aquaz uocatur māc.
 Sedm illud genes 1 q gregationes
 aquaz appellauit māc. pstatōes
 autē descendētes et lauabant uerū
 sua. amouētes in amudias suas et
 uerū plicarent quia nullos pstatōes re-
 perant ut patet ex sequentibus. Asten-
 dens autē in uerū nauū. ut quili plu-
 sum declinaret. et de nauū pmi se
 dontē in littoē conuersus docet. dicit
 malū hoc ē ad locū aque magis pro-
 fundū q ē conuēctior magis ad
 pstantū pstatōes pceptor per tota

noctem laborantes nihil cepimus. quam
vis diligentiam magnam adhibuerimus
in uerbo autem tuo laxabo retia et con
fidens in uirtute uerbi tui. **R**umpere
autem retia eius ex quo patet duplex
miraculum. quia non solum reperant mag
nam multitudinem piscium supra modum
soliti et possibilem poruam humanam
sed etiam multitudine tendebatur in reti
rupto. Ideo subditur. Quod cum uidet sy
mon petrus procedit ad gremia iesu qui
prodita miracula facta dicens. **E**oi ame
dne quia homo peccator sum reputabat
cum se indigni presentia tam sancte per
sone super eum commiserat. cum admira
tione magna. **A**pter facta per in soluta
Et ait ad symonem iesus apm consolam
do. noli timere. **E**x hoc et decreto iam eis
homines capiens per sanam doctrinam
trahendo ad uitam beatam. **U**erbum et
dei homo piscatus compatitur. quia sic
hominis non capit piscem nisi ab ipso
capiatur. **S**ic nec uerbum dei capit ho
minem ad uitam eternam nisi apm uer
bum mente apm capiat. **E**t subditur
tis ad terram nauibus relictis omnibus
secuti sunt eum scilicet symon petrus et
alii qui erant cum eo. **E**t licet andreas
hic andreas hic non nominetur tamen
intelligatur ibi fuisse. **S**ecundum quod
dicit augustinus. **E**t hic ex uerbis ma
thaei iii et marci primo. **S**icut tamen
aliqui quod isti non secuti fuerunt christum
tunc ei totaliter in herendo. sed ad
reuerentiam aliquantulum secuti eum as
pirando ad ipsam tamen reuersuri sed
postea uocati sunt non reuersuri am
plius ad ipsam. **D**e qua uocacione lo
quitur matheus et marcus. **A**lij uero
dicunt quod ista uocacio de qua hic loquitur

lucas est eadem cum illa de qua loquitur
matheus et marcus. quia uocati sunt
simpliciter ad societatem christi. **E**t hoc
uidetur uisus quia hic dicitur. **R**elictis
omnibus secuti sunt eum qui modus
loquendi ipse non conuenit nisi ad
hereticos christo totaliter. **I**tem quod
hic dicitur petro christo. **E**x hoc iam e
rit homines capiens a decreto uoca
bis predicati. **E**t tali modo loquendi u
tuntur matheus et marcus qui secuti
alios describunt. **U**ocacione eorum sim
pliciter ad herendo christo absque reuer
sione ad ipsam. **E**t factum est. **H**ic con
describitur confirmatio per opera
miraculorum. **E**t describitur hic duo
miracula et primo est de lepro sano
to. **S**ecundo de paralitico curato
ibi. **E**t facta est anomadiaz. **S**e
ntentia prime partis patet ex dictis
mathei in uo capitulo. et marci
v. **E**t excepto quod sequitur. **I**psa
autem sedebat in deserto locum
ad ostendendum quod predicator uerbi
diuini debet fugere propter applau
sum. et aliquando retrahere se a mul
titudine ut uacet orationi. **E**t
factum est. **H**ic describitur de para
litico curato miraculum quod factum
fuit in capharnaum. **U**t hic marci
i. **E**t patet sententia huius partis
quantum ad curacionem paralitici ex
dictis mathei x. a et quantum ad
predicacionem dicti paralitici et mar
ti sed a que omittitur a mattheo
et amaro suppletur. **E**t post
hoc sequitur. **H**ic contra describitur
uocacio mathei. **E**t primo descri
bitur ista uocacio. **S**ecundo de

scribitur mirum mirantium confutatio
 ubi & mirum mirabant Sententia
 p[ri]me p[ar]tis patet ex dicitis mathei x
 v. **Et mirum mirabant** hic conter
 destruitur malignancium confutatio &
 hoc miribus casibus Secundus ponit
 ubi at illi dyom[us] Tertius imprimis
 xpi capiti p[ri]mus casus e[st] quia pha
 risei mirum mirabant de communi
 xpi comm[un]i peccatis m[er]ito et p[ar]ti
 quam mirum mirantes xpi ostendit
 irrationabile et patet ex dicitis mathei
 xv b. Secundus casus e[st] q[uo]d arguebat
 discipulos xpi eo q[uo]d non ieiunabant
 sicut pharisei et iohannis discipuli &
 xpi eos excusat r[ati]onabil[ite]r & p[ar]t[em]
 sententia ex dicitis mathei xv. r[ati]o
 exopto nemo comm[un]is. aut p[ri]mo
 novu[m] r[ati]o comm[un]is. r[ati]o p[ri]mo
 dicitur ac on q[uo]d e[st] p[ri]mo et m[er]ito
 q[uo]d e[st] p[ri]mo m[er]ito q[uo]d e[st] q[uo]d r[ati]o
 p[ri]mo m[er]ito. Et nemo bibens
 vetus s[ed] consuetudine statim volu
 novu[m] r[ati]o repente dicit e[st] vetus
 e[st] melius quia magis sapit sibi q[uo]d
 consuetudinem bibendi eo q[uo]d r[ati]o
 r[ati]o e[st] quedam natura. sed paulatim
 assuefaciendo et bibendi novu[m] tandem
 efficitur sibi sapidum Et eodem modo
 hominibus r[ati]o de novo ad iustitiam
 perfectio opera consueta sunt eis
 difficilia sed paulatim assuefaciendo
 efficitur eis facilia et delectabilia

Factu e[st] aut[em] **Capitulum vi.**
 Hic ponitur tertius
 casus quia scribe et pha
 risei arguebant xpm
 et discipulos eius de violat[i]o[n]e sab[bat]i
 et hac in dupli[ci] cau[sa] Secundus po
 nitur ubi factu[m] e[st] aut[em] malis s[er]vato

Sententia autem astray duay p[ri]m[us] pa
 tet ex dicitis mathei a. b. Vbi n[on] duo
 casus ponitur eodem ordine quo hic
 et exponitur exopto quod sequit[ur] &
 aut homi[n]i qui habet manum aridam. su
 ge et sta in mediu[m] Hoc aut[em] fecit
 xpi ut miracula e[st] evidencius et
 ut manifestus arguetur cecitas malig
 nanciu[m] q[uo]d p[ri]mo autem repleti sunt in
 sup[er]bia. r[ati]o r[ati]onabili iracundia. r[ati]o ma
 gis debent e[st] grati de beneficio d[omi]ni
 Et colloquebantur ad invicem quid nam
 facerent de xpi. nam e[st] tractabant de
 morte xpi sed xpi noluit in
 tempus p[ri]mo ap[er]te ut imple
 rentur scripture p[ro]phetay de igno
 minia eius morte. **F**actu e[st] aut[em]
 diebus illis Postquam descripta e[st]
 vocatio plurim[us] ad xpi discipulatum
 Hic conter destruitur p[ro]mocio aliq[ui]s
 ex illis ad apostolatu[m] Et p[ri]mo describit
 dicta p[ro]mocio No[n] p[ro]mocio in stru[ct]o
 ubi **Et descendens a[sc]ens de monte.**
Circa p[ri]mo dicitur factu[m] e[st] aut[em] in
 diebus illis exiit in montem o[ra]re
 et. Per hoc ostendit xpi q[uo]d p[ro]
 mocio aliquos ad statu[m] dignitatis in
 ecclesia dei debent orones devote
 promitti No[n] subditur et elegit duo
 decim xpi quos et ap[osto]los no[m]i[n]a
 vit quibus succedunt epi m[er]ito d[omi]ni
Symonem que cognominavit pe
 trum ante r[ati]o[n]e e[st] vocatus e[st]
 symon. sed postea mutatu[m] e[st] nome[n]
 eius. Et ex hoc moluit consuetudo
 q[uo]d quando aliquis vocatur in papam
 mutatu[m] nome[n] eius Jacobum alphi
 et filiu[m] alphi et iste iacobus vocatus
 e[st] iustus et frater d[omi]ni quia erat
 ei valde similis in facie et in m[er]ito

corpore quidam iacobum a fratrem
iacobi. **¶** Et de descendens hic con-
ter post electione apostolorum ponitur. Instru-
tio de quibus perfectioribus quia pro
moti ad gradum maiorem debent hęc
maiores cognoscere. licet autem primo
populi sequens factus fuit magne mul-
titudine tamen populus sermone fuit
ad apostolos principaliter dirigebat. **¶**
Dubitatur tamen hic. Vtrum iste sermo
fuit idem. tamen illo qui amathos de-
scribitur quinto capitulo. et dicitur quod
quod sit tunc quia hic et ibi eodem modo in-
cipitur. tamen dicitur. Beati pauperes. Et
eodem modo terminatur. Omnes qui au-
dit sermones meos. et facit. Versus
finem huius capituli et mathei. Cui
in fine ostendit quia illa que ponitur
alibi forte ibi ponitur. Aliis tamen
videtur oppositum tunc quia hic dicitur.
¶ Et descendens a se monte in
v dicitur. Videns iesus turbas as-
cendit in monte. Item dicitur hic
stetit in loco campestris. et ibi au-
diantur. et tunc sedissent accesserunt
ad eum discipuli eius et aperiens os
suum docebat eos. Et ideo iste ser-
mo et ille. videntur differre quantum
ad locum quia iste videtur esse factus
in terra plana. et campestris alius
autem in monte. Item quantum ad
faciendi modum. quia iste videtur
esse factus a populo stando alius autem
sedendo. Item quia multa in illo
ponitur que hic omittuntur. Et patet
nitenti quia vult tunc primam opi-
nionem potest dicit ad ista que in-
dicitur contrarium dicendo quod populus
primo ascendit tamen in monte
ad eligendum apostolos. et ibi docuit

cas de aliquibus sedendo secundum
quod dicit matheus. sed postea descendit
aliquam partem montis planiorem
que hic dicitur Campestris ut tunc
ecce docet multitudinem et hoc modo
secundum quod hic dicit. Quod autem dicitur quod
multa hic omittuntur quod magis ponitur
non obstat quia evangelista non sem-
per uniformiter refertur ad eum factum
populi ut dicitur. et quod unus obmittit
alius supplet ut sit conveniant et
tamen hoc specialia et singularia dicit.
Sed autem vult tunc secundam opinionem
potest dicit ad primum alius opinio
non esse inconueniens. quod duo sermo-
nes a populo facti diversis temporibus
eodem modo incipiunt. et terminantur
et eandem materiam saltem pro
magna parte. **¶** Hinc premissis pro
redendum. quia primo describitur in-
structio populi directa principaliter
apostolis. 2o tunc facta tur-
bis capitulo VIII. Ad huc primo po-
ditam instructio. 3o eius confirmatio
capitulo VII. prima in tres. quod in ser-
mone premitur. quasi quodam
prefatio. 2o subditur apostola in struc-
tio tunc. **¶** Et apostola elevat. 3o infer-
tur intentio conclusio tunc. **¶** Omnes
qui venit ad me. **¶** Circa primum de-
scribitur locus tamen dicitur. **¶** Et descen-
dens iesus de monte. et faciendi
modus tamen dicitur. **¶** Stetit in loco. **¶** **¶**
ponitur patet secundum duplicem opi-
nionem. et assistens populus tamen de-
et turba discipulorum. et tunc ad-
ventus tamen de qui venerunt ut
audirent eum et sanarentur. quia
ad illos qui erant in firmi. quia
virtus de illo exibat et sanabat

omnes non e intelligendu q ad
virtus existens in xpo transit
ad eos eodem nro Sed isto exitu
intelligitur in qua tu effectus exit a
causa. quia virtus diuina existens
in xpo faciebat sanitates in infirmis
Qualiter autem humanitas xpi adhuc
operabatur dictu fuit mari in cao
¶ Et xpo clouatis oculis hic qnt
describitur opa in scriptis Et pmo
de actibus beatitudinu Qo de actibus
virtutiu ubi Sed uobis dico pma
indias quia pmo inducit ad actus be
atitudinu Qo retrahit ab actibus
vitiis contrariis ubi Veritatem
ne vobis scdm opinionem illam
que dicit eundem sermone hic
descripta Et mathei 7 tres pme
beatitudines hic pte exponitur
sicut ex parte pme abidem hoc ad
dico q scda beatitudo hic posita e
telligenda e de esurio iustie sicut
ubi ponitur Beati qui esuriunt et
sicut iusticia ut Quarta aut bea
tudo que ubi ponitur acta no e
qnt beatitudo dicenda sed confir
matio procedenti ut ubi dictu fuit
Secundum illam opinionem aliam
que dicit apud sermone aliu ab
allo Dico dnt q saluator hic indu
cit ad quatuor que uidentur oppo
ta seu tene seu mundane beati
tudini Quam boetius in libro de
consolacoe vocat falsam vel me
datam felicitatem per quas quide
virtutes deperunt ad veram be
atitudinem Beatitudo em trena
pmo consistit in habundantia bo
noru temporalium que frequet est oc
casio multoru maloru Et ideo salua
tor inducit ad oppositu dicens Be

173
ari paupes Et accipimur hic paupertas
voluntaria per quam aliquis contempnit
et abicit ase bona temporalia quantum
potest fieri ho modo. ut homo liberus
vacet vite contemplatiue quomā vestru
e regnu dei s; in spee et peca est ves
tru iure Qo consistit in hoc q bene sit
homi quantum ad corpus videlicet cibis
et potibus et huius carnis delectabilibus
Et ideo saluator inducit ad oppositu dicens
Beati qui esuriunt abstinentes apud
delectabilibus quantum bono mo potest
fieri ut caro redigatur in sinitatem
anime ut sic percipiantur consolacoe
sed perfecte impatiā. **¶** Sedm quod
dicitur p; h; **¶** Faciamus tu apparere
gloria tua Tertio consistit in temporalium
normiditate incepta. ad cuius oppositu
inducit **¶** Beati qui in fletu. Consi
derando q tempus pntis vite non
e nisi luctus et tristitia cu ratione
culpe pme cuius commissioe iura pces
non potest transiri saltem quantum
ad culpam venialem tu ratione dila
tationis glorie **¶** Secundum quod de tan
tioru n Nutriate dilecto quia amoc
languico Quarto consistit in fauoc
homi et laude ex quibus frequet ho
mines superbiunt et malis enais
cadunt Qo inducit ad contrariu d.
¶ Beati cuius in uos oderunt homines
ut Non q aliquis debeat odium ho
mini querere et affectare. sed q timor
huius odij non debeat uitam uite ius
tiae et doctrine dimittere **¶** Sedm em
hoc faciebant pphetis s; ueris ut
patet de ieremia quem ppter ue
ritatem ab eo ditam reputant q
ditorem et eu mortalem et tan
dem lapidant ut dicit aliq **¶**

de ysaia quem cum ferris fecerunt et
de multis alijs. **¶** Verumptamen h
contor retrahit ab actibus viciorum
dicens Ve vobis diuitibus diuitijs
abotentibus Verumptamen q ml-
ti bn contineat diuitijs. Quod dicitur
et ceteris. **¶** Beatus vir diues qui
inuentus e sine macula. **¶** Et beatus
ambrosius dicit sicut diuitie impedi-
menta sunt rebus ita probis sunt
adiumenta virtutis. Ideo subditur Qui
habet hic consolacione vitam abutentes
diuitijs ad uite voluptate. Ve vobis
qui saturati estis per in optam leticia
ad peccatu mortale dechnantem. Quia
quod dicitur pibior 20 Qui letentur
tam male fecerit et exultant in meli-
pessimis. Ne in benedixit vobis
homines per applausum tale mitte-
tes vos in malis. Quia qd dicit ps
no laudatur peccator in desiderijs a
inimico suo et iniquis benedicit. Quia
hoc faciunt phetis s falsis qui
ad habendum quti applausum quti
habebant falsum. Sicut pater in ap
popii De sedechia qui fecit sibi cor-
ma ferrea ad phetandum falsa
non solum verbis sed etiam factis
sicut et phetes verbis et factis
aliquando vera phetabant. **¶** S
vobis dico hic contor inducit ad
actus virtutum. Et pmo quantum ad
virtutes que perficiunt a peccato. No
qntu ad illas que perficiunt intel-
lectu ab i. Dicebat autem illis. Ista
tamen distincio non e pisa sed ap-
ripahor parte quia in qualibet po-
mitur aliqua pertinetia ad perfectio
intellectus et voluntatis. Cuius pmi
dicitur. Diligite in inimicos vros

Pharisai et legis pti circa hoc er-
rabant dicentes. Quia sicut amicus e
diligendus ita inimicus e odiendus.
Que errore remouet saluator dices
Dilige atq quia licet viciu corp sit
odiendum nulla tamen e odienda.
¶ Sciendum tamen q diligere est velle
alicui bonu. Triplex autem e gnis bono-
rum quia quedam sunt spualia que
sunt bona gratie et glorie et qntu ad
hoc omes tenentur inimicos dilige-
re optando eis bona gre quibz homo
non potest male vti. Et ideo tenen-
ca velle etiam inimicis. Quia omis
homo ex caritate e diligendus. Alia
autem bona nature ut fortitudo
corpis sanctas subtilitas ingenij et
consimilia alia autem bona sunt fo-
tune s diuitie honores et similia.
Iste duplicibus bonis possunt haberi
bene vti et male. ppter h talia no
tenentur inimicis velle nisi magis
tam faciunt ad corp salutem. Bene-
facite hijs qui odernit vos. Be-
nefacientia est effectus dilectis et
no ei proportionatur sicut effectus sue
cause. Et ideo tenemur in facere in mi-
tis in hijs que spectant ad corp salu-
tem. placo et tempore et alijs tan-
stantijs debet contrarietibz non aut
tanti malis. Et qm dilige in mi-
cos e quoddam officiu quod nobis
qntu qz paup potest exhiberi et
petinet ad salutem omnium. No
illud beneficiu p loco et tempore
et alijs circustantijs tenemur exhibere
inimicis. No subditur. Benedicite
maledicentibus vobis. imitando
eis bona gre et glorie et orate p
persequetibus optando eis dicta
bona. et qui percussit te in max

illam prebe ei et alteram. **Q**uid non
est intelligendum semper quantum ad effectum
exteriorum. **U**nde et gregorius in maxilla
percutissus. **U**t hie qohannis xviii. **N**o
obtulit aliam sed magis percutiente
se caritative corripuit dicens. **S**i male
locutus sum testimonium prebe d malo
Sed est intelligendum secundum affectionem
animi. **U**m q dicit augustinus libro de ser-
mone domini in monte. **Q**uia homo debet
habe animi affectionem ad sustinendum per-
cussionem malia maxilla antequam susci-
paret scandalum vel aliquid aliud con-
tentionem. **Q**ui auferret tibi vestimentum
et tunicam noli prohibere. **E**odem modo in-
telligendum est secundum affectionem animi in
casu consimili non autem in casu in quo
exteriori permissione mittitur rapiens
in malicia sua. **U**mo in tali casu non
est bonum sustinere nisi propter scandalum
vel aliquid aliud magis malum cuiusdam
omni potenti te distat tribue. **S**ed domini
vel verbum. **S**ed domini quod dicit augustinus
quia si irrationabiliter petat tribuendum
est ei verbum ostendendo quod rationabiliter
petat. **E**t tunc sicut dicit augustinus
Melius ei aliquid dabis. **U**m in iuste
petentem corripis. **S**i autem rationabiliter
petat tribuendum est ei domini quod
petit et si sit in necessitate exteriori
paucis talis datus cadit sub precepto
Unde dicit ambrosius postquam fame mo-
riontem si non paupera occidit. **A**us
est super erogationis. **E**t qui auferit
que tua sunt ne repetas secundum mu-
ditas. **E**t hoc intelligendum est secundum
affectionem animi sicut dictum est de
aufferente vestimentum. **E**t prout voluit
ut faciant vobis homines ut hoc
intelligitur de uelle rationis et ordinato
tamen. **V**os facite illis similes is

174
tud facere in casu necessitatis est pre-
ceptum in alijs super erogationis. **E**t si
diligitis illos qui vos diligunt tantum
modo que vobis est gratia et merces a
deo reddenda in uita eterna quasi dicat
nulla. quia talis dilectio non procedit de
caritate que se extendit ad omnes homines
et ideo non est merces. **E**t si bene facitis
non. **E**odem modo exponendum est qui bene-
ficia est effectus dilectionis ut dictum est
Et si mutuum dederitis eodem modo expo-
nendum est. **N**am peccatores peccato-
bus fonerantur et dant mutuum quod per
eo eo quod subditur ut recipiant equalia
non ultra sortem sed mutuum quod
le si voluerint petere. **P**er mutua
men diligite inimicos vestros. **H**oc
est iam exponitur super. **E**t mutuum date
nichil inde sperantes et nichil ex-
tra sortem nec seruicium nec aliud
sed caritate que est preceptum et ratio
merendi apud deum. **N**o subditur. **E**t
est merces vestra multa. **E**t dicitur
filijs altissimi. quia sola caritas diuidit
inter filios regni et peccatores. **E**t
Etote misericordes sicut pater noster
deus ei volens misericordiam vestram non
exspectando aliquid a vobis sed propter
sua bonitatem. **S**ic homo debet manum
ad releuandum misericordiam proximi propter
amorem bonitatis domini. **N**olite
iudicare. **Q**ualiter autem iudicium sit
peccatum dictum fuit machi vii cao
Date et dabitur vobis secundum boni-
tatem fortune gratie et glorie.
Domine tamen datus fiat caritate. **N**o
subditur mensuram bonam quantum
ad bona fortune que aliqui conferunt.
Appeter opera pietatis et confecta
quantum ad bona nature sicut sanctas

et huius que etiam aliquando conferunt
propter opera pietatis et coagulatam
quod ad bona gratie et super effluere
quod ad bona glorie. Et ideo dicit apostolus
prima timothei. uis pietas ad omnia ualens
promissionem uite que nunc est habenda
et future. Eadem quippe mensura re-
quia secundum quod opera pietatis sunt
maiora et retributio diuina. astata
non maioritas non est attendenda sed
secundum magnitudinem operis exterioris
sed magis secundum magnitudinem in-
terioris affectus. Unde et marci xxi.
Vidua que misit duo minuta in
granophilatu secundum testimonium salua-
toris dicitur plus misisse quam multi di-
uites qui magna dona miserant.
Dicebat autem illis hic contra in-
dicit saluator aduersus presbiteros
intellectu quo sunt sapia de diuitibus
scientia de humanis in quantum or-
dinatur in deum et iste uirtutes po-
tissime requiruntur in presbiteris et recto-
ribus aliorum in quibus futurum erant a-
postoli et alij discipuli etcetera sic
respondens sibi episcopi et sacerdotes tuarum. Et
hoc est quod dicitur. Numquid potest
teus et rationis sapientia et scientia te-
tium dicitur et ignorantem dicitur si
dicit non. Non subditur. Nonne ambo
in foueam cadunt et in transgressionem
et peccatum quasi dicitur sit. Unde dicit
Gregorius in pastoralibus in pastor per
abrupta graditur consequens est ut grex
ad precipitium sequatur. Ideo sequitur
Non est discipulus super magistrum et
non est mirum si ipsum sequatur. Unde
sequitur. Perfectus autem omnis erit
sicut sicut magister eius quia si as-
similaretur bono magistro. aut per-

fectus secundum ueritatem. Si autem malo
est perfectus secundum quandam transsumptio-
nem. commodolouendi quo dicitur quibus
michae. Sic autem transgressio et adma-
la dicitur in transsumptio perfectio et la-
trone perfectio quonia et bonos dicitur
habuit latrone boni et in transsumptio
boni. Et quia prelati et rector magis
non habent frontem corrigendi. Non subditur.
Quid autem uides festinam maculo fra-
tris tui. Hoc autem exponitur in
marchi vii capitulo a. Bonus homo
de bono thesauro cordis sui. qui thesau-
rus est scientia et uirtus proficit boni
perducitur sanam et uitam exemplare
Et habundantia enim cordis loquitur
quia dicitur primo per aduersus uoces
sunt uoce et signa corporis passionum
que sunt mala. Et quia mali rectores
dicitur se uicarios christi. Ideo subditur.
Quid autem uocatis me dicit et non
facitis que dico quasi dicit talis au-
tatis non redet uobis ad utilitatem
sed magis ad dampnatores. Omnis qui
uenerit ad me postquam saluator p-
misit suam in instructione. Hic con-
sequenter inducit ad eius confirma-
tionem. Et patet littera ex dicitur marchi
vii capitulo. **Cap. vii.**

Quoniam autem impleisset
postquam destruxerat
christi in structo hic
contra ponitur eiusdem
in structio confirmatio. Et primo
signo sensibile. Quod factum in uisibili
ibi rogabat autem illud primo mandatum
Quia primo destruxerat quedam mi-
racula facta coram turba. Quod
coram discipulis iohannis et
mirantibus iohanni. Circa primum
ponitur duo miracula. primum est

de suo conuersionis sanato. **20** de filio in
due resuscitatio ibi et facta e. **D**emice-
ps sententia pme partis patet ex dicit
machei viii a. exceptis que sequuntur.
Frat mortuus ex illa in firmitate n
per opm fuisse sanatus. qui erat illi
peropus a canis et dilectus. **E**t ppter hoc
uocatur eius filius iohannis in am
trifostomi. **A**lij tamen dicunt qd fuit aliud
miraculu ab isto et alia per sona cura
tabit et alij ut aludem plenus dicit
missit ad eos somores iudeos. **M**achi
viii dicitur qd ipse met accessit ad
resum sed non e intelligendi imper-
sona qm. sed qua accessit per amicos
et micos. **Q**uod em per amicos factu
facimus quoddam per nos apos ut ve-
niet et sanaret. **C**enturio non roga-
bat ut veniret ad sanandu ut patz
exoluta sequenti. **S**ed seniores iudeos
missi hoc petierunt preter centurionis
mentionem credes qd solo uerbo passeret
eum sanare absq pma corporali di-
ligit em genit matz a iudeos ex qo
patet qd erat gentilis pntus nisi
ab ad rusticodidm tra aprmabilis
romanis et smagogam ape edificat
licet em hrent vni locu tantu ad
offerendum sacrificia et oblatioes sz
templu quod erat in iherosol. tamen in
singulis ciuitatibus et castis hebant
loca in quibus conuenebat causa oroz
et audiendi uerbum dei que synago-
ge uocabantur. **I**uxta enim seruu qd
languerat sanatu uobis qd absentis
ut hie machi viii. **E**t factu est
hic de tribuitur miraculu de filio in
due resuscitatio in ciuitate q uocat

175
narym ciuitas parua e in galilea que
montem thabor. **E**t ibant cum eodispi-
puli eius et turba copiosa. **H**oc futurum
e ut euidentius esset miraculu coram
multis factu. **E**re de finibus efferrebat
ad sepelendum. **I**niquitq em loca sepul-
ture erant contra ciuitates ne ex cada-
ueribus in fieret habitatio ciuitatis in
seuerordia morz sup ea qua erat uindicta
tu qua no hebat aliu filiu. **A**quo pos-
set in senectute sustentari. **N**oli flere
quasi dicit. cito consolam eis. **E**t acces-
sit et tenuit laculu a ferentiu ad hor-
em teggit ut ostenderet qd corpus sui
deitari. **N**am erat in sinu metru deit
etiam miraculis facendis. **D**e modo
aut cooperandi ad hoc dictu fuit mar-
ti v. **E**t cepit loqui ut manifeste
appareret qd erat uere resuscitatus
et non apparet tantu. **U**nde et de
symone mago legitur qd apparenter
sustituit quendam mortuu qui tam
loqui non poterat. **P**er qd apparuit illa
resuscitacione fuisse tantu apparet
qua qm magno successit in nobis
a ille magno qm. **D**e quo dicit.
Deuon xviii qd phetam pstrabo eis
de medio fratru suoz primlem ut
qd intelligitur de xpo in lege et
phetis pmissis. **E**t subditur. **E**t
quia deus uisitauit plebem suam
mittendo eis saluatore. **Q**d
interuallu iohanni. **H**ic qm
ad confirmatione doctrine xpi
pmitur miracula cora discipulis
iohannis facta cu subditur. **I**n
opa aute hora curauit multos
ut et per hoc respondit questionem
iohannis ostendens qd ipse esset

Vere corpus per miracula soli dno
virtuti possibilis. Ad subditur Et respo-
dens dixit illis. Et contra pom-
phorum commendatio. cum dicitur. Et
cum distessissent magister cum voluit
commendare iohannem in absentia dis-
cipulorum eius quam in presentia ut eius
commendatio non ex favore humano
sed amore veritatis prede videtur. Et
ta autem patet ex dicitur in xvi a. et
b. v. s. q. ubi. Et omnes quibus ubi post
iohannis commendatione parit ovan-
gelista pharisaeorum et legis phariseo-
rum rationem. et primo verbus quibus. 20
verbis christi alii. Cui ergo. Circa p-
mum dicitur. Et omnes quibus. a. sim-
plices et vulgares et publicani a-
mudanis et publicis negotiorum
occupati in se firmiter deum baptisati
baptismo iohannis ex hoc enim quod
audierunt christum tam docilliter com-
mendantem iohannem ceperunt
laudare et glorificare deum tamquam
iustum et gloriosum de hoc quod erant
baptisati at tanto et tali et ad presentia
vacati. et per hoc apparet confuta-
tio pharisaeorum qui de sua scientia si-
perbientes spreverunt baptismum
iohannis adeo in futurum. Et hoc
quod dicitur phariseorum aut et legis phari-
saeorum dei spreverunt. **¶** Cui
ergo similes dicitur. Hic contra
paritur phariseorum et legis phariseorum
confutatio ex verbis mathi
xvi d. **¶** Rogabat aut illud
descripta confirmatioe doct-
rine christi signo invisibili. Hic
contra descriptur confirmatio.
facto invisibili videtur per remissionem
peccatorum multitudine peccatorum. **¶** Vbi

primo descriptur locus tunc dicitur. **¶**
ingressus domum phariseorum distulit. Legit-
autem corpus manducasse cum pecca-
toribus ut eos ad penitentiam provocaret
ut hi mathi xv. Item cum annis si-
milibus. ut corpus devocorum mitti ret-
et hi iohannis in demeritis. **¶** Vbi de
finete vino corpus aqua vertit in
vinum. Item cum phariseis superbia
ut corpus superbia confutaret. **¶** Vbi
hic ut indebitur persequendo et ecce
mulier. **¶** De peccatis suis plene et
perfecte contrita. **¶** Et stans retro. quod
perverentia sui peccati non audebat
se ante ponere lacrimis tepit ungere
pedes eius ex quo patet magnitudo
contritionis ex qua tantum fleuit quod
potuit lavare pedes eius. **¶** Hic mi-
dis pedibus incedens et capillis ca-
pitae sui tergebat. quibus ante ad
compensationem. **¶** Vltus abusa fuerat.
¶ Et ostulabat pedes eius ut totum
deo fuerit imposita quidquid ex
se deum contempserat in culpa. **¶** Quod
quod dicit gregorius. **¶** Et angelo con-
gebat ad refrigerium caloris et mitiga-
tionem doloris ex labore animae. **¶** **¶** Vi-
dens autem hic contra pom-
phorum indignatio. unde subdit aut
intra se dicens hic si esset pharisea
verus sciret omnia. **¶** sicut utique
et qualis est mulier. et per cons
non permittet se tangi ab ea. **¶** Et
respondens illis ad confutationem
illius per hoc enim quod respondit ad
eius cogitationem que soli deo nota e-
ostendit se plus quam phariseam.
¶ Duo debitorum. **¶** Parabola est
ut convenientius concludatur con-
phariseum de sua responsione quo

subditur. **E**nm dicitur. Respondens
Symon dixit quanto tibi plus dona-
uit quia amor in humanis plurimam
causatur ex procedentibus domo et por-
tans sequens maior amor ex maiore
domo. Contra cum xpus redarguit ex
triplici defectu pietatis. **E**nm dicit. Ni-
traui in domum tuam aquam pedibus meis
non dedisti qui tamen erant fessi et
dolentes ex labore itinere et lutosi seu
puluerari coque sine calciamet antede-
bat. **Q**uo defectu caritatis cum dicit
ostium michi non dedisti quia est ami-
cicie signum. **Q**uo defectu hilaritatis
seulencie que nomine olei designatur.
Ut dicitur ps. xliiii. Propterea inquit
te deus deus tuus oleo leticie respicit
autem dicta requiritur inhospitalitate
graciosa et conuicio laudat mulierem
de triplici perfectione opposita ut patet
in lra. **E**t sic concluditur. Remittuntur
ei peccata multa quia dilexit mul-
tum. Videtur autem quod debet dici co-
trarium quia primo dicitur domus esse cau-
sam amoris. Hic autem contrarium quod
primo in parabola loquebatur modo hu-
mano ubi amor ex dono causatur. si
in applicacione parabole ad proprium con-
uertit se ad loquendum de amore dei
erga nos que non procedit ex bonis
meritis nostris sed magis causat bonum
in nobis. **E**t ideo conuenienter delusit
dicto modo. **N**el aliter potest dici quod merito
sine dono remittenda sunt culpa et pena.
Culpa autem ex dei liberalitate re-
mittitur cum nullum bonum meritorium
possit esse in nobis sine gratia quam
nemo hominum ante culpe remissionem
sed hinc gratia et culpa dimissa adhuc
remanet. pena dimittenda. ad

176
causam remissionem facit opus bonum nos-
trum caritate in formam. **E**t de hac re-
missione loquitur dominus. **U**nde sequitur.
Ubi autem nimis dimittitur minus dili-
git. **R**emissio autem culpe a nulla est
aut totalis. **S**ed remissio pene fit per
partes et non tota simul de qua cuspi-
liet aliquid fiat tota simul propter fer-
uorem penitentis. et ex liberalitate dei.
Et hoc fuit in proposito in hac muliere. **T**o-
sequitur. **R**emittuntur tibi peccata tua
non solum quantum ad culpam sed etiam
quantum ad penam. ex chomoti amore
dei et horreo peccati peccati. **U**bi est
hic qui peccata dimittit. **H**oc dicebat
quia uidebant tantam humanitatem ex
tibus apponem sed ignorabant deita-
tem intus latentem que potest peccata
dimittit. **F**ides tua te saluam fecit. **Q**uia
ista fides fuit formata caritate. **E**t
ideo facit hunc dignum. **U**ita eterna.
De ista muliere peccatrice dubitant doc-
tores. **U**trum fuit Maria soror lazari
vel alia. **D**e qua dicitur quod sentent
doctores. **J**ohannis xii. **U**bi enim hoc
posui quia primo scripsi super iohanne
quam super lucam. **C**ap. viii.
Factum est demum. **D**e
scripta in structio facta a
postolis. **H**ic quater ponit
eiusdem in structio facta a
postolis et tribus communiter. **D**e primo
ponitur quasi quodam prefatio. **Q**uo
subditur dicta in structio ab. **E**nm autem
plurima turba. **C**irca primum dicitur.
Ipe ator faciebat per ciuitates et oppi-
dum apparet populi diligentia in opere
predicationis. **E**t duodecim cum illo a-
duodecim apostoli. **D**e quibus electioe dicitur
in supra. non tamen abant omni-
lo ad predicandum sed magis ad

audiondum ut possent conuenientius
predicare ad quod missi sunt postea ut
patet in capitulo x. **¶** mulieres aliq
erant curate. **¶** No sciebant eu ex deu-
tione maria que vocatur magdalena
sic nominata a magdalo castro. **¶** Ista
e de qua sermo factus e in capitulo xvii.
¶ Ratio tamen sue cognomine diuersimod
assignatur ad actibus diuersis. Illi et
qui dicunt qd fuit soror lazari dicunt
qd nominata e magdalene eo qd mag-
dalum castru cecidit in partem sua de
hereditate paterna. fuit em pater eius
magnus homo et nobilis hns multa
bona in pluribus locis inter que erat
dictu castru. Alij uero qui dicunt qd ista
non fuit soror lazari sed alia eiusdem
nominis. Dicunt qd nominata e mag-
delene a magdalo castro eo qd erat inde
origo. que ministrabant ei de suis
facultatibus. apud iudeos erat consue-
tum qd matrone sancte deuote minis-
trabant doctoribus necessaria ex deuo-
tione. **¶** Ideo quia xpus docebat
et predicabat inter iudeos hoc mo
accipiebatur necessaria ab eis. Paulus
autem qui predicabat gentilibus in-
ter quos non erat talis consuetudo
non habebat mulieres sequentes xpm
et ei ministrantes ut hie pma cap
x. ne forte ex hoc gentiles standa-
lizarentur. **¶** Cum autem plurima
turba. **¶** Hic tamen describitur xpus
xpi doctrina seu instructio. **¶** Et pmo
describitur dicta instructio. **¶** 2o in-
structio confirmatio ibi factum.
¶ Et ante pma induas quia pmo de-
scribitur parabola sue predicatio.
¶ 2o sermo pdicantur ab i. **¶** Venit

autem ad illum. **¶** Pma ad huc induas
quia pmo parabola pponit. **¶** 2o ex
ponitur ab i. **¶** Interrogabant aut. **¶** De-
tenta autem astas duas parau pa-
tet ex dicto mathei xiiii a b z r ex
cepto quod sequitur in parte scda. **¶** Ne-
mo autem lucerna accendens operit ea
vaso. **¶** Per lucernam hic saluator in-
telligi. **¶** Doctrinam euangelicam que
non est occultanda nec in latebris ta-
tum docenda. sicut doctric suppete et
mala. sed palam coram omnibus. **¶** Mo-
e em occultu qd non manifestet. **¶** Quia
licet xpus aliquando daret discipulis
secrete uoluit tamen per eos qd
talia publice docerentur. **¶** Unde dixit
mathei x. **¶** Qui auce audit predi-
catur super tecta. **¶** Ideo subdit. **¶** Unde
te auditis. **¶** Ut constant per orbem
predicetis. **¶** Quia em hie datur illi h
subditur ad ostendendu pmiu predica-
tione aplos. qui em predicant ex
fide formata caritate merentur ut sub-
ditur augmentu gre in pmiu et pmiu
glorie in finis. **¶** Et quicunq no hie uidet
fidem caritate formatam. et quod habz
aufferetur ab eo. quia gratie grati da-
te non ualebit eis ad salute. sed
magis cedent eis ad dampnatio sic
augmentatio in quatu abusus fuit
ab eis. **¶** Aliter ex ponitur de legis p
et sacerdotibus iudeis qui fidem x
non habuit. **¶** Ideo natiua legis et
aplos non ualuit eis ad salute. sed
natiuit eis ad augmentu sue dampna-
tionis. **¶** In qd dicitur in fra xii. **¶** Tal
Seruus qui stuit uoluntatem dm
qui et non fecit uapulabit miti.
¶ Et uenit hic cont describitur

foruor popi predicant. ex hoc qd
aduentu maris sue expectant foras
non intravit pdicatione. licet cum si-
me diliger et honoraret sed respondes
militanti sibi aduentum dixit mi-
mea et frs mei sunt hi qui verba
dei audiunt et faciunt quasi dicit alle-
misti e apm quibus qui spualibus ope-
bus magis e intentus qm haec etiam
responsione popis confutavit alle q
em amicitia aduentu maris suo. qua
sdm doctores quos maliciose hor-
fecit ut si ex hoc predicacione dimi-
tet arguet apm ee homine pnu
carnali affectoe motu aduertendu
tame q fratres popi hic dicuntur qd
nati sui germani. eo mo loquedi
quo apud hebreos fratres dicuntur
alli qui sunt de eadem cognacione q
hoc mo vocantur abraham loth nepo-
tem fratrem sui Ut hie qm domi cad
Factum e autem hic cont destri-
bitur doctrine popi confirmatio. que
apud fit per miracula. Qm qd dicitur
maris coluino sermone confirmate
sequentibus signis Et pmo destruitur
miraculu factum in mari. Qo factu
in terra ibi Et cu egressus esset ad
terram Sententia pme partis pz
ex dicto mathi viii r transstronius
transstronius mathi xiiii Vocatur
mare modo loquedi hebreo. quo
omnis congregatio aquar. innotabi-
li quantitate Vocatur mare sedm
allud qm Congregaciones qz aquar
Vocantur mala Qm vitatem aque
ordans fluy extendunt ibi in
magna latitudine Qdeo frequenter
vocat mare et aliquado lacus et
aliquado stagnu sic hic Et ad e-

177
gressus eet. Hic aut destruitur mi-
raculu factu in terra Et pmo de cura-
tione demoniaci. Qo de sustinere filie
archismagagi ibi factu e aute ad re-
disset Sententia pme partis patz
mathi viii capitulo et marti v a. h
excepto quod sequitur et vestimento
non crebatur. dmentes em et demoni-
ari multa possunt sustine et pati que
non possent alias sustine Sicut pz
de nabuchodonosor daniclis iii. qui
per septem annos hntavit cum feris
form quasi vos comedes. qpe aute
astondens nauem reuery e et ro-
gabatur illud in. aquo demonia exi-
erant Ut cum eo eet Dimisit at
qm aliud a. noluit q apm sequer
Cius ratio e quia discipulis sequentibus
popi data e potestas faciedi mira-
cula Ut patet ex eo et eo Si aut
oste qui fuit demoniacus talia fa-
te posset asimplibus. et etia mali-
ciosis hominibus imputat quod talia
faceret virtute demonis qd popis ex-
cludere intendebat Et ex hoc consue-
tud e in eccia qd demoniaci et furiosi
si curentur non tame ad ecclesiastica
officia pmouentur. **F**actum est at
hic cont destruitur miraculu de
sustinere filie archismagagi Circa
quod pmo ponitur dicti miraculi
nichoatio. Qo interpretatur mulieris
parietis fluxu sanguinis curatio ibi
Et tetigit du vct. Qo dicte signi-
tationis confirmatio ibi ad huc illo
loquente Sententia astray partiu
patet ex dicto mathi x d et ut
v. r. excepto q sequitur. In pma
parte excepit cum turba. licet et
sacerdotes et legis piri ex odio

apm despiciunt. et doctrinam eius. ta-
mon communis populi deuote audiebat
verbum eius. **E**t ecce vir galylus. Is-
tud nome non exprimitur math. 13. et
mt. 23. et ideo hic suppletur. Sciendum
tame qd iste vocabatur galil. in ydeo
mare hebreo sed nomina qda hebraica
quando transferunt ad latinu accipiunt
hanc sillabam vs in fine sicut iacob
in hebreo iacobus in latino et paul
paulus et eode mo iayr iayrus.

Capitulum ix
Anotat. **Capitulum ix**
autem. Descripta p
dicatone perse apm
hic rater describitur.
predicatio facta p missione disci-
pularum. Quia predicator verbi di-
uini post descensum p predicatone
ad promissu debet per orone ascende
indeu. Sicut et in stala iacob ange-
li descendebant et ascendebant. Ve-
he genef. 22. qdco saluator po-
mittit discipulos pdicare. 2o docet
eos orare. 3o i capitulo. ad huc tunc
pmi pmittitur missio aplos. 2o pub-
ditur missio septuaginta. duos disci-
pulos. 3o i capitulo. qda midius.
Quia pmo describitur aplos missio.
2o eorum reuersio abi. **E**t reuersi apli
pma adhuc in duas in partem pn-
cipalem et incidentale que incipit
abi audiuit autem herodes. **C**irca
pman partem datur auctoritas aplis
predicandi. et potestas miracula faci-
endi ad transformoz sic doctrine. et pe-
mittuntur pdicare. **E**t patet sente-
tia huius partis qd dicit math. 23.
a. et b. **Q**uidiu autem herodes.
Hec e pars incidentalis quia pep

dicatone aplis facta p predicantiu
herodes audiuit famam de miraculis
popi et desiderabat eide apm magis
ductus curio stare uidendi miracula
q deusce. **A**fter quod noluit popus i
pntia eius aliquid miracula face. **C**ir-
ca in fra popi. **H**erodes eorum qualr
aliqui credebant. **Q**uoniam e. **Q**uoniam
Sequibus fuit iste herodes. alij he-
braam alij ieroniam. alij vnu ex
aplicis antiquis tate fuit. **V**icid
math. 23. d. **Q**uoniam reuersi apli
hic describitur reuersio aplos de
predicatio. **C**irca quod ostenditur
bonitas popi pmo eos bonigne
receptio. 2o eos ad maiora man-
do. **A**bi et factu e cu plus esset. p
ma in duas. quia pmo describitur
bonitas popi ad aplos. 2o ad
populos abi. **Q**uod cu cognouissent
turbe. **C**irca pmi dicitur. **E**t reuersi
apli narrante ei quocumq fecerit
licet em non indiget tali narratoe
tunc omnia staret per se apm. et hoc
etiam aplis esset notu. tunc reu-
lerunt ei per modum amabilis
collatome discipulorum cu magistro.
Et assumptis illis recessit seorsum
ut requiesceret segregari a tumultu
aplos et ut se recolligone motone
sicut fuerant dispersi in predicatoe.
Quod cu cognouissent turbe. **H**ic
contra describitur bonitas po-
e erga aplos. pmo receptio eorum
ualit. **Q**uod nota e cum dicitur.
Et excepit illos. 2o quia pauit
eos pualiter. **Q**uoniam subditur. **E**t loq-
batur eis de regno dei. 3o quia cura-
uit languidos gnali. 4o subditur.
Et eos qui tunc indigebat sanabat.

Quarto quia corporaliter paruit fa-
 melicos ut patet in litta sequenti.
 Cuius oportet patet ex dictis mathi
 xviii. **E**t factum e cum solus esset
 res hic tunc ostenditur benignolen-
 tia xpi ad discipulos invitando eos
 ad meliora. videlicet ad martirium q
 e proprius actus caritatis. Secundu
 dicit saluator ad hanc qv maiore
 dilectione nemo h'e quam ut animam
 suam ponat quis p amicos suos pmo
 igitur inuitat eos ad martiriu uerbo
 No factu ibi factu e autem dnm comple-
 rentur pma induas quia pmo in-
 uitat eos uerbo ad martiriu. Se-
 cundo ostendit martu pmo. ubi di-
 ro autem uobis. Circa pnu pmitti
 xpi duplex interrogatio. et duplex
 discipuloy responsio videlicet quid
 uulgares de xpo dicunt. et quid a-
 postoli de hoc sentiant. Et patet
 sententia ex dictis mathi xviii. cao
 Sciendum tunc q interrogatio xpi
 no predebat cognoscencia. sed ut ex
 responsione illas discipuloy qui re-
 debant xpm ueraciter xpm dei filiu
 efficacius inuocaret eos ad martiriu
 exemplo eiusdem animati qui tu
 esset tante dignitatis uoluit p nob
 mortem pati. No subditur hoc dices
Quod oportet filiu hominis multa
 pati. res patet sententia ex dictis
 mathi xvi f. et g. ex cepto quod
 subditur. Qui me erubuit et ser-
 mones meos non audens confite-
 xpm et ueritatem euangelij. **H**inc
 filius hominis erubescet no reputas
 eu deus. **R**atio aut huius e quia
 non solum accede e ad salutem. sed

etiam confite oportet eu. Secundu
 quod dicit. No. x. Corde credimus ad
 iustitiam ore autem confessio fit ad sa-
 lutem. Hec tunc confessio pertinet ad
 salutem preceptu affirmatiu q licet ob-
 liget spiritu non tunc ad semper sed
 placo et tempore conuente tunc inq
 exemptione confessionis fidei sub-
 trahetur honor debitus deo ut si q
 interrogatus de fide taceat. quando
 ex sua taciturnitate tradet ab alijs
 xpm fidem non h're uel xpm fidem
 falsam eo. uel ob eius taciturnita-
 tem alias auerti a fide et sic peccat
 mortalit' et por cons. inter dei filios
 non eet computandus. **S**icut ad
 uobis. Hic tunc ostendit martij
 pmo et magnitudo pmo. auf-
 ferat tunc supplicij. Et pmo destitit
 alla ostensio. No emulacris discipuloy
 respio ubi factu e autem iudic. seq-
 ti. Circa pnu sciendum q in hoc
 ostendit pnu martij in quatu
 ostendit se tribus discipulis suis
 in forma glorioza quando transfi-
 guratus fuit coram eis quia ad g-
 similem gloriã resurgent corpora
 martiry. An quod dicit apud phi-
 lipp. iii. cao. Saluatoro expectamus
 refm xpm qui reformabit corpq
 humilitatis. nre configuratid cor-
 pi claritatis sue. Et patet sententia
 huius partis ex dictis mathi xvii
 a. ex ceptis que sequuntur. Et facta
 e dnm oraret species uultus eius
 altera. Non e intelligendū q qn-
 ritas uel figura facie q fuit imi-
 tata sed a gloriã anime tunc redm-
 dabit. Videlicet ex magna caritate
 anime. tunc resurp. in corpq apus

clauitas que e' p'ietas corporis gloriose
et vestitus eius albus resplens ut
clauitas vestitus correspondet clauitati cor-
poris Erant autem moyses et helyas in-
sim maiestate sapientis xpi qui tunc
apparuit meliitate gloriose ut dictu' e'
et sic dicebant excessum eius et pas-
sionem eius quam sustinuit ex maxima
clauitate que dicitur hic excessiua non
quia excessiue modu' curatur sed ex-
cellentissimi eius gradum attingebant
Petrus coeui et qui cum illo erant gra-
uati sompno erant nam impotentia
maiestatis opprimitur fragilitas huma-
na et nemini disponit nisi ex hoc precep-
to domini ut patet mathi xxvii
Precepit eis dicens Non in dicitur vi-
sionem donec filius hominis amotus
resurgat **U** factum e' autem hic qm
respiciuntur discipulorum emulatio **E**
p'mo factu' q' uerbo abi intravit
autem cogitatio **C**irca p'mu' strondu' q'
eo quo xpus dixit petru' iacobum
et iohanne p'cipim ab alijs ad u-
dendum gloriā suā maiestatis ut
predictu' e' alij discipuli qui nō dū
erant in bano confirmati aliquid hu-
mani passu' moti sunt quodam zelo
inuidie contra tres predictos **E** nō
potestas eiciendi demones fuit eis
subtrahata et nō non potuerūt curas
demoniacū eis oblatū ut patet in lca
et hoc auertentes resplicent a tali e-
mulatioe **E** in fine dicitur eis po-
nere nos in cordibus uestris sicut dicit
et nos sicut admittendum filius em hoc
fuit ut tradatur in manus homi-
ni ad sui humiliatōe **Q**m aliud philipp
et capitulo humiliavit p'met qm
factus obediens usq; ad mortem et

q' d' non debetis p' ambicione in uice
omili. sed magis in nobis humiliari
Cetera que in hac parte exponenda
sunt patent exoditis mathi xxvii
Intravit autem cogitatio et nō
solum cogitatio in uice sed etiam in
tento cordi' **Q**m quod hic marci x
e' **U**bi dicitur si quidam in uice in
uia disputauerit quis eorum maior
est **Q**uid respicit saluator uerbo
et exemplo p'ci p'it in medio **E**
patet sententia exoditis mathi xx
viii a et marci x e' **R**espon-
dit autem iohannes **H**ic responde-
ti respondet p'bi facte questionem **E**
patet sententia exoditis mathi xx
viii **F**actu' e' autem sup'us saluator
cogitauit discipulos ad martiriū ex-
ho. hic hoc idem facit factu' **E** di-
uiditur in duas **Q**uia p'mo factu' qd
dictu' e' **Q**d remouet aliqua a suis
sequacibus abi factu' e' autem **C**irca
p'mu' dicitur factu' e' autem dū con-
plerentur dies assumptionis eius
a passionis perquam transiit
erat et assumptionis erat ad gloriā
patris **Q**m quod habet in xxviii
Oportuit pati xpm et intrare in
gloriā suā **E** tunc firmavit fa-
torem suam a firmior disposuit ut
aret in uicem constant' et p'prie
ad sustinendum mortem ut suo ex-
emplo discipulos ammaret **E** mi-
sit muros ante conspectu' suū ut
aduentus eius non daretur **A**paret
illi sicut hospitium et non receperunt
illu' quia facies eius erat cunctis
in ierusalem exōis incedendi appa-
rebat ut iter eius esset in ierusalem

ad festum pascale magis et copiosius
 sub e Samaitanis autem displicebat
 quod aliqui non in sollemnitatibus multum
 quia dicebant quod locus orationis erat a-
 put eos in monte garizin ut hie Jo-
 hannis iiii Item quia exuestimatis
 et discipulis eius cognominem simul-
 tam quod erant iudei quia iudei erat
 distincti ab alijs gentilibus inuestibus
 ut hie mii xci Iudei aut erant sama-
 ritanis adiosi. eo quod tempore eos
 nolentes comedere et bibere cum eis Quod
 dicitur Johannis iiii Non enim
 continent iudei samaritans Dne vis
 ut ignis descendat de celo. et consu-
 amat illos per malicia sua. Et ambro-
 dixit in bono licet in districto An
 et allegauit simile de helia Unde
 sequitur Sicut helias fecit Ut hie
 iiii Regum primo Beda uero dixit quod
 hoc dixit impatentes. sicut adhuc
 carnales nolentes iudicium non rep-
 henduntur a xpo cum districto scdm
 ambrosii de impatencia scdm beda
 cum subditur Mesias eius spūs est
 Quia in nouo testamento quod est a
 moie non timore sicut ueti testa-
 mento Unde subdit filius ei homo
 non uenit animas perdere statim
 in ferendo penam mortis sicut mlti
 et in hoc datur exemplū pcedat ut
 non statim tunc impetii peccata pu-
 niant sed magis tempus et locum
 expectent **F**actum est aut post
 copius mtrauit discipulos apm et
 usq ad martiriū. Hic tunc remo-
 uet aliqua nolentibus sequi xpm p-
 mu e cupiditas terrenor Cum di-
 uilpes fauam hnt et Seruidat

e carnalitas quoniam tunc dicitur
 Sme ut mortui sepebant mortuos
 suos Et patet sententia a stas duos
 exditis mathei viii d 3m e mortuis
 dilatis que notatur tunc dicitur **Et ait**
 Sequar te domine sed pmi mitte
 michi conuincere is qui domi sunt.
 Sic facit qui in utiliter ingressum
 religionis uel operatione melius uita
 differunt et hoc remouet exemplo
 tonuenerunt tunc dicitur Nemo mittet
 manū suam ad aratrum. et aspiciens
 retroa. Arator enim recto aspiciens
 facit sicut tortuosum aut in otilem.
 Sic aspiciens melius uite statū. et
 hns effectū redendi ad pristinum statū
 Et predicator uerbi diuini retardat
 opus predicationis pro amicitia carna-
 libus uel terrens negotijs. ineptus e
 regno dei adipiscendo et predicando
Post hoc **Cap. x.**
 autem designauit quod
 quam descripta e publi-
 catio doctrine et per
 predicatione aplos hic tunc de
 scribitur eiusdem publicatio quod predi-
 catione septuaginta discipulor Circa
 quod pmo describitur corp electio
 2o ad predicandum missio abi etc
 3o corp reuersio abi reuersi sunt aut
 Circa pmi dicitur post hoc aut
 a post missionem apostolor ad pre-
 dicandum designauit dñs alius a-
 signanter elegit et dicit **Desig-**
 nauit. quia quos ab eterno prede-
 tinauit ad hoc opus tempore alie
 ad hoc in statu et applicauit septu-
 aginta duos in signi q p q xpi
 resurrectione et ascensionem melius
 pdicaturi erant fidem et gentibus

2

Septuaginta duarum linguarum. Et illos
vires misit tunc propter mutua conso-
latione et propter mutuam conseruatione
ut unus esset custos castitatis alterius
et aliorum bonorum tunc propter confir-
mationem uirtutis predicandi ab ipso
ut in ore duorum testium staret uerbu-
m in signum caritatis quod quod debet
esse in predicatoribus. Quia quod exponit
beatus gregorius dicens. **Vires** ergo
discipulos in predicatione mittit. ut
per hoc tantum inueniat. quod qui er-
ga alterum caritatem non habet predicationis
officium nullatenus suscipere debet. an-
te faciem suam. ut aduentus populi
non lateat in omnibus ciuitate et locum
qui in diffidentibus populus et apostoli predi-
cabant in ciuitatibus et locis magnis
et paruis. **gressus** quidem multa quia
multitudo gentium ad suscipiendum. Ver-
bum populi predicatione apostolus erat pa-
ratus. **Ut** dicit paulus ad Romanos
xi. **Et** patet per effectum in actibus a-
postolorum. operarij autem pauci. quia
apostoli et populi discipuli erant pauci re-
spectu tante multitudinis conseruanda.
Et ad huc uita. **Germinum** quod
exponit gregorius. Quia licet in ec-
clesia sint **multitudinis conseruanda**
curati et ecclesie ministri. tamen pauci
inueniuntur apostoli ad predicandum.
uirtute uita sancto et sane doctrine. **Un-**
dicit gregorius super locum apostoli. **Pro-**
midus sacerdotibus plenus est. et
tamen in messe dei rarus. **ualde** in-
ueniuntur operarij. quia officium qui-
dam sacerdotale suscipimus. sed opus
officij non implemus. **Regate** ergo
domini messem ut mittat operarios
in messem suam. Quia nullus fit

apostolus ad predicationem uerbi domini
nisi per gratiam dei et ubi ab eo missus
mediate uel inmediate. **Et** ego mit-
to uos hic tunc describitur distri-
pulos missio ad predicandum. **Et** pa-
ter hanc exordium matthei x. **Ubi** po-
nitur que hic posita sunt. licet non
codem ordine exceptis que sequuntur. **Ne-**
minem prius saluaueris et saluum
dixeris in hac uita in qua quilibet
est in uirtute de salute. nisi super hoc
testificatus fuerit. **reuerentia** domini. **Et**
quia hoc exponitur licet tamen sit
tamen uidetur spiritus. **Quod** aliter
potest exponi magis ad litteram dicitur
domini. et hoc ostenditur quatenus dilige-
ria et festinatio predicator uerbi do-
mi debeat officium sibi inuenit exer-
tere quia per hoc intelligitur quod
non debeat ab officio sibi inuenit re-
tardari propter familiaritatem cum aliquo
et tali modo loquendi usus est huius
mittens festinatio familiaris. **Quia**
quia suscitatio prius desinit. **Ut**
habet in regnum eorum dicens. **Dirige**
limbos tuos etc. **Et** subditur. **Et**
accurre tibi homo non saluus
erit. **Et** si saluaueris te quisquam non
respondeas ei. **per** hoc intenditur
excludere uerba enim alijs retardan-
tia tamen ab ipso edentes et biden-
tes que apud alios sunt nil me-
rogantes propter conscientiam. **Sicut**
paulus apostolus postea dicitur prima
Corinthios. **Ut** uirtute in firmos. **Quia**
simplicibus hominibus et illucatis
quales erant discipuli. et permitte-
tibus regnum dei non recedetur nisi
habeant potestatem miracula faci-
endi ad confirmacionem doctrine sue

De tibi corozaym. Sententia huius
 partis patet ex dictis mathi xxi d. q.
 vos audite me audite. Hoc addit salua-
 tor in fine ad ostendendum quod doctrina dis-
 cipulorum eius est deuote et reuerenti audi-
 enda. saltem propter reuerentiam apud dei
 eius primapaliter est doctrina hec. **¶** Re-
 uersi sunt autem. Hic comiter describitur
 septuaginta duorum discipulorum reuersio.
 Et diuiditur in partem primam que
 incipit ab i. Et ecce quidam legis peritus.
 Circa primam partem ostenditur boni-
 tas christi erga discipulos reuersos
 in duobus. videlicet eos bonique com-
 piono. Quod de illuacione illorum deo per
 gratias agendo. Abi. In ipa hora. Cir-
 ca primam dicitur. Reuersi sunt septuagi-
 ta duo ministri sine legatione completo
 tu gaudio. tu de sua predicacione per
 quod edificauerunt. tu de mirabilibus o-
 peracione. quia demones eiecerant. In
 subditur dicentes. Domine dñe etiam
 demonia subiciunt nobis. Veritatem
 quia ex hoc miris gloriabantur. tanquam
 adhuc infirmi et imperfecti. Quod hec
 gloria recipitur. cum quiddam. **¶** Aut
 illis videbatur. **¶** gratiam sicut filios
de celo cadentem filgor cum cadit ce-
 lestor manifeste et cum fetore et infla-
 matione. sic demones de celo empi-
 rici ceciderunt et in stanti et uiderunt
 sanctis angelis et cum fetore peccati
 quibus ad inflamandum homines per
 temptatione parati. **¶** Causa huius
 ruine fuit electio suo superbia ex
 sua excellencia. quasi dicit saluator
 discipulis caue diligere non debet non
 ex elacione et potestate concessa. super
 demones miris eleuati et sic
 corruati. **¶** Et ecce dedi uobis po-

testatem calcandi super serpentes et
 scorpiones etc. **¶** Et sic in aduentu christi
 videtur impletur illud ysaie xxi q. dicitur
 de serpentes non nocebunt. et non or-
 tidont in amisso monte sancto meo
 quia repleta est terra scientia domini. **¶**
 delicta quod dicitur christi et discipulorum
 eius. Verumptamen in hoc nolite gau-
 di. quia signa facere in hoc aliquando co-
 rossum est in hoc etiam hominibus mal-
 Cor hec mathi xvii. Non propter apostolos. sed
 ad confirmationem fidei christi predicato per
 apostolos. **¶** Gaudete autem quia nomina eorum
 scripta sunt in celis. et in libro uite in
 quo aliquos nomina dicuntur scribi du-
 pliter. Vno modo secundum partem iustitiam
 alio modo secundum eternam predestina-
 tionem. **¶** Cuiusque nomina eorum erant
 scripta in celis. quia erant predestinati
 excepto iuda proditor. **¶** Et cum hoc
 habebant gratiam dei. quia illa glori-
 tatio quam habuerunt de reuocacione demonum
 ut predictum est non fuit mortale pecca-
 tum. **¶** Et patet sententia ex dictis ma-
 thei xxi g. vbi dicitur. **¶** Et pa-
 tet sententia huius partis ex dictis mathi
 xvii. **¶** Et ecce quidam legis peritus. Hec
 est pars incidentalis in qua ponitur du-
 plix incidentis. primum est christi respo-
 sio ad legis doctorem. Secunda est ex-
 cusacio male erga patrem non factum est
 autem. **¶** Primum patris sententia patet ex
 dictis mathi xvii g. et marci xii
 e. usque. **¶** Ille autem volens iustificare
 se ipsum quod exponitur dupliciter. Vno
 modo quod uellet se iustificare secundum
 appentiam. alio modo secundum uitam que
 tenet a christo in tantum precepti huius ut
 opere adimpleret. **¶** Causa huius
 duplicis expositionis est. Quia sic

071
dicitur fuit marthae copus. Iste corde
pino venisse ad xpm mala intentione
Et secundum hoc procedit prima expositio. Et
postea xpi verbis expeditur fuit. Et
ad hoc dicitur ei copus. Non longe es a
regno dei. Et hinc marthae xpi. Et secundum
hoc procedit secunda expositio. quia non
apparet dare contentum. Vnde questio
nem de proximo fecit ante computum
nem vel post. Homo quidam descen
debat de ierusalem in iericho. secundum
aliquos est haec parabola. In alios
alios est res gesta. Quia inter ie
rusalem et iericho erat quaedam so
litudinis. Vbi frequenter homines in
fentes spoliabantur et occidebantur.
in qua solitudine captus fuit se
dectus fugiens ab exercitu nabu
chodonosor. Et hinc ieremie colitio.
Moraliter tamen exponitur de
peccatore descendente a statu ius
ticiae in peccata mortale. qui spo
liatur a demonibus et relinquatur
semivivus. quia tollitur ab eo vi
tagre romanente. Vita nativ
tati copus appropinquas in sua be
nedicta incarnatione allegavit. cu
in fundens oleum misericordie
cu vino iustie et dixit in stabu
lu a domo ecclesie. Vbi simplices
reficiuntur. Et alia die post re
surrectione suam dedit stabulatio
a. cuilibet apostolo duos denarios
a intelligentia noui et veteris testa
menti quia apperuit illis sensu
ut intelligant scripturas ut hinc
p. i. xpi et eis tunc peccata
p. mittens p. plalo vitam eterna
vade et factu simile. ex respo
sione concludens. q. appropinquas gnis

non facit proximum sed opus misericordie
impensum. **F**actum est hic
ponitur secundum madens quod est
excusatio male erga sorore suam
Vbi permittitur locus emendat. Et
ipse intravit quoddam castellum
in bethaniam. et mulier quaedam mar
tha nomine excepit illam in domum
suam. ad illam domum enim xpus
frequenter diuertebat et seruire tunc
propter deuotione ibi habitantium. tunc
quia plura beneficia eis contulerat
quia ipsam martham a profusio
sanguinis sanauit secundum ambro
sium et malam asperam de moribus
liberauit. In illos doctores quod dicitur
illam fuisse sorore lazari sicut
dicitur supra vii capitulo. Que
etiam sedens pedes domini
audiebat verbum illius. inuenta
opibus vite contemplatiue. mar
tha autem satagebat ita frequenter
ministerium occupata in opibus vi
te contemplatiue que stetit. quia
festa labore ministerij distruendo
per domum ut xpus et eius discipuli
essent conuenienter recepti. **U**
ait. Domine non est tibi curae et con
quies de caritate sororis sue
et de xpi negligia hic permittit.
Et respondens dixit illi. Domine
excusando malam inuenitur
autem mala excusata. Et supra apud
de presumptio et temeritate eo quod
xpm tenet retribuere. v. dicitur
et supra vii capitulo. Et hoc in
illos qui dicunt cum sorore la
zari et marthe. Item auda de
dignitate eo quod preciosum vi

gentium effudit et pedes ipsi conponit
 ut hie iohannis xii. 30. apoc. de can-
 ostate. ut hie hie. Et ubiq. mala ta-
 nut et xpus cam excoisavit ostendit
 phariseo. q. factu male non erat pre-
 sumptione sed deuotione qrem osten-
 dens iude et alijs discipulis q. illa of-
 ficio uigenti non erat prodigalita-
 tis sed pietatis qrem quia ostendit
 proi q. sessio male non erat onosa
 sed melioribus actibus applicata. To-
 sequitur martha martha sollicita es
 et turbata erga plurima. quia opa
 actus uite sollicitudine et distinc-
 tionem mentis inducit. et frequet
 per turbacoem ingerunt. Porro u-
 ni e. necessaria s. ipse deus. qui
 e. omnis pre omnibus querendus. Vt
 qm. v. vntas mentis ad deum. et
 istud respicit vitam contemplatiua
 per quam mens adheret deo que
 simpliciter vntas. Qm. quod dicit
 apus pma. cor. vi. Qui adheret
 deo vnus spiritus e. Similiter cogit
 so. puita actua mterdo. creaturis
 que multe sunt aia dei. Maria ap-
 timam partem elegit. quasi dicit
 non. tu malam sed illa meliore
 Distinguitur em. triplex actio. a
 doctibus vna que consistit in ex-
 oratio virtutu moralium et ista dispo-
 nit ad contemplationis artem tenet
 desiderant. necesse e. ut p. m. m. a.
 po. actiois se. p. bent. Cuius ratio
 quia scdm. philosophu. vii. p. hoc se-
 dendo et quiescendo fit anima su-
 ens. et prudens sedatis em. passi-
 ombus et tumultibus passioni
 per excois. vntas moralium dispo-

mentu. anima ut libe. possit deuari
 contemplatione. Vitans. Ex quo patet
 q. talis actio ordinatur ad contemplationem
 sicut ad finem. finis autem melior est
 hie que sunt ad finem. Et ideo deta-
 li actioe contemunt. omes q. contem-
 platio e. melior. Alia e. autem actio q.
 sequitur contemplationem. p. d. ens. opul-
 titudine contemplationis sicut e. doct
 et in regimine. ammaro. laborat. et
 huius. Secali actioe dicunt aliqui q. e.
 melior. ipa. contemplatione. et de ista ac-
 tioe non loquitur hie. xpus. ut p. 3.
 m. u. n. Alij uero dicunt q. etiam is-
 ta actio contemplatio melior e. q.
 illud q. simpliciter. pre. eligit. videt
 se. melius absolute. quia illud quod
 peligit. m. a. n. sicut. p. h. e. melius
 e. simpliciter. qua. d. n. licet. d. n. s. e.
 magis. eligibile. m. a. n. magne. pau-
 portat. Contemplatio aut. porse. e.
 eligenda. Vna aut. et. regimine. ammaro
 ad quod. appertat. p. m. doct. e. d. n. g. e. m.
 salutem. e. eligenda. uel. p. p. s. t. p. o. n. d. a. m.
 ta. n. necessitatis. fraterne. Vnde. dicit. au-
 gustinus. x. p. de. uirtute. dei. Q. d. n. u.
 s. u. i. que. n. t. caritas. nego. n. u. i. s. t. a. s. u. s. t. a. p. i. t.
 necessitas. caritatis. qua. p. r. t. i. n. a. s. i. n. u. l. l. q.
 m. p. o. n. i. t. m. t. u. e. n. d. e. v. i. t. a. t. i. v. a. c. a. n. d. u. e.
 s. i. a. n. t. m. p. o. e. s. u. s. t. i. p. i. e. n. d. a. e. q. u. e. r. a. t. i. s.
 necessitate. que. non. auferret. ab. a. q. u. a.
 e. m. v. i. t. e. a. c. t. i. u. e. non. h. a. n. t. l. o. c. u. m. n. i. m.
 p. u. e. v. i. t. a. e. t. i. o. a. d. n. e. m. o. t. e. f. i. n. i. u. a. u. s. e.
 t. u. s. u. e. c. o. n. t. e. m. p. l. a. t. i. o. p. r. i. m. e. u. i. t. a. t. i. s. n. o.
 t. o. l. l. e. t. n. i. s. i. q. u. a. n. t. u. m. a. d. i. l. l. u. d. q. u. o. d. e. a. b. i.
 m. p. e. r. f. e. c. t. o. r. i. s. Q. u. i. a. u. i. d. e. m. u. s. m. e. t. p. e. r.
 p. e. c. u. l. l. u. m. i. n. e. m. i. g. m. a. t. e. t. u. e. a. u. t. e. f. a.
 c. i. e. a. d. f. a. c. i. e. m. Q. m. quod. h. i. p. m. a. c. o.
 2. p. x. i. y. **Cap. xi.**

At factum est Postquam
Xp̄us misit discipulos suos
predicare hic contra doc-
et eos orare Et primo in-
ducit eos ad orationem in stanza 2o
ad fidei constantiam capitulo xii Et
tertio inducit ipsos ad penitentiam ca-
pitulo xiii Circa primum sciendum quod
orationem debitam duo requiruntur. Vi-
delicet affectus pura et intentionis vera
Primo igitur inducit ad primum 2o ad
secundum ubi nemo lucet nisi accendit
Ad primum promittit in sermone discipulorum
2o confitatio emulorum ubi Et cat-
erionis demonum Ad hoc tunc primum pro-
docet modum orandi 2o modum to-
timidi ubi Et ait ad illos Circa primum
promittit 2o pro oratione quia cepit
facere et dare Et dicit dicitur primo
Et ideo oratione eius promittit Cuius
dicitur Cuius est in loco quodam
orans Sciendum tamen quod Xp̄us
non oravit in quantum deus quia
sic non competit ei orare. Quod et
est explicatio huius voluntatis apud
deum. ut eam impleat Voluntas
autem divina per se ipsam est ef-
ficacia eorum que vult Sed secundum illud
ps̄ Adm̄a quecumque voluit dñs
fecit. sed quia Xp̄us in quantum
homo huius voluntate humana
que non est per se ipsam efficax ad
implendum ea que vult nisi per
virtutem divinam Ideo Xp̄us 2o
quod homo competit orare igitur
ut pro nobis impetraret. et ut ex-
emplum orandi nobis daret Adra-
uit etiam pro se ipso ad obtinendum

quod sibi deerat scilicet gloriam corporis
quod provi Claustra me pater. Contra
docet discipulos orare. Cuius dicitur
Cuius oratione dicitur pater noster et pater
sententia ex dicitur matth. vi. b. Sci-
endum quod Lucas omittit hic duas peti-
tiones orationis dicitur scilicet tertia et septi-
mam quia tertia implicite continetur
duabus precedentibus sui gloriam dei
principaliter que eorum et parti-
cipacione regni eius que continetur
indubius primis precedentibus petiti-
bus bene voluntate eius faciemus
et eius voluntas impletur in nobis
quod continetur in tertia petitione
que est fiat voluntas tua etc. Simi-
liter septima que est Sed libera nos
a malo continetur in septima. scilicet
in contemptatione non ducimur ei succu-
bendo. sed magis prevalemus resiste-
do bene liberam a malo. Et ait
ad illos hic contra inducit ad orationem
continuationem primo per exemplum
eius qui non solum ab amico impetrat
illud quod est sibi necessarium propter
amicitiam sed etiam propter potendi con-
tinuationem. 2o oraliter ipse amicus
intelligitur Xp̄us de quo aquo pro-
uenit nobis omne bonum. Si aliquando
differt dare illud quod dare intendit
ut quod est nobis necessarium impo-
tenti ad eos per orationem in stanza
et tale est quod pertinet ad salutem. quoniam
etiam ista tria continentur videlicet
quod aliquis petit pie. et depermetibus
ad salutem et ipse et persuasione
semper impetratur quod petitur ab
eo non tamen semper statim datur
sed aliquando differtur ut congo tpi

detur Si autem aliquis petat de in-
 pertinentibus ad salutem non semper
 exaudiri quia scriptum sibi non ex-
 pedire exaudiri Similiter si petat de
 pertinentibus ad salutem per aliud aliquid
 non exaudiri propter defectum illius
 pro quo petit Item si petit pie et ipse
 non perseveranter impedit defectus pro
 defectu orationis. Quod subditur. Potente
 perseveranter et dabitur vobis tribus
 predictis concurrentibus. Et patet sen-
 tentia exoditis mathei vii a. **¶** Et
 erat citionis. Posita in strucone.
 discipulorum de sancta affectione mo-
 rando. Hic contra describitur con-
 fucatio emulorum de prava affectione
 facta christi per ueritatem dopriauando. Et
 primo describitur eorum emulatio. Quod
 eorum confucatio. Abi ipse autem ut uidit
 Curia primu sciendum quod aliqui malign-
 nantes miraculis christi detrahebant
 dupliciter. Vno modo attribuendo vir-
 tuti demonis. Et hic modus dicitur
 in mathei x. Alio modo miracula
 christi reputando parua eo quod erant
 facta in figura ut committere aut potuerit
 ea sanitates corporum et huiusmodi. Etideo
 querebant ab eis signa fieri circa co-
 pora celestia sicut tempore ioseph sal-
 stetit in mobilis spacio vnius diei
 et huius ioseph x. et tempore ezechie re-
 cessit decem gradibus ut huius ipse
 xxxviii. Et hic notatur cum de
 Et alii temptantes. **¶** Ipse autem
 ut uidit. Hic contra describitur con-
 fucatio malignantium predictorum. Et
 primo illorum qui opera christi demoni
 attribuunt. Quod illorum qui signa de
 celo querebant. Abi. **¶** Turbis autem
 concurrentibus. Prima in duas. p.

primo confucantur. Verbo christi corum
 malicia arguentis. Quod uerbo mulieris
 ubi factum est autem. Verbum christi con-
 fucantis. Sententia prime parte patet
 exoditis mathei xii. c. et de. d. et f.
¶ factum est autem. Hic ponitur con-
 fucatio predictorum. Verbo mulieris uitate
 christi confucantis. dicitur factum est
 autem. timothee dicitur si christus respon-
 dens blasphemis iudeorum. **¶** Corollens
 votum. et corde et constanter alie pro-
 ferens laudem christi contra uituperum
 iudeorum. quodam mulier. et ista a
 sanctis et doctis dicitur fuisse.
 sancta marcella famula beate mathe-
 sorois lazar. **¶** Beatus uenter qui te
 portauit. matre uerificauit et lau-
 dat christo et non comiso. quia ab
 ipso quirit gratia et gloria principaliter
 ratione deitatis in strumotalis ratione
 humanitatis. Quia humanitas christi
 est organum comiectu spiritus deitatis.
 Ad ille commendando fidem et con-
 stantiam mulieris et aliorum similia.
¶ Quomodo beati qui audiunt. **¶** Ist-
 tud quomodo non dicitur aduicue sed
 cogitatu. quasi dicitur. Non solum illa
 que me portauit beata. sed etiam qui
 audiunt uerbum dei corde credentes
 et opere adimpletes. Unde dicit beatus
 augustinus libro de uirginitate. quod be-
 ata maria felix concepit deum me-
 te per fidem quam corpore portar-
 me assumptio. **¶** Turbis autem.
 Hic contra ponitur confucatio illorum
 qui signa de celo querebant et patet
 sententia exoditis mathei xii. c.
¶ Nemo lucernam arrendit. Quia
 sicut dicitur in iudeuota oratione. requiritur
 affectio sancta et intentio

recta Ideo postquam saluator docuit
discipulos sancta affectio hic tunc
in finit eos de recta intentione et q
recta intentio que dirigit omnia ad glo
riam dei. et dicitur per ypotipum
que ordinar omnia ad ipsam laudem q
saluator primo discipulos de recta in
tentione in finit. Quod de ypotipis e
mulos arguit ibi et tu loqueret
Circa primum sciendum q intentio rec
ta e actus voluntatis tendentis
finem debitum per aliud ad finem de
bito modo ordinatum. Sicut cu aliq
dat elemosinam auctor dei per hoc
intendens in ipm deum et ideo pro
exigit actu caritatis in deum tendentis
sicut in deum propter quem elegit id
quod e ad finem pro exigit etiam
ad actu fidei vel cognitionis tunc e
ordinare in id. **L**ucerna autem hic
accipitur p intentione recta ut
videbitur. Ideo dicit saluator. **N**e
mo accendit lucernam quia intentio
recta includit lumen fidei et arde
ntem caritatis ad modum lucerne
ardentis et in abscondito ponit et
sub modio quia intentio recta dirigit
ad superna. Ideo sequitur sed super
condalabrum ut qui ingreditur lu
men ardeant. Sicut em lucer
na in alio posita alluat ea que sunt
in domo materiali sic intentio recta
ea que sunt et disponitur in domo
eternae etiam in domo consistit. **Q**
subditur lucerna corporis tui e
oculus tuus. **M**echas quia corpus
hic accipitur p ratione operationi sic
corpus materiale est quedam aggrega
tio membrorum diversorum. Et ideo sicut

oculus dirigit membra ad aperandum
ut pedem ad ambulandum manum ad
struendum sic intentio recta per in
cludit finem et caritatem ut predictum
e dirigit varias operationes in finem
debitum. **Q**o subditur. Si oculus tuus
fuit simplex et intentio tua recta
sine plura false simulatione totum cor
pus tuum et rationes operationum tuarum
lucidum erit. et in ratione vite eterne immen
tam operationes sunt bene degne vel
saltem indifferetes aliter non cadent
sub recta intentione. **S**i autem nequam fuit
et intentio peruersa etiam corpus tuum
tenebrosum erit et rationes operatio
num mala erit quia opus bonum degne
malum efficitur per uersa intentione.
Sicut cu aliquis dat elemosinam mulieri
pauperum intentione trahendi eam ad
peccata luxurie. Ideo subditur. Unde ergo
et diligenter attende ne intentio
tua sit peruersa quia per hoc cor
ruptentur omnia membra. **S**icut
corpus tuum et rationes operationum totum
lucidum fuit. tunc ex bonitate in
tentionis tunc ex bonitate opus
degne erit lucidum totum quia omnia
cedent ad uite eterne meritum. **E**t
sicut lucerna alluat te in presentem
per gratiam et in futurum per gloriam.
Et tunc loqueret. Hic tunc arguit
emulos de ypotipis que est
corruptiva recte intentionis. **E**t po
nitur populi arguitio. **Q**o reprehensio
obstinatio et tu her ad illos dicit
prima in duas quia primo arguit pha
riseos et 2o legis prios alii. **R**e
spondens autem. **C**irca primum dicitur.
Rogavit illum quidam phariseus ut

prandet apud se. **U**trum autem ex
 deuotione seu amillatōe apm mutauit
 hic non dicitur tū ex fine huius rā
 quia malitiose eū inuitauit ut inter
 epulas aliquid calumpniabile deuer-
 bis popi audiret. **I**pe autē ingressus
 recubuit. **S**ed hoc uidetur contra dor-
 tuam eius quā mittens discipulos ad
 predicandū dixit eis **I**n quāruq;
 ciuitatem uel castellam intraueritis
 interrogate quib; uice dignis sit et
 ibi manete ut h̄c matthi. 10. **I**ste autē
 phariseus erat indignus ut uideret
 exsequentiū. **D**icendum q̄ nō ē
 simile de popo. et discipulis eius. quā
 ex sollicitate eū peccatoribus nō po-
 tuit peiorari sicut discipuli quando e-
 rant ab eo segregati ad exsequendū
 actū prandendū et maxime quia tūc
 non dū erant confirmati. et ideo do-
 minū pharisei intrant ut h̄c. **E**t or-
 tione arguendi uicia phariseorū pha-
 riseus autē intra se reputas dicit quāc
 non est baptizatus. et lotus pedū tra-
 ditiones iudeorū. **E**t ait dñs ad illū p
 hoc autē q̄ respondit cogitatio eius
 ostendit se esse deum tui mda
 aperta sunt secreta cordis. **N**unc
 uos pharisei quod de fide ē. et q̄
 de mūdicia exortio mna p̄ et corpo-
 ribus suis erant multū solliciti. **E**t
 de mūdicia m̄tior opus mentis ne-
 glientes tū tamē debent de ego
 quā m̄tior mūdicia necessitatis q̄
 exortio autem solūmo honestatis
 q̄ p̄ omitti sine peccato. **E**t ad
 corpus predicta locutione omisit
 ut h̄c occasione arguendi phariseos
 de exortio mūdicia tantū curates
 et m̄tior negligentes. **I**deo seq̄

Quod autem inuitus ē uestri plenū
 et rapina. aliorū bona uolunt accipiedo
 Verūtamē quod super ē dare chimo-
 smam. quā p̄mo debet fieri restitudo
 deo quod remanet chimosiaz lar-
 gitio. **E**t ecce omnia mūda sunt uobis
 quia chimosia magnam h̄c uolunt ad
 peccatorū remissionē. **U**t h̄c. damelis
 in peccata tua chimosias redime. **E**t
Sed quā ph̄i et exortio. non solum
 querchant exortio mūdicia. sed etiam
 appetent iusticiā. **Q**o subditur. **N**e uob
 ph̄is quā decimatis mentem et
 nitam. et quā ut per hoc apparent
 iusti quasi uolentes mandatu mple
 dederitis reddendis. **Q**o circa m̄m
 ma. ut per hoc credentur multū uo-
 luntarij ad implenda diuina mandata
 tū tamē esse transgressores in maiori-
 bus. **I**deo subditur. **E**t p̄ditis iudiciū
 et iusticiā subitudo et castitate dei
 et opera misericordie amittendo. **E**t
 quā honor ē promissū contritus. **I**n
 ph̄m. **I**deo ex appetitu apparent ius-
 ticiā sequit̄ appetitus indebitū ho-
 nois. **I**deo sequitur. **N**e uobis pha-
 riseis qui diligitis p̄mas cathedras
 et. quā uicia occulta adeo punient̄
 grauius quanto peccatores tales
 uolunt. **H**ic alij p̄ferri in honore
Ideo sequitur. **N**e uobis. **I**n hoc ē
 comminatio pene etne. quā estis ut
 mommēta. et sepultra. **Q**o dicit mo-
 m̄mēta. et mouēs m̄tē. quā ui-
 uentes per hoc mouentur. de sua
 morte cogitare. et non apparent. s.
 exortio quā sunt m̄tior quā alij
 p̄ngunt et ornantur exortio et
 fetoribus replentur m̄tior. **Q**o
 Respondens autē. **H**ic t̄nter. et

Cap
XII

per hoc auerterant multos a fide q̄
 quod xpus docet tanē dicens Atten
 dite a sermōe pharisaeorū ne sit per
 coruū potestatem auertimī a fidei uitate
 Nichil autem opertū ē q̄ non uende
 qua corū falsitas in iudicio dei ma
 nifestabitur quoniam quo intencibz
 dixistis hoc refert ad seductores q̄
 dū em seductoz ē intencibz et oculi
 tis docē Sed talia ueniunt in palam
 in iudicio extremo et hoc notat am
 dianu. Predicabimur in cœlis Domg
 em̄ in terra alla hnt̄ plura tecta et
 congregantur homines ad spaciandum
 et confabulandum et illa que dicitur
 ubi publice dicuntur et hoc modo q̄
 p̄m̄ theophilus Nota autē q̄ opone
 hoc referendo ad discipulos q̄ quoni
 ca que passi sunt intencibz caroz et
 pressuraz declarata sunt per orbem ad
 gloriam corū Sed p̄ma opōitō ma
 gis concordat h̄c precedētī **¶** Dico
 autē uobis h̄c describitur. Quid detra
 hōne a fide. quod ē sciencia p̄secutorū
 q̄ xpus docet non timē Et patet se
 tentia q̄ dicitur mathi 10 e **¶** Excep̄t
 que fecimur. Nōme duo passerēs
 uenerūt et uendim̄ dipondio Di
 pondiū est species monete et uidelicet
 as. Et ideo quandoq̄ passēs uendebant
 dipondio ut dicitur h̄c et duo asse
 ut h̄c mathi 10 quia quātus passer
 non poterat diuidi et nō remanebat
 uendenti. Sicut quando dantur q̄
 q̄ oua p̄mo denariū non dantur n̄
 diuopulo. Et om̄is qui dicit uer
 bum in filii hominū uel contra x̄
 humanitate remittē illi et nō ē
 irragrauis ad remittendū sicut uer
 bum blasphemie contra deitatem

et hoc fuit opōitō diffusa. mathi 23
 d. Cum autem inducet uos istud fuit
 opōitō mathi 23 e **¶** Sic autē qui
 dam h̄c opōitō dissuadet tertia re
 trahens a fide quod ē in moderata. q̄
 cupiditā tironoz opōitō tūq̄
 cupidi petico dicens xps magister
 dit̄ fratri meo ut meū diuidet heredi
 tatem in comenentē petebat quia
 non erat h̄c nec locus nec opōitō ali
 tempalibz intencibz. Immo et contempnē
 docebat Et nō xpus respondit ei h̄c
 carnalis et audis et terrenis quibz me
 constituit et similiter apli ut pos
 sent uacare uerbo dei curam tempa
 liū a se abiecerunt dicentes. Actū an
 Non ē equū nos adinque uerbum
 dei et ministrare mensis Et adeo
 q̄ hoc tōter opōitō docuit tūc aua
 ritiam que adeo sequit̄ Unde subdit̄
 quia non in habundantia tuquam
 uita eius ē s̄ spūalis per quam con
 iugitur deo nec etiam corporalis q̄
 p̄pter habundantia et sup̄fluitatem morē
 pluriū acceleratur. multo em̄ plures
 moriūt̄ q̄ repletionē quā q̄ atte
 nuatōe uite etiam pauperū nullis
 in sidantur **¶** Diuites autē in collo loco
 sunt securi et in omni cibo et potu ti
 ment inopitū **¶** Dixit autem ad
 illos similitudinē ad suū opōitū decla
 randum hominū cuiusdam diuitis **¶**
 Veres fructus agri attulit et multo
 plures solto cūpū et cogitabat q̄
 habundantia diuitiarū inducit mag
 nam salitudinē et p̄ tōis animi
 anxietatem quia nō sup̄plent indige
 tiam **¶** Ut declarat boetius p̄do li
 bro de consolacōe **¶** Unde sequit̄ quod
 faciam quā non habeam que con
 gregom fructus meos **¶** Ette habi

danna fructum faciebat in horreis in
digentem. illud congregabo. in conu-
sio debet dicit Dispergam pauperibus.
Et dicam anime mee a michi incipi
scdm quod totus homo denominatur a
parte digni. quiesce hic exprimitur
quatuor mala. que solent cohabitanda
ria diuitiarum eneme s; ostentat que
notatur cu dicitur quiesce gulositas
enim dicitur comedere ebrietas ubi bibere
comestacionis celebris enuidia epulac
Unde iusto deducito epulone dicitur
q epulabatur cottidie splendide. Dicit
autem illi deus a contraria sue cogita-
tione fecit. dicit enim dei facere e. Quia
illud ps Dixit et facta sunt pulce
qui non cogitas dedei prudentia et
iusticia ac nocte animi tua repetet
ate s; demones quibus obligata est
spectata. Quis autem parasti augetur
quasi dicit non erunt tua quia no
portabis teat. hoc autem potissime po-
test quei apertis ecclesiasticis qui
non possunt acquirere bona ecclie he-
redibus suis sic e. a. similiter stultus
et ad similem finem ueniet. qui sibi
theaurizat bona temporalia et non e
medea diues a uocans bonis spiritalib;
Q Dixitq; ad discipulos hic con-
saluator disuadet quartu retrahes
a fide quod e cura inuicia et pusilla
respectu necessaloz. Et patet seme-
ra qod dicit michi au a et g. Nolite
time pusillus grex. Hic contra sal-
uator suadet in fide stabilitate et
sunt quatuor s; prestolatio premij
expectatio iudicij exigentia officij
magnitudo beneficij et sunt her.
Ista pars diuiditur in quatuor 2°

magis ubi Simelumbi vti pincti. Quia
ubi dicit autem petrus Quarta ubi dicit
autem cui multa datur e. Contra pmi
stiondu q spes vite eterne maxime sta-
biluit in fide. Ideo dicit saluator apud
fidelibus nolite time persecutores pn-
tis vite. pusillus grex pusillus dicit
quia pauci erant fideles respectu in-
fidelium et quia pauci sunt electi re-
spectu reprobor. quia complacuit patri
vestro dare vobis regnu. Et uenit
liberalitate diuina aliquos elegit. ad
regnu celeste. alios dimissis et quos ab
eterno sic elegit in tpe uocauit ad
fidem et iustificauit per gratiam. ut
dign efficiuntur uita uerita. Quia quod
dicit apud (Ro. viii) Quos autem pre-
destinauit hos et iustificauit quos
aut iustificauit alios et magnificauit
Vendite que possidets quasi dicitur
ex quo paratu e vobis regnu celoꝝ
paruum debetis curare detione. In-
endum tamen q uendere possessa ad
dandam elemosinam non e necessi-
tatis nisi in casu extreme necessi-
tatis alias eet super erogato. Hic
hoc dicitur anath. xxi. Si quis p-
fectus ee exade exonde q habet
da pauperibus non dicit salua sed
si quis perfectus ee. facite vobis sa-
culos a repositoria bonoz. que non
corrumpunt et que sunt illa osten-
dit dicens thesaurum iniquitate
in celis ubi enim non potest esse cor-
ruptio. quia quod antiquatur et
senescit qd intransit e. Et dicit
hebre viii. Similiter non potest
ubi uolentia fieri ab ex tō se.
Ideo subditur ubi fuit non appi-
at atq; iste autem thesaurus at

quintu. puiditiam elmosimar
 largitionem Vnde mathei 20x dicit
 dixisset saluator Vnde que habes
 et da pauperibus et sibi uisit et habebis
 thesauru in celo Vbi em e thesauru
 tuus a res ate amata et desiderata
 ubi tot tuu Quia p dnm augustini
 ammauerus e v amat quam v
 animat **S**unt lumbi vestri pre
 tmeti hic ponitur p dnm stabiles
 in fide quod e pfectio iudicij fu
 tiri ubi fideles qui nunc conuulsi
 a de pmetur honorabunt Et ideo
 ex tali expectatoe saluamur in fide
 disponentes se ut possint scire il
 lududiu expectare Et ad hoc in
 dicit saluator dicens **S**unt lumbi
 vestri pretmeti lumbi mentis p
 uoluntas et intellectus ex quibz
 pcedunt cogitatioes lumbi uero
 rans sunt in quibus fiet motus lux
 urie et ueriqz lumbi sunt pmeti
 gendi a roatandi abilitatis cogita
 rambus et opibus et lucerne ar
 dentes a doctria clara pcedens ex
 auctoritate in manibus uis im
 plendo ope **E**t uos similes homibz
 et a suis discreti uigiles et solli
 ti de uestra custodia expectando do
 mini uentus ad iudiciu sicut
 antiqui patres expectabant cum
 uentus ueniret et tunc eius filios
 alios ut tu uenit uenire et te
 eius similes alios **E**t tu pulsa
 uit **V**eniet autem dms adiu
 dicu pmo an morte iuglicher
 quia talis presentabit in iudicio
 qualis inuenietur in morte
 quando ad gratiam uel

culpam Ideo sequitur Beati serui
 illi quos tu uenit dms corp inuenit
 uigilantes a in statu grē et non in
 peccatis dormientes Amen dico uob
 a fideliter assero quod ptinget se nro
 a pmpre et sine retardatoe misis
 trahit illis uitam beatam **S**i uenit
 in pda uigilia **I**n beati gregoriū
 pma uigilia e custodia puitie maxie
 postqua incipit usus rationis in pūis
 2^a uigilia e custodia uicetitib **T**ertia
 status uirilib quarta senectus quia
 in quolibet statu aliqui morunt Et
 ideo in quolibet statu fideles debent
 ee parati p iusticia ad respiciendu
 mortem **C**onsequenter induit ad
 hoc exemplum dicens h^o q^ontore
 pater litta **U**it aut ei petrus h^o
 rōter ponitur tertiu stabiliens in
 fide quod e exigencia officij quia p
 tai qui debent alios in fide firmare
 debent ee in fide magis solidi et io
 debent uigilare non pda super se
 etiam super gregem sibi commissu
 ne in singat aliquid fidei et moibz
 contrariu **E**t hoc e q dicitur **R**e
 sponso ad questione petri **Q**ues
 putas e fidelis dispensator nro q
 dicit licet quilibet debeat uigilare
 super custodia sui recti **H**oc pro
 cipue prelatib manibz qui sunt
 dispensatores dei **E**t ideo debent
 ee uigiles et solliati ut ministret
 subditis spūalia bona **E**t hoc de
 signat cum dicit **U**t det illis i
 tempore tritici mensura tempq
 tritici uocat tempq euangelij
 Vnde et popus grano tritici se
 comparat **J**ohannis 20ij dicit

firmiter quia boni prelati debent animis-
trare spiritualia subditis secundum corporis
portionem et capacitatem. **Beatus alle-**
sius quem tu uenit dominus In mor-
te spiritus in uenit anima faciente a bona
spiritualia fideliter dispensante super
omnia que possidet constituet eum
quia in beatitudine eterna. conspici-
tor boni infiniti. quod includit om-
nia bona quod si dixerit seruus alle-
lus. Non cogitabo de aduentu domini in
morte. et per hoc malis operibus se
occupauit que sunt cause ruine si-
dus quod notatur tunc dicitur. **Et**
cepit percutere pueros eius Tunc et
prelatus pueros percutit quando
subditos suo malo exemplo pecca-
re facit. **ueniet dominus serui illius**
in exprobrato. repetens debitum mo-
tis et diuidet eum ab omni parte
vite. **vel diuidet eum** sperando
animam a corpore parte que eius
ponet tunc in fidelibus a tunc dam-
natis et subdit causam anima hoc
plus dampnant subditos malos
dominus. **Alle autem seruus qui cognouit**
uoluntatem domini sui humiliter
prelatus qui sciunt uel debent scire
scripturas sacras in quibus uoluntas
domini exprimitur. **uapilabit** multi-
a. **uerberabitur** uel **pumietur** multo
quia talis non peccat ex ignora-
tia sed ex certa malicia. **Qui autem**
non cognouit dominum tunc magis sunt
in subditis qui in pluribus sunt il-
lustrati. **uapilabit** paucis a mi-
nis **pumietur** quia talis peccat ex
ignorantia que dominum deper-
tato nisi fuit affectata. sicut et

aliquis uult ignorare quod tenetur
facere uel uitare. **peccet enim** ex ma-
gna libidine peccare cum aliquis uult
ignorare illud cuius scientia posset
eum a peccato impedire uel retrahere.
Et in persona talium dicitur quod dixit
Qui dixit dominus recede a nobis sci-
entiam ueritatis tuarum nolimus. **Adm-**
autem hic continetur ponitur quartum sta-
bilis in fide quod est magnitudo be-
neficij collati. quia non solum pre-
latus debent esse stabiliiores alijs in fi-
de. sed etiam illi qui plus rebus acci-
perunt adeo de gratijs gratis datis
que dantur ad utilitatem anime et pro-
mouendam fidei tunc magis est notitia sp-
ritualis gratia miraculorum et gloria
et hoc est quod dicitur **Adm autem cui multum**
datum est et de predictis gratijs multum
queretur ab eo non solum sibi sed et
alijs proficiendo. et tunc comedant
multum differunt comedatum ad alios. **Et**
adeo pro comedatum non intelligitur
hic notitia spiritualis sed magis do-
tendi officium quod regimini antequam
est. **Unde et subditur** **Diriguntur**
et comedati seu comodati pasto-
rali cure. **Quia** quod dicit apostolus
thimo. vi. **Deposita custodit** ata-
libus plus requiritur ut supra
dictum est. **Et quia gratie gratis da-**
te non ualent ad salutem nisi sint
tunc caritate non subditur. **Ignem**
uero mittet metam sed caritate di-
et proximi. **Et quod uolo non ut**
ardeat a cinere totum quia caritas
incendit augere ut aucta meretur
et perficit. **Et quia passio**
quidam ex maxima caritate

tuitate p nobis sustinuit est max
 mū caritatis in conuictū. Ideo subdit
 Baptismo autem habeo baptizare.
 Baptismi appellat sui sanguinis ef-
 fusione ex quo baptisimus et alia
 sacrosancta esse hnt efficacia et
 quō coartor quod perficiatur. Quod
 dupliciter exponitur. Vno mō ut p
 hoc intelligatur magnū desiderū
 eius perficiendi ināni salute per
 suam passionē. Alio mō ut per hoc
 intelligatur tristitia et anxietas a-
 nimi qui fuit in eo in imminente
 passione ut per hoc ostendet car-
 itatem humane nature. Et quia p
 passionem popi ad predicatōne e-
 uangelij iusti crediderunt alijs p
 sams sibi iūctis in in fidelitate re-
 manentibus et persecutibus eos
 usq; ad mortem. Ut patet de sancto
 trisauo et patre eius. Ideo sequit̄
 Quis putatis quia patrem ueni dāc
 at. Et patet sententia ex dictis
 mathei 23 f. **D**icebat autē h
 Consequētor ponitur attrahentia
 ad fidem. Et pmo ostenditur appoi-
 tum. Ad remouētur dubiū. **C**um
 autem. Circa p̄mū sciendū q duo
 sūt valde attractiua ad fidem. V
 p̄mū ē oracula prophetarū que ex-
 presse ponitur. locutus de aduētū
 popi in mūdū. Inm quancū ad
 conditionē persone uiuēt et qm-
 tū ad terminatōez temporis et
 aliarū tū stanciarū sicut plenius
 declarauī in quadam questione de
 quolibet de aduētū. V que ppter
 p̄lixitate omitto. Et quia iudei
 saltem legis p̄iti moratulus p

phetarū erant edocti. Ideo arguit
 eos saluator de hoc q attractiua ad
 fidem non cognoscebant. et tamen
 dedispōitōe aeris futura p signa ui-
 ditabant. que tamē sūt fallibilia
 oracula autem prophetarū sūt certa
 et hoc ē q dicitur. **C**um iudicis im-
 bem at. Et concluditur hoc et tpe
 shaduentus. V qdam mō nō p̄bat
 per scripturas prophetas quas hētis
 Vnde et danielis ap̄ tempus ad-
 uentus popi determinat̄ p̄dīm cer-
 tū nūm ebdomadarū. **S**edm attrac-
 tiuū ad fidem ē condicio euangelice
 doctine que si p̄ponēt̄ alicui sapie-
 ti. qui tamē non cōt̄ in uetus aq̄
 lege et tū hoc alie leges dīctus
 et humanitas tradite naturali iu-
 dicio ratiōis iudicaret legem euā-
 gelicam puriorem sanctiorē et
 perfectiorem lege ueti et multo
 plus alijs legibus humanitas con-
 fictis. sicut ē lex mathomeri et
 consimiles. Et hoc ē q dicit salua-
 tor quid autē ex uobis op̄is. i. na-
 turali iudicio ratiōis non iudicat̄
 q iustū ē recipiēdo doctinā euā-
 gelicam tanquā perfectissimam.
Cum autē uadis tū aduersariō
 hic remouetur dubiū quia sup̄
 dixit saluator. Non ueni pacē
 mittere. **P**osset aliquis dicere q
 intelligisset de omī pace ē uerū
 sed plim de pace illa in q̄ aliqui
 concordant in mala q dco dicit
Cum autem uadis tū aduersariō
 uel p̄ponit̄ ab aliquo iusto legē

qui h[ab]et tamen tradendi ad iudic[em]
illu[m] qui legit emm et talis e[st] reg-
aliandus per satisfactio[n]e[m] debitam
pro ut plenius fuit expo[n]it[um] ma-
thei v d. alioqui sequetur maior
punitio adeo **Cap. XIII.**

Ad erant autem postq[ue]
saluator q[ui] dixit disti-
pulos ad fidei constan-
tiam h[ic] inducit p[er]
tatores ad penitentiam & p[ri]mo
p[er]tinet q[ui] inquisitio q[uo]d pecca-
toru[m] conu[er]sio q[uo]d p[ri]ma in duas.
quia p[ri]mo in forma conu[er]sionis
q[uo]d conu[er]sio in penitentia q[ui]i t[er]o
C[ir]ca p[ri]m[u]m p[ri]mo ponit penitentie
motu[m] q[uo]d penitendi modu[m] ubi
ait autem illi quidam p[ri]ma in
duas quia p[ri]mo describitur motu[m]
penitentie. q[uo]d ex hoc sequetur
fructu[m] ubi dicebat p[ri]ma in duas
quia circa motu[m] penitentie p[ri]o
p[er]tinet q[ui] in p[ri]mo q[uo]d in p[ri]o
t[er]tio confirmatio ubi dicit aut
daronis C[ir]ca p[ri]m[u]m inducit q[uo]d
ad penitentia[m] p[ri]mo per exempla
q[uo]d per ratione[m] sumptam ex
parabola ubi dicebat aut C[ir]ca
p[ri]m[u]m sciendum q[uo]d motu[m] ad po-
nitentia[m] scriptor contigit ex mor-
te repentina et consuetudine aliqua
de quo ponit h[ic] duo exempla p[ri]o
m[u]m e[st] de galileis apylato interfecit
d[omi]n[u]m acti essent occupati in sacrificijs
de quibus e[st] duplex opinio dicit
em cyrilus q[uo]d isti fueru[n]t p[er]fectes
iude galilei De quo dicit acti v.
Quod auct[orit]e[m] illu[m] in die p[er]fessio[n]is

Quia d[omi]n[u]m iudei p[er]ficerentur se e[st]
subditos romano imperatori ut di-
tum e[st] supra in capitulo. Iste iudas
galileus dicebat q[uo]d erat eis allian-
s[us] recognoscere aliquem d[omi]n[u]m p[er]fect[um]
d[omi]n[u]m qui eos eduxerat de egypto
et fecerat sibi rit[u]m peculiar[em] et ml-
ti consenseru[n]t ei in tantu[m] q[uo]d p[er]p[et]ua p[er]-
hibebant oblatio[n]e[m] fieri p[er] salute[m] im-
perij romani. de quo p[er]latus repe-
te cu[m] multitudine romanoru[m] venit
super eos sacrificantes s[ecundu]m rit[u]m
suu[m] et interfecit eos. ita q[uo]d sanguis
interfecto[r]u[m] fuit cu[m] sanguine sa-
crificio[r]u[m] Anstolastica uero hystoria
dicit q[uo]d fuit quidam magus de
galilea. qui dicebat se e[st] dei filiu[m]
et d[omi]n[u]m multos seduxisset ex se.
duxisset in monte garizim pro
mittens se inde ascensuru[m] ieru-
salem. ~~Et hoc e[st] q[uo]d dicitur h[ic] et d[omi]n[u]m~~
erat. illi sacrificaueru[n]t ei sicut filio
dei p[er]latus super uenens eos
cu[m] armis interfecit ne maior se-
ductio fieret Et hoc e[st] q[uo]d dicit h[ic]
Ad erant autem quidam in ip[s]o t[em]p[or]e
necia[n]tes illi de galileis predictis
dupli[ci] de causa. Una erat q[uo]d aliq[ui]
eoru[m] uolebat uocare d[omi]n[u]m de con-
simili seductio[n]e. Alia causa erat q[uo]d
alii illam occ[ur]su[m] subitam et horri-
dam. horribilibus peccatis ip[s]o[r]u[m]
occiso[r]u[m] imputabant. Et s[ecundu]m ho-
dicit saluator p[er]latus quod gali-
lei h[ic] qui p[er]m[an]ebat peccatores s[ecundu]m
S[ecundu]m e[st] augmentu[m] sufficiens
unde subditur. Non dico uob[is]
Non negat eos peccatores fuisse.
et p[ro]pter hoc p[er]issa. sed dicit

duo s; quod talis mors non est aug-
 mentum sufficiens . q; grauius peccas-
 sent omnibus alijs . quia frequet; dñs
 peccata nimis grauiā . in presenti
 vita et grauiora p; uitam pñtom
 differt grauius puniēda . dicit; e; q;
 q; in fide peccatis quib; penituerint
 similiter p; bunt q; impleti sunt p;
 tyrum et vaspasianū . inde structōe
 ciuitatis nōm mortifone . q; i; iudici
 qui non penituerant . de orfione
 xpi et alijs peccatis suis fideles . et
 qui tūc crediderant xpo . in adue-
 ſu et vespasianū per angelū ſimē
 monit; ut recederent de iudea . et tūc
 tranſierūt ad regnū agrippe q; ead
 confederatus romanis . **Q**m autē
 exemplū ponitur tūc dicit; **S**icut
 illi decem et octo ſunt quos cecidit
tris in ſitca . q; ſi erant ierofolimita-
 m . et tūc edificarent quādā turre
 in loco dicto ſitca . cecidit ſuper
 eos et oppreſſit . quā ruina aliqui
 imputabant enormitati peccato .
 q; ſitca . De quo ſimilem ſententiā
 dicit; populo ſicut de pmo exemplo
Dicebat autē hanc ſimilitudi-
 nem . **H**ic inducit ſaluator ad peni-
 tentiam rōne ſumpta ex ſimili-
 tudine arboris que premditur nō
 faciat fructū . **E**t hoc concludit dñs
 q; ſimiliter ſent; pñdendi depñ-
 ſivita . et puniendi . niſi faceret
 fructū penitentię et bonoꝝ opoꝝ
Et hoc ē q; dicit; Arborem ſici
a gente iudaicā . habuit quidam
et ipſe deus tūc pfero et ppetas
nō p; nobis q; pñi aliquo de

terminato nomine **Q**m quod dicit;
 ſexto de q; dicit; de raiſ . **C**auſa pma
 ſupior ē omni narratōe . **I**deo dicit;
 quidam indeterminate . plantatam
 in iudea ſua . in iudea que ſpetia-
 li mō dicebatur hereditas dei . dixit
 autem ad cultorem vnce . et ad an-
 gelū cuſtodem et pñti illi genti . q;
 tūc erat michael . **N**ō habetur . **S**a-
 melis eo . **E**t; amū tres ſunt . a-
 tria tempora . tempus legis tempꝝ
 q; h; . tempus predicatōis xpi
 in quibus deus queſiuit fructū bonoꝝ
 opoꝝ iudeis . et nō in . **V**enit niſi
 in valde paucis qui quaſi nichil q;
 putantur . reſpectū tante multitudi-
 nis . **V**t patet predicta tempora co-
 ſideranti . **S**icut de ergo allam in q;
 oſtendit; q; manerant ſeculi . et de
 terra illa . **C**irca q; factū ē poſtea p;
 tūc et vespasianū qui annulos de
 illis acciderūt et alios detra capti-
 uos eiecerūt . **D**omine dimitte illa
 quia angeli pro illis quos cuſtodit
 interceptat diuinā clemenciā . **V**nde
 et deſtructo ciuitatis et q; dilata
 ē per quadraginta annos p; paſſo-
 nem xpi . **V**ſq; dñm ſodia circa illa
 et in ruſſis eis timore tēre diu-
 noꝝ iudicior; et mittam ſtercora .
 oſtendendo eis ſeditatem et abhorā
 rōne peccatoꝝ ſuoꝝ . **P**erque ſolet
 homines penitē de peccatis . **E**t ſi quid
 fecerint fructus quia nullus quadri-
 ginta duobus annis dicit; dilatoꝝ
 multi de iudeis penituerūt et conu-
 ſi ad fidem fructus bonoꝝ opoꝝ
 fecerūt . **V**t patet actū ij et implu-
 ribus alijs locis . **S**im autē ſicut dicit;

eam quia in perniciem et in sua perfidia remanentes fuerunt occisi et capti per tyrum et vespasianum ut patet dictum est. Erat autem hic consequenter ponitur doctrina christi confirmatio per sequens miraculum. Vbi primo notatur locus cum dicitur. Erat autem dicens in synagoga eorum in loco quoniam ubi conuenerant iudei et tempus cum dicitur sabbatis in quibus homines debebant intendere intendere diuino uerbi et ad audiendum uerbum dei et ecce mulier que habebat spiritum in firmitate et in firmitate spiritum maligno in fluctum uel causatam que patet ex hoc que primo subditur. Hanc autem filiam habuere quam allegauit sathanas sed conuulsa in firmitate dicitur et octo annis ex quo patet diuturnitas in firmitate et erat inclinata non poterat sursum respicere in quo apparet in firmitate grauitas et deformitas et ista exprimitur ut miraculum sequens manus et euidentius ostendatur. Unde subditur. Et confestim erecta est licet enim per nam possit alique in firmitate curari non tamen in instanti. Respondens autem archisynagogus et princeps synagoge. Et dicitur ab archisynagogo quod est princeps et synagoga. Sex dies sunt in quibus oportet laborari homines intelligunt de opibus suis sed operatio miraculorum que ordinatur ad dei gloriam et uidentium deuotionem excitandam. Patet fieri in die sabbati et conueniens illa die que

in alijs eo quod illa dies erat ordinata cultui diuino et deuotioni apti. Et hoc ostendit christus exemplo sensibili. Cum dicitur. Opposita uerba que sunt in actum et patet littera. Et cum hoc dicitur auertere omnes aduersarij eius confusi sua rationabili responsione. tunc non poterant contradicere. Et considerandum quod christus confirmabat aduersarios suos aliquando exemplis sicut hic aliquando miraculis sicut supra quito. Ut sciatis quia filius hominis habet potestatem dimittere in terra peccata. ait paralitico tibi dico surge. Aliquando scripturis sicut matthei xxi. Nunc legistis quia ex ore in fontem et lactentem perficitur laudem eius. Aliquando uerbis tertijs sicut matthei xxi. Cuius est imago heretice et super scriptis actus. Aliquando testimonijs ut iohannis quito. Vos in istis ad iohannem et testimonium prohibuit ueritate. Dicitur ergo per quam saluator ponit penitentem motum. Hic contra ostendit sequere ex hoc ecclesie fuerit. Circa quod considerandum quod penitentes et conuersi ad fidem catholicam primo sunt pariter et abiecti temporibus persecutorum tyrannorum et hereticorum tamen dominus induxit postea aliquos penitentes ad fidem qui sunt magni homines scientia et acta sicut fuit ambrosius augustinus et conuulsi quod etiam fuit ualde exaltata. putant tantum hic in diuibus parabolis que exponit sunt matthei xxi et c. dicit illi postquam saluator

supra posuit penitentie motum et
 sequete fructu. Hic contra ostendit
 penitendi modum. Circa quod sciendū
 quod penitentibus est triplex difficul-
 tas ad opera virtutum. Una est ex
 corruptioe nature. peccati pmo-
 parenti ex qua causata est in hu-
 mana natura pmtas ad malum
 et difficultas ad bonum. **Sedm** qd
 dicitur genef viii. **Sensu** et cogi-
 tatio humani cordis prona sunt
 ad malum ab adolescentia sua. **Qua**
 est quia ex peccatis pretius causa-
 ta est in apse peccantibus quibusda
 habitus uel saltem dispositio melius
 ad peccata similia. **Qua** est ex diffi-
 cultate apse virtuosius quia virtus
 est circa bonum et difficile. **Secundo** modis
 penitendi ad hoc quod sit efficax. de-
 bet magno tanari fieri. **Et** hoc est
 qd dicitur. **Contendite** intrare per au-
 gustam portam. **Et** per hoc etiam
 soluitur questio. **Quoniam** de paucitate
 saluandorum. **Ideo** subditur. **Multi** q-
 runt intrare et non poterunt. quia
 pauci respectuue inueniunt. ita foru-
 de penitentes. quod non impediat
 propter dictas difficultates. **Non** subdit
 multi querunt intrare et non po-
 terunt. et isti sunt tepidi. **Propter**
 difficultatibus impediri. **Et** qd
 non semper durat tempus pe-
 nitendi. **Non** sequitur. **Quia** aute
 intravit pater familias. **Iste** pa-
 ter familias est populus. qui per pas-
 sione suam intravit gloriam. **Ut**
 hō in fra xxviii. **Opportuit** pati
 popm et ita intrare in gloriam suā
Ex quo etiam ostenditur qd non

habent ingressum facilem. **Et** clausu-
 rit ostium in morte peccatorū claudit
 ostium penitentie. **Incipietis** scilicet stare
 et pulsare. **In** quo ostenditur pe-
 nitentia per mortem secundum fructuosam
 secundum quod dicitur. **Sapientia** v. **Incipietis**
Intra se penitentia agentes. **Incipietis**
Incipietis dicitur in anducauig coram
 te. **Et** hoc potissime refertur ad iu-
 deos qui inter quos populus conuersus
 fuit. **In** plateis eorum donuit nesto
 vos unde scitis. **Quia** ne sciret eos
 penitentia applicans. **Ibi** est fletus.
In fletu duo sunt scilicet tristitia animi
 ex qua procedit fletus corporalis. et
 secundum hoc fletus est in dampnatis
 generaliter. tam de omnibus qd habet
 illud est ex parte corporis scilicet resolutio la-
 crimarum turbatio cerebri et oculorum.
Et quantum ad hoc fletus non potest
 esse in demonibus nec in animalibus
 separatis sed per resurrectione in hominibus
 dampnatis est turbatio cerebri et
 oculorum non tantum fluxus seu resolutio
 lacrimarum. quia reserante motu celesti re-
 cessabit omnis generatio et corruptio.
Stridor autem donum non importat
 aliqua corruptionem. et ideo potest
 ibi esse. **Quia** iudicium abraham. **Et**
 hoc autem est ipse. in extremo iudi-
 cio. **Quia** repleti iudebit electos re-
 situisse in corporibus gloriose. et
 audient vocem iudicis. eos vocant
 ad regnum celeste. et condempnatis
 replebos ad penam rechemie. **Sedm**
 quod dicitur in mathoi xxv. **Quia** a
 videbitur se popelli per demones ex-
 emtores dñe iusticie et venient
 ab oriente et occidente. **Quia**
 ab omnis mundi partibus gentiles

conuisti sunt ad fidem qui tunc recipiet
gloriam in anima et corpore. Et ecce si
nauissimi qui erant primi iudei sicut iu
dei qui erant primi ad recipiendum be
neficia dei erant posteriores gentilibus
propter suam incredulitatem. Et hoc e
quid dicit apostolus (Ro. xi. Scias egypte
contigit in israhel donec plenitudo
gentium mittat et in. **I**n ipsa die
hec e pars inademalis aliqui em
phariseos non potentes doctrine
contradice per cautelam voluerunt
terre et sic eius doctrina impe
dire. **P**ropterea exi et vade hinc
quia herodes vult te occidere. De quo
videtur quod tunc erat in terra herodi
subiecta. Verumptamen videtur quod
isti dixerunt falsum. ex hoc videtur
in fra xxii. Herodes autem visio
iusto ihu gauisus e ualde. etiam alii
ex multo tempore cupientes uidere
eum. **X**pus autem in sua re
sponcione ostendit se talibus no
tari nec ab omni apibus impediti.
Dicens. **D**icite uolpi illi et herodi
uolpis enim e animal dolosum
rapax tortuose procedens et feti
dum. **S**ic princeps malus qual
erat iste herodes e dolosus per ma
thematicum mali. rapax eis aliter.
fetidus per infamiam nominis sui.
Et de moine eius. et non possit
resistere. immo tamen sunt maiore
patestatu quam herodes. quod dicit
non hco tunc cum et sanctatis p
ficio hodie et tras. Quia xpus in
obus annis predicauit ista beneficia co
ferendo. Et in tertio anno sue pre
dicacionis passus e uel hodie et tras

et paucis diebus usque ad passio me
tempus mee in iherosolymis. quia non capit p
phetam pite extra iherosolymis quia conuict
ens fuit xpus in partibus illis. in loco pas
sionis iherosolymis qui e iherosolymis ut patet
ex decursu actus testamenti. Unde i
dem anasse rege iuda dicitur in rego
xxxi. Quod impleuit actum sanguine p
phetaru. et quia omnes quibet deo sty
ferunt. Quia quod dicit. Actus x ca
hinc omnes quibet testimoniu phibet.
Et propter dictam oratione ppheticam con
uenienter ciuitati iherosolymis dicitur. **Q**uia
iherosolymis. **E**t patet sententia ex dicit
mathei xxiii. **Cap. xiiii.**

Et factu e postea in iherosolymis
rore penitentiu hic con
ponitur confutatio impo
nitentiu. Dicitur autem
impunitates ipse qui aduerbum p
non conturbantur. sed inducuntur
in malis suis. et in super xpo in se
diabantur. quales erant phari
saei peccati pmo igitur ponitur confi
tatio ista. **1o** simpliciter in iherosolymis.
Abi quare autem iherosolymis pma diuidit
in quatuor. Quia pmo confutatur eos
de ignorantia. **2o** de superbia. Abi di
cebat autem ad inuitatos. **3o** de
cupiditate. Abi dicebat autem etia.
4o de magnitudine. Abi sic ipse
dixit. **T**ercia pma sciendum quod in
iudicia expectat intellectum. Et ideo pha
risaei et legisse per in iudicia cont
xpus expectati. Dicebat enim le
gis transgressorem. eo quod iurabat
in sabbato. quod tamen e falsum
ut dicitur e capitulo precedenti. Et
hoc ita ostenditur ad maiorem
confutacionem. inuentione ydopica

1011

Cum dicitur **E**t factu e cu intras-
set in domum phariseorum
Iste in iudicio xpm ut patet ex se
quequibus Et uidetur q hor fecit
maliciose et non ex deuotione Unde sub-
ditur Et apri obseruabant eu. atten-
dentes si inter epulas aliq diceret a
faret. unde possent eu accusare Et
ecce homo quidam ydropicus Et de
abydor q e aqua. quia ydropicus he
aqua in uis uiscerum et tuom. erat
ante illu. Dicit cyrillus. q iste no
petebat xpo sanari. timore pharise-
orum. sed solum se ostendebat. ut
xpus cu uidens eius miser. Et
respondens rebus non ad uerba. q
sibi que stio non pponeret. sed ad ro-
gantes phariseos et legis pto qm
rogabant curacione in sabato et
illuciam de illi tacuorur quia si
dixissent non timebat ab eo tunc
confutari. si autem dixissent sic non ha-
berent frontem ipm de hoc accusandi
Ipe uero apphensum eu sanauit ac
dimisit quia per impositione manuum
ipm curauit et postea manu retraxo
Et respondens rogationibus eorum q
rogabant factu illud illicitu dixit
ostendendo illud ee licitu et uanu
per exemplum animalis brui. Cuius
pauilo licitu erat sicutur in sabato
etiam sedm apes. et multo fortius
sicutur tendm e homi. ppter que
facta sunt animalia bruta. et qui
factus e ad imaginem dei et no
poterant ad hoc responde tamq
confusi. euidenti ratione. **D**icitur
autem **H**ic roneo confutat eos
desupbia et ambitione in debita ho-
norum quod notatur cum dicit qm

189
tendens quo pmos acubitus eligent
et pmas sedes in quibus solempnitatibz
Cum in iudicio fuis ad impus non
distinbas in pmo loco p pmi locu
non solum intelligitur hic honore
hor sessio in conuuijs solempnibus
sed etiam quelibet electio uel postulario
se pmo ad aliquam dignitate
Et ex hoc patet ex hoc q pmittitur
Dicitur autem et ad mutatos pa-
rabolam Parabola e alius rei
significatiua. ad dignitates aute nullz
sedebet nigeri sed alias meliores se
ppone quamtu e in se Alioqui anu-
tator pmpalis a quo e omis pfas
deicit eu a sua dignitate saltem spi-
ritualiter sententia dampnato Ali-
quando etiam deicit tales pena te-
poralis depositionis **S**i aut humiliter
refugions sicut faciebant patres an-
tiqui **U**t gregorius ambrosius et
consimiles tandem ex obedientia sus-
cepit et ex caritate fraterni caritatis
usus fuit. tandem celestem gloriam
obtinebit qdco subditur **E**t est
tibi gloria **C**uius ratio subditur
cum dicitur Quia omis qui exal-
tat presumptuose se dignitatibus
ingorendo humiliabit modo pdicto
Et qui se humiliat non fallatur et
fite. **I**n quod dicit eus xps **E**t
qui nequiter se humiliat. et mitiora
eius plona sunt dolo. sed uerunt
et ex corde. exaltabunt sedm qd
scribitur quibus xps humilem
spitu suscipiet. gloria **D**icitur
autem **H**ic roneo arguit eos pha-
riscos quia faciebant conuuiua no
etiam non pretati sed magis tu-
piditate. per hoc consequi aliq

utilitatem seu honorem per adiutorium
aliorum quos vocabant ad conuiuia. Et
hoc est quod dicitur. Dicebat autem et
ei qui se inuitauit ut perfectione
corporali reponeret ei spiritalem scilicet
documentum pietatis. **S**ciendum tamen
quod licet uerbum diriget ad ipsum tamen
per hoc alios asserentes qui erant
in hoc culpabiles arguebat. **C**um factus
prandium aut cenam noli uocare a
micos et propter amicitiam secularem
neque fratres tuos et propter consanguinitatem
neque cognatos et propter affinitatem
neque uicinos et propter familiaritatem
neque diuites et propter aliam
utilitatem consequendam. **I**deo sub
dit. **N**e forte et apostolus reuertent te
Ista inuitatio intelligitur tunc quod
boni temporalis reuoluntatis. **N**o
tandum tamen quod si uocantur propter
ad conuiuia propter caritatem mutua
mutuandam meliorum est. Si autem
ad lasciuia aut gulam extendam potest
tati est. Si autem propter quandam li
beralitatam seu urbanitatem indifferens
est et potest bene fieri et male pro
ut ad finem utilitatem ordinari. quod
potest esse bonus uel malus. Sed tunc
facit conuiuium motus pietate. **N**o
ta pauperes carentes consue. debiles
carentes conari. ceteros pauperes
uisti et beatus eis quia deus retribu
tuet et pietas enim ad omnia utilis
est promissione habet uite. que nunc est
et future prima thimothei. **I**deo
subditur. **R**etribuet enim tibi retribu
tione iustorum. **S**equitur. **H**oc autem
cum audisset quidam christum legentem
de resurrectione motus uerbo christi

precepit in hoc uerba. **B**eatus qui man
ducabit hunc panem in regno dei. **D**i
cunt aliqui quod panem ipse intelligebat
beatitudinem ueram que consistit in
uisione et fruitione dei christi permapalit
et humanitatis. **S**ed dicitur qui se uocat
panem uite iohannis vi. **A**lij autem
dicunt quod ipse erat iudis et carnalis
credens quod resurrectio futura esset ad
uitam tibi temporalibus indigentem.
Sicut saraceni et iudei modernum. **E**t
videtur uerum quia statim christus re
spondens protulit parabolam. **D**elphie
qui propter suam ineptitudinem ex
cludendi sunt a conuiuio celesti.
At ipse dixit ei. **H**omo quidam
ait. **H**ic conuocatus christus arguit eos de
ingratitude quia iudei preteritis ge
tibus fuerunt inuitati ad beatitudinem
celestem. **P**rimo per prophetas. **2**o per ipsum
christum eis predicantem in persona
qua. **3**o per apostolos et tamen reuertit
uente per fidem et ideo uocati
sunt gentes. **I**n quadam dicitur xiiii
Oportebat christum loqui uerbum dei
Sed quia repulisti illud et indignas
nos iudicasti. **S**ic enim uite eterne
constitutum ad gentes. **S**icut enim nobis
precepit deus. **E**t hoc est quod dicitur pa
rabolico. **H**omo quidam et christus
uerus homo uerus deus fecit re
nam magna et statuit celestem be
atitudinem que uocatur cena. **C**o quod
est refectio ueltra. **E**t uocauit mul
tas quia uult omnes homines sal
uos fieri prima thimothei. **1**. **E**t mi
sit seruum suum et seruos accipiendo
singulare plurali. **S**icut exodi
xiiii. **V**omit amista grauissima et
multitudo iustorum et ceperunt

omnes simul contemere. et per mala
opera se retrahere et accipere hic omnes
per maiori parte quia pauci saluantur
respectu ut dictum est capitulo predicto
Villam enim hinc notantur superbi per
dominam velle emptum quia super-
bi voluit eis dominam iuga bonum
omni quibus per hoc intelligitur tu-
pudi terribis nimis monti sine
sui ibi constituetes. Proximum dixi
per hoc intelligitur carnales et
lasciuu. Ad ista uero tria uicia redu-
tuntur omnia exortuenda ab ecclesia
celesti. Secundum quod dicit Iohannis
prima canonica. Omne quod est in mundo
concupiscentia carnis est aut concu-
piscencia oculorum aut superbia. Vnde
Hic cito implacatus et uicos riuu tunc
atque quia principibus iudeorum et sacer-
dotibus et legis peris amariodibus
aliis quibus propter sua sua sunt dimis-
si adeo pauperes et simplices et
publicani alii quibus sunt vocati ut
patet in apostolis et pluribus aliis ex de-
tusi euangelij. Et ad hunc locum sup-
er e quia non solum de iudeis sed et
de gentibus per diuersas partes
orbis omnia sunt vocati ad fide
et ad gloriam ut predictum est. Et hoc
notatur cum dicitur. Hic in uias et
seces. et contra iudam distorcendo
ad quoniam gentile sicut fecerunt apostoli
ut predictum est. Tercio autem uobis quod
nemo est. Non est intelligendum per
hoc quod nullus de iudeis sit saluatus
sed quia pauci compatitur sicut qui
non loquendi dicitur nemo in terra uel
in foro quando ibi sunt pauci.
¶ Quam autem turbe posita co-
suetudine impotentia. Hic con-

190
ponitur instructio sequentium christi
et primo simpliciter uerbo. Quod parabolico
ubi dicitur ei uobis. Circa primum dicitur
Et quis uenit ad me et uult uenire
per fidem credendo sicut sunt seculares
vel statum perfectionis assumendo tunc
magis sunt religiosi. et non odit patrem
suum. Hic accipitur adu large magis
tunc propter turbatione parentum et amicorum
non dimittit uenire ad fidem catholi-
cam. sicut patet de sancto crispiano
et multis alijs uel de secundo ad reli-
gionem. Ad hunc autem et animam sua
et uitam corporalem cum contempnendo
propter deum paratus uiam suam exponere
per fidem tunc necessitatis deest uere
non potest meus esse discipulus. Dis-
cipulus autem christi dupliciter potest
intelligi. Uno modo generaliter secundum sta-
tum gratie fidelium et ad hoc sufficit
fides cum obseruatione mandatorum. Do-
minus enim hoc per obseruantiam consiliorum
quoniam tam statum requiritur tunc pro
concupiscentia carnalium magis tam
in secundo modo discipulus quam primo
Ideo sequitur. Et qui non uoluit
crucem suam perire materiam
et concupiscentiam respiciendo. **¶** Quis enim
adducit. Hic contra dicitur duas pa-
rabolas ad primum quod de aggressi-
uatis perfectionis qui consistit in
obseruantia consiliorum. Et primo osten-
dit quid requiritur in tali aggressi-
u. 2o quid in debitu uisui. ubi Boni-
facius. Circa primum dicitur. Quis enim
uolens turrem edificare et
aggredi per frons euangelica nomine
pauis sedens et quietatis atumultu
passioni deliberatis computat sumptus
et considerat si habeat aliud quod adhar-

requiritur. quod est promptitudo ad relin-
quendum omnia propter deum. ut patet
postea ne postea quam posuit funda-
mentum quod consistit in observantia ma-
ndatorum. et non potuit perficere. quia
non habet promptitudinem animi ad relin-
quendum omnia quod est primum in statu
perfectioris acquirende. talis fuit ille
iuuenis. Sequo dicitur prope qui obser-
uat mandata tua dicitur prope. Si
vis perfectus esse vade et vende omnia
que habes et da pauperibus. Et sequitur
abidem quod abiit tristis. eo quod mil-
tas habet possessiones. quarum amorem
fuit impeditus a statu perfectioris.
Et ideo non habuit sumptus ad per-
ficiendum turrim cuius posuerat
fundamentum. **A**ur rex quibus hic
ponitur 2^a parabola ad idem tunc de
Rege rex iustus committit bellum
hic accipitur rex qui tunc vult ag-
gredi perfectioris status. quia debet
habeat operationes et cogitationes
suas ut habet committit bellum ad
rapiendum sibi celestis regnum. Quod
quod dicitur matth. xv. Regnum celo-
rum vim patitur et violenti rapi-
tur illud. si possit tunc decem millibus
aut et tunc observantia decem ma-
ndatorum sed quia non sufficit ad per-
fectioris status acquirendum ut pre-
dictum est quia rex celestis venit
ad eum tunc viginti millibus quia
duplam observantiam exigit ab eo
sunt mandatorum et consiliorum. Ideo
subditur Rogat ea que patris sunt
assumendo regi celesti observantia
consiliorum quod incipit ab
angelica paupertate. **C**oncludit

Sic omnes exordis qui non remi-
nunt dibus que possidet. **E**t hoc
conclusionem patet quod ista parabola et p-
cedens vadit ad istam intentionem. **B**o-
num est sal. **O**stenso quid requiratur
imperfectioris aggressu. hic tunc osten-
ditur quid requiratur in eius debito. op-
us discretio que requiritur omnibus bonis
secundum quod dicit apostolus. Non ponite
bile obsequium nisi et hoc est quod dicitur.
Boni est sal a discretio que est condimentum
boni operis sicut sal est condimentum ciborum.
Si sal evanuerit a discretio defuit.
in superbum est et inutile. si careat dis-
cretionem. sed foras mittet hoc est aper-
fectionem cadet. Unde in collationibus pa-
trum collatione patris monachi abbatis. de
claratur per rationes et exempla quod
illi qui tendunt a statu perfectioris hoc
fuit committit propter defectum discretio-
nis. **A**ur autem **cap. xv**
appropinquantes. Superius de
scripta est peccatorum moni-
tio ad penitentiam hic tunc
describitur corpus commissio ad iustitiam. Et
primo generali. **L**o in speciali capitulo
xxv. prima. Quia primo ostendit quod per-
tatores sunt bonigne recipiendi. **L**o
tante mittendi capitulo xxvii. **L**o
deuote in sciendi capitulo xxviii. p-
ma. in duas quia primo describitur pe-
ccatorum receptio benigna. **L**o dicitur
corpus satisfactio condigna. capitulo xxix.
Circum primum ostenditur commissio pecca-
torum tunc dicitur. **E**rant autem appropinquantes
ei publicani et peccatores. **P**ropterea
commendatio iure. **V**t audierunt illud pu-
rari ei obedire. **L**o subditur in iusta
murmuratio malignantium tunc dicitur.
Et murmurabant pharisei et scribe

dicentes quia hic peccatores recipit et
 vorantes vitam de mala vita. eo qd tibi
 se amabilem prebebat Et sequitur xpi
 responsio tunc dicitur dicit ad illos et in
 responsione ostenditur qd peccatores rede-
 uentes sunt dulciter recipiendi et ad hoc
 inducitur tres parabole Secda magis
 ubi dicit que mulier Terna ubi homo qd
 dam hnt duos filios **¶** Quis exiit
 hic ponitur pma parabola de oue perdi-
 ta. et hincis pastoris gaudis reportata
 Et patet sententia ex dictis matthi xviii
 r **¶** Tunc que mulier hic ponitur
 scda parabola de dragma perdita et
 reuicta. Vbi dicitur qd mulier hnt
 dragma decem mulier ista est sapia
 diuina habens noue ordines angelorum
 quasi dragma noue. et decima dragma
 humana natura ad ymaginem dei facta
 Et ideo capax ipsius per cognicionem
 et amorem ista dragma decima fuit
 perdita ppta pma parvntu Non
 attendit ludnam lucerna e lumine in
 testa. quia diuina sapia hinc deitay
 attendit in testa mte moralitay ad qd
 tendu natura humana perdita et
 redueandam cum ad beatitudinem Non
 culit donu Donus e synagoga qd
 fuit euerfa. ut in vomer natura
 humana. et tu an venit amicos
 et angelos facietates. que congaudet
 peccatores addcu conuictis pdm ad
 dictu e parabola pcedete Et hoc un
 concluditur Ita gaud dico vobis
 gaudiu eud **¶** Homo quida hic
 ponitur terna parabola de filio pro-
 digio perque designatur plius gentilis
 qui erat subditus peccatis uel etia qd
 ruz peccator singularis Dicit igit
 homo quidam x ipe deus p nobis
 humanatus Habuit duos filios

et duos plios s. iudaeum et gentilem
 vel duos filios iustos et peccatores qui
 sunt filii dei in quatuor sunt ad yma-
 gine eius. licet non sint filii dei per
 gratia Et dixit adolestencior a gen-
 tilis plius Vnde et plius iudicis
 vocatur filius dei p magonius Eo-
 di un filius meus p magonius ist
 uel peccator qui dicitur iuuenis moibz
 Et id dicitur adolestencior filius Et
 dimisit illis substantia. quia dona di
 omnibus largimur licet diuisimode Et
 dissipauit substantia suam Quia per
 peccata mortalia tollimur bona grē
 et peiorantur bona nature vucdo
 luxuriose luxia spiritali que e ydola-
 tria quatu ad plm gentile et luxia
 corporali non solum quatu ad plm
 gentilem. sed etiam quatu ad ptores
 informem fidem habent. facta e
 fames valida. per defectu verbi dmi
 et sacre scripture. quia gentilibus non
 e data lex veteris. nec oracula pphē
 tanu Sedm illud ps Non fecit ta-
 liter omi nationi et iudicia sua non
 manifestauit eis. peccatores et
 iudicis mali statu lex et pphē no va-
 lebant ad salutem Ideo subditur et
 cepit egē spualibz bonis et adhefit
 vni cuius regionis illis s. duos qd
 e auis in regione vmbre mortis Et
 mpt illu in ulla suam occupauit
 ea circa cupiditate mundana auquil-
 ledya9 dicit dno Johans xvij ve-
 nit princeps mundi huius et i me
 non hnt quitqua. Ut paret parcos
 a vicia que fenda sunt et in mnda.
 Vnde pma thimothei vi di Radix
 omni malay e cupiditas. quia sicut
 radix nungitac mtruncat omibz
 ramis arboris. sic abundantia tpa-

lum circa quam perfatur. inuidiana tu-
piditas administrat. in manā et fame-
cum omnibus vicijs. Et cupiebat implē
ventrem suū. et quā intentus congre-
gationem temporalium querit. mentalibus suf-
ficienciam intendens. eam hęc p̄ hā
sed non assequitur. inuencit. quia talia
non minuit cupiditate. sed magis e-
am augent. Quanto enim aliquis plus
habet de bonis temporalibus. tantū plus
ad habendum maiora anhelat. Secūm
p̄ dicit beatus gregorius. et hoc de quō
cursu. accidere videmus. Et adeo hū
subditur. Et illi nemo dabit. quia
non assequitur. quod intendebat. Et
quia consideratio huius defectus. inducit
aliquando ad penitenciam. Ideo subdit
Op̄e autem in se reuertit. homo enim
peccando contra se egreditur. quia li-
mites recte rationis transgreditur. et
penitendo. Ideo ad se reuertitur. Ante
mercedem. et seruientes p̄ mercede o-
terna. Quidam patris mei in ecclia seu
congregatione iustorum. Habundant. pan-
bus sicut pane sacre scripture per erudi-
tionem. et pane eucharistie per sacra-
menti receptionem. Ego autē hęc fame
peo. Quia si ad iulianū gentilem refer-
tatur. hoc dicitur patet. q̄ et talia nō
administrantur. Si autem ad kacho-
litos peccatores patet. q̄ talia non pro-
ficiūt. hōmī. quam diu manet in mo-
tali peccato. Surgam per infidelita-
tis uel peccati reuersionē. et abo adpa-
torem meū per uite meliorationē. Et
dicam ei pat̄. per ueram fidei con-
fessionem. quātū ad iulianū gentilem.
Secūm illud Ps. **¶** Corde creditur
ad iusticiam. ore autem fit confessio
ad salutem. quātū ad peccatorem p̄ uite

grām peccatoris et puram confessionem.
Cū autem ad huc longe est. et motus
ad penitendū non perfecte contritus
ad quam requiritur grā diuina p̄ueniens.
Ideo subditur. Vidit illi pater. ipius
oculo pietatis clemencie. Sequitur dicitur
autem pater ad seruos suos. et ad ap̄tōs
et ecclie ministros. quibus precepit p̄-
dicare non solum iudeis. sed etiam gentilibus
et non solum iustis. sed etiam peccatoribus.
¶ Cito perfecte stolam p̄mam. et p̄ferenda
in notentiam. et restitendam. misericordie
uē conuictis. et penitentibus. Et date il-
lum amilū in manū eius. et predicandū
dandum fidei. per caritatem aperentis.
et caltramenta impedit. et sanctorum pro-
cedentium exempla. quia caltramenta
sunt de pellibus animalium mortuorum.
¶ Et adducite vitulū sagmatū. et sa-
cramentū eucharistie fidelibus adminis-
trare. in quo immolatur. populus qui
et vitulū sagmatū. aptor gratie
p̄gredimē. et manducemus. quia
impmittia etiam. non solum ministri
ecclie sumebant. hoc sacramentū. sed
etiam totus populus cotidie. Ut hęc
dicitur. **¶** Et ad huc semel in anno. et
refici hoc sacramentū. et reficiat etiam
cotidie. quia sacerdotes non solum su-
munt hoc sacramentū. p̄ se. sed etiam pro
populo. quia filius meus hic mortuus
erat. morte culpe. et reuixit. uita
grā. **¶** Et ait filius eius. semor in
agro. quia iudaeus. quibus intellectū
vniuersi dei erat occupatus. **¶** Et tū ve-
niet. et appropinquat. donū. sicut etiam
audiuit symphoniā. et thara. Quia
tū spiritus sanctus descendisset. super
ap̄tōs alios. q̄ discipulos. in die pon-
teostes ceperunt laudare deū. va-

rys linguvis ut h' actū Sedo Et
iudei qui erant in vltim' audientes vo-
ces corp' admirati sunt et inceperunt
querere unde esset tanta gra' et exulta-
tio Ideo subditur Et vocauit cum de
seruis et interrogauit quid hoc esset
q' petrus p' alijs responderet ostendens q'
erat ex dono spiritus sancti qui iustifi-
cat uolentes ad fidem catholicam su-
per iudei sine gentiles Unde et filijs
gracia spiritus sancti data fuit gentilibus
et credentibus sicut et discipulis q'
in die pentecostes data fuit ut h' actū
et de oronibus et alijs gentilibus
qui erant in co. Et indignatus nolo-
bat introire quia iudei etiam ad fide-
m conuerterunt admirati q' gentiles q'
prius deseperant equarentur eis
in gratia ut h' actū et pater er-
go illius suscepit rogare it' quia deus
per aplos et specialiter per paulu' os-
tendit rationabilis et per scripturas
q' etiam gentiles non contempnendi
sed gaudentes ad conuersione' fidelium re-
cipiendi **H**ic tot annis seruis tibi si-
lege moysi. et iniqua mandatu' tuu'
preteriui s' mandatu' deuictu' omni
dei. licet em' multi de iudeis fuerint
idolatre tamen semper aliqui re-
manserunt in fide. et multu' vni-
dei. et illi possunt dici populus iuda-
icus. sicut et frequenter pars no-
minatur nomine totius **E**t iniqua
dodisti michi edum. quia toto tempore
legis moysaice iniqua tantu' beneficiu'
fuit datu' populo iudaico. quantum datu'
est tempore euangelij gentili populo
ad fidem conuerso Ideo omnia beneficia
illius temporis modica sunt et q'
nullius reprobatione' respectu' beneficijs

192
noue legis fili tu semper meus es
quia semper aliqui de iudeis adhaerent
deo per fidem. et multi ex eis recepe-
runt fidem catholicam. qui sunt par-
ticipes beneficijs noue legis Ideo sub-
ditur Et omnia beneficia tua sunt. Cetera
patent' opditis Si autem referatur ista
parabola ad iusti et peccatore' conuer-
tentem. sic filius senior existens in
agro est homo auertere moribus vir-
tutibus exortatus Junior autem fi-
lius est peccator penitens qui diu male
vixit aliquando sibi datur adeo maior
gratia. et per eandem maior gloria quam
ille qui hinc vixit auertere sicut pa-
tet de bono factu' martire. De quo iusti
aliquando mirantur. que quidem admira-
tio potest dici quedam indignatio in
quantu' talis non videatur dignus ta-
to bono. Sed deus pater pacificat
hanc indignatione' quando ostendit
per eruditione' q' hoc non puenit
ex parte peccatoris penitentis. sed
ex infinita bonitate dei confortat
sedem sua uera iudicia facultatem
humanam omnino transcendencia
et ad hanc mentione' de facili potest
luta applicari **Cap. xvi.**

Dicebat aut' postquam de
scripta est penitentie' re-
ceptio benigna hic con-
describitur corp' satisfactio
condigna. que potissime est per elimo-
sinas largiende' In illud danielis
in peccata tua elemosinas redime.
et iniquitates tuas in misericordias
pauperum Et ad hoc saluator indu-
xit primo parabolam 2o rem gesta
Secunda abi homo quidam erat
diues Circa p'mu' p'mo ponit' q'
eruditio 2o phariseos derisio abi

Audiebant autem prima in duas qz
pimo pomeu parabolis narratio 2o
ipius ad pmo applicatio ubi **E**go no
bis dico Circa pmo sciendum qz ad h
inducitur parabola et per hoc intelligi
qz sicut dispensator faciens salutem de
bonis dmi sui. receptus dicitur in domibus
corp illorū quibus fecit Sic diuites
huius mundi si debone adeo traditis
ad dispensandū donis pauperibus acci
pientur in domo opoz qui est celum
scdm illud mathei v. Beati paupes
qui opoz e regni celoz Dicit igit
homo quidam a qpe deus p nobis
hmanatus erat diues Qm quod
dicitur xpi qz dicitur libri de caupis
pmo e diues per se apm. et non
e diues manus **E** ps r x Gloia a
diuitie in domo eius qui hebat vil
licū a dispensatorem tibi tradidit
temporalia ad dispensandū **E** hic
diffamatus e apud illū. quia non la
tet sū. quasi dissipasset bona illius
quia frequenter contingit qz diuites
huius mundi et ceteris maxie ecclesie
ministri. quibus tradita sunt bona
temporalia ad expendendū impijs
opibus frequēter consumūt ea in il
licitis et superfluis contra volunta
tem dmi tradentis talia corp dispen
satorū **U** de rationem quā de
omnibus sibi traditis deus exiget ra
tionem vsqz ad minimū quadrante
Nam em non potis vilicare quia
omnīa ato auferentur in morte dit
autem vilicus intra se quid faciam
ref. Quia aliquando conuenit qz
diuites huius mundi in malo consumēt
bona sibi tradita ante mortis du

ritur ad penitenciam et ad cogitā
dum de uita futura. fide non ualeo
a. qz libere et penitencia non possit
faci pns de peccatis et uome ad uita
beatam. mendicare exibeo quā ue
remdū debet e huius mundi diuiti
bus pete a pauperibus et religiof suf
fragia spūalia et non rependit eis
in temporalibus bonis scio quid faciat
quia bona temporalia eis distribuam
ut si amotus pio a uilicatore sibi
morte recipiant in domos suas
a. per corp suffragia. et uita accipi
at in uita beata. **C**omotatis atqz
singulis debitoribus domū sui quia
religiosi et paupes quātūqz iusti
sunt debitores dei In hoc tamen
tenet ista parabola. qz sicut iste q
curialis fuit creditoribus bonis do
mū sui recepit ab illis curialitate
quibus fecerat sicut diuites huius
mundi. si bona eis tradita pauperibus
dispensent. per hoc de offēsis
satisfaciet parabola em similitudo
e similitudo autem nō semp curit
quatuor pedibus pmo si tenet
in omnibus iam non eēt similitu
do sed magis ademptitas et lau
danit dms uilicū iniquitatis non
de fraude sed de prudentia Sic diui
tes huius mundi non sunt laudabiles
de consumptione bonoz malitatis
actibus sed de hoc qz prudentē se
conseruit ad distribuendū bona im
pijs opibus ut per hoc prouideat
sibi in uita futura. quia sola el mo
pna est romes definetorū Qm
ad dicit beatus augustinus quia
filij huius seculi a. homines spūalibz
intenti prudentiores a magis

asuti et ferendi in temporalibus nego-
 tiis agendis. quam filii lucis a. quam
 homines spualibus deputati sunt in
 negociis spualibus. Et hoc videmus
 ad sensum frequenter accidere. cuius
 ratio e corruptio nature propter qua
 homo promit e ad malu. quam ad bonu
 Alia ratio e quia bona terrena sunt sen-
 sibilis et ideo foras mouet animu
 quia bonu non mouet nisi cognitu.
 Sedm quod dicit augustinus. mansa dilige
 possimq. incognita autem nequaqua
 Sensibilia autem bona sunt magis
 cognita quam spualia. quia sensibilia
 cognita sunt per experientia. illa ad
 solum per fidem. **E**t ego vobis dico
 Hic ponitur predicta parabola ap-
 plicatio cum dicitur. facite vobis ar-
cos de mamona iniquitatis chamon
e nome demone temptantis de di-
uitiis male acquirendis. et ideo no-
men eius ad diuitias signandas de-
nuatur et potest ee pme uel tercie
declinationis dicendo mamona. ne-
vel mamon. ms. facere sibi arcos
de mamona iniquitatis e dare di-
uitias paupibus que dicuntur mam-
ona iniquitatis. que inducunt et ap-
plicantur non tamen perse sed ex ab-
usu homi. Vnde dicit beatus ambr9
Sicut diuitie impedimenta sunt
 reprobis ita pbia sunt adiuuamta
 virtutis. Aliter etiam potest expo-
 deduitiis in quo affectu uel male
 actu acquisitis per metum et hinc
 dare igitur talia paupibus est fa-
 ce sibi amicos de mamona iniquita-
 tis a. deduitiis in quo actu uel affectu
 acquisitis. Si aut. in iusto ty-
 tulo acquirantur uel possideantur

diuitie de eis non debet dari elimo-
 sina sed e restitutio facienda. Ut
cum defeceritis apud vira. recipiant
vos metra tabernacula a. per sua
mita et suffragia qui impetrent a
patre dei eos finalit. recipi in vira
vira. Qui fidelis e in mino et in
maiori fidelis e bona minia sunt spua-
lia similiter sunt aliena a nobis q.
sunt extra nos. Bona autem spualia
sunt bona maiora. sunt etiam nra
quia non possunt auferri a nobis no-
bis voluntibus. Dicit igit. saluator
qui fidelis e in mino etiam in maio-
ri fidelis e quasi dicit qui bona te-
palia que sunt minia fidelit. disse-
sanit per elemosinas largitione dig-
nus est ut sibi committat dispensato
spualiu que sunt maiora quia fi-
delitas dispensationis pme cu aug-
metu fidelitatis fide et qui a modi-
co inquit e bona temporalia que
modica sunt in illicitis con sumendo
aut male retinendo a. in maiori in-
iquis e a. in dispensato bonoru
spualiu que maiora sunt. quia in
fidelitas pme e augmentu. Io scilicet
Si ergo iniquo mamone. fidelas no
fuitis spualia male disponedo que
sunt magis bona sedm appentia
quam sedm autate quod Veru
e a bona spualia quis tradet vob
a. quis tradet vobis administrandu
quasi dicit nullus sapiens. Et io
tales si pmoneantur inetta non
e ex dei ordinaroe. sed magis
permissione. Et si in alieno fide-
les non fuitis a. in temporalibus que
sunt aliena a nobis ut predictu
e quod vrm e a bona spualia.
que sunt hincbus in tnu scia. ut

predictum ē quis dabit vobis ad
dispensandum quasi dicit nullus sa-
piens hoc faciet Nemo potest duo-
bus dñis seruire s; contrariis Ideo
sequitur Non potestis deo seruire
et mamone n. obedire deo et ma-
mone temptanti deducitis male
acquirendis et male dispensandis.
Audiebant autem hic cōter po-
nitur derisio ridiculis phariseis
2o corp confutatio corp rationali
ali et ait illis p̄mū ponitur cū
dicitur Audiebant aut her omnia pha-
risei qui erant auari et deridebant
eum quasi arrōnabiliter loquere
Tum quia abraham fuit diues
quidam valde. Ut h̄i gen̄ 24
et multi alii qui deo seruerunt
et placuit. tum quia lex vetus
et etiam p̄phete inducebant ad
seruitutem dei et p̄mittendo ha-
bitudanciam temporalium Ut patet
in multis locis veteris testamēti.
p̄phete tamē ista inducebant ad de-
fensionem sue auaricie. male etiam
inducebant quia illi qui bñ cotin-
diuitijs non seruiūt eis neq; de-
mon temptanti sed magis egr̄is di-
uitie eis seruiūt quia sunt eis
iuramenta virtutis ut predictū ē
tales autē sunt abraham et alij
diuites qui deo seruerunt et placuit
Similiter lex et p̄phete seruientibus
deo non per mittebant habituda-
nciam temporalium tamq̄ p̄ncipale. p̄-
mū tū sunt minora bona. quam
actus melioris et finis semper po-
tēt ē his que sunt ad finem or-
dinata Et ideo vbiq; in sacra
scriptura partibus vtrūq; pro

mittuntur bona temporalia sub illis
intelligentur bona spūalia et eterna
tamq̄ p̄ncipalia p̄missa. nec temporalia
sūt permittuntur ad malū cōsumi sed
bonū **E**t ait illis Hic cōter po-
nitur phariseis confutatio Et p̄mo p̄dicta
confutatio ponit 2o dubiū comouet
abi factus p̄mo igitur ponit pha-
riseorū confutatio cum dicit Vobis
tis qui iustificatis vos coram ho-
minibus auaricia vram predicto-
mō false colorando Deus aut no-
uit corda v̄ra et iniquitates abi la-
tentē quia quod hominibus aliū ē et
apparens iusticia et non existens
ab hominibus ē. apud deum. Quia
p̄mū quod dicit bñs acronim̄.
Simulata sanctitas duplex ē inq̄-
tas lex et p̄phete v̄sq; ad iohannē
non q; lex vel p̄phete defecit. sed
quia extitit perfectio euāgelica
predicāi incepit que inducit ad con-
temptū temporalium p̄pter amorem
spūaliū et celestis. tamq̄ p̄t magis
bonū expediriū consequēdū Vñ
dicitur libro de eccl̄a dogmatibus
Bonū ē facultates tū dispensatōe
errogare. melius tamē ē in con-
tōe sequēdū xpm̄. totū simul do-
nare et absolute asplendū
tū xps̄ egere Sed quia ad hoc
requiritur magis conatus liberi
arbitrii q̄ deo sequitur Et ideo om-
nis in dōm facit quia hō multū
et assuetus in amore bonorū t̄paliū
nec potest talia contempnere
p̄pter deū nisi sibi quandam quo-
lentiam faciat. quia consuecudo
quedam natura ē illa. que cōt̄
naturam sunt. sunt aliq̄mō

violenta. **F**acilius **E**t hic remouet
dubium quia dixerat saluator lex et
prophete usque ad iohanne possent aliqui
credere. quod ista essent per christum amen
lata quod si est verum ymo christum
fuit impleta. et in perfrictio eius amota
Sicut plenus declaratio fuit in
hoc. **H**oc est quod dicit saluator facilius
est autem celum et terra induat vni
exemplum dicens. Omnis qui dimittit
uxorem et seipsum cum permittere
repudium uxoris non tamen sicut li
tium sed propter maius malum curatum
ut declaratum fuit deuterio christum
et matthei christum. **E**t adeo christum imper
fectione legis amouit quando indis
solubilitate matrimonium ostendit dicens
Omnis qui dimittit uxorem et
patet litem ex dicit matthei christum.
Homo quidam erat diues hic indu
cit exemplum ad prouocandum hoies
ad opera misericordie. et diuite dampnato pro
defectu pietatis et misericordie. **E**t non
dicitur hic quod sit parabola. quia secundum
doctores est narratio rei geste. **D**icit
igitur. **H**omo quidam erat diues.
In quod dicit gregorius non christum
nomen eius quia non erat adeo cog
nitus per apparitionem. **I**n quod dicit
saluator respiciens matthei vii. **N**unquam
noui vos distendite amicum. **D**iuces
estis superfluitas inmensa. quod induc
batur pupura. estis excessus iniqui
tatis. et epulabatur cotidie splendide. ex
tendens in iustitiam. et erat quidam me
ditus nomine lazarus christum
autem nomen eius quia erat deo
cognitus per apparitionem. **S**icut
moysi dixit exodi christum no
mi te christum nomen et ex hoc dicit

194
hic ambrosius quod est magis narratio
quam parabola. qui iacebat ad ianua
eius ut ex proximitate magis appareret
diuitia diuitis. et placere patientia
pauperis. cupiens saturari de diuitis. non
dicit de peccatis. que tradebantur diuitis
diuitis magis appareret in maxima diuitis
tunc eo quod prope permittebantur. **U**nde
pauper poterat sibi licentiam et nemo illi
dabat. quia tali talis familia. **E**t
conformabantur et in mentis diuitia
Et tunc dormiebant et iugebant
ultra eius. **B**rutalis pietas in iuge
do pauper arguit diuitia diuitis quod
curiales erant tunc pauper quia
corpus factum est aut ut moreretur
medicus impatiencia que opus per
fectum habet probatum. et portaretur ab
angelis in symon abrahe et ad iymbu
sanctorum patrum. ubi descendentes iusti
mouentes. antequam impediretur et
glorie passionem christum esset amotum.
Mortuus est et diues quia diuitie non
possunt a morte saluare. et sepultus
est in inferno secundum dampnatorum quia erat
diaboli parochianus ei primus red
des bona temporalia in illius consim
do et horis eius audiendo canalem
dissolutis et malis verbis nitendo. **E**
lenans autem oculos suos in tormentum
quia eius oculi aperti erant pena. quod
ante fuerant clausi per culpam. **V**i
dit abraham a longe. quia multum etiam
ante aperatione ramis celestis dista
bat status electorum a statu reproborum
intra quod impossibile erat tran
situs ab uno malum. **P**ro dicit in
sta. **H**oc loco dicit beatus gregorius
super lucam et ponit magistro sententiam

in fine. Quia in gyno. a. m. in fevno po-
piti ante diem iudicij fideles super se
iniquie attendunt quorum gaudium per
contemplari non possunt. Qualiter autem
intelligendum sit dictum beati grego-
rij maiorum discreti et iudicis dimit-
to. Sed quod dampnati usque ad diem iu-
dicij uideant gloriam beatorum. ut uident
eius uerba sonare. non uidetur ex
hoc loco sufficiens argumentum. quia sal-
uator hic narrauit rem gestam ut
predictum est et peccatis facta ante
passionem. Ex quo sequitur quod abraham
et lazarus non diu erant in gloria
celesti. Pater abraham hic flet.
Quia pater uocat patrem que in opibus
in misericordia noluit imitari. Unde sal-
uator iohannis omni dicit iudeis. Vos
ex parte dyaboli estis. et mitte la-
zarum. et uerbaliter peccat illi ad se
uiuandum mitti. cui amicus patris
mitte epinena ut refugiet in lingua
meam. alii plus tunc abant. quia
per am plus peccauit secundum duo
officia natiue in quibus lingua def-
uit. scilicet gustum et loquendum. Ut he-
stis de anima que per linguam in officio
gustus peccasset. patet per illud quod
supra dictum epulabatur cotidie splen-
dide. similiter in officio loquendi in
epulas splendidas relaxatur. lingua
ad loquendum incepta. ¶ Notandum
tamen hic quod lingua et digitus me-
tafice dicuntur in animabus separatis
quales erant anime lazari et diuitis
sicut in deo qui spiritus est. a mag-
dicatur uirtus eius opamina et simile
in lazaro. hic per digitum intelligi
uirtus eius auxiliaria per linguam
diuitis uirtus conceptus mentis

ex presentia filii recordare quia re-
cepisti bona in uita tua. Hoc sibi dicitur
ad augmentum sue pene quia in gyno
in fortunij gemis et fuisse felicem
ut dicit boetius primo de consolatione
Nunc uero hic consolatur. propter meritum
patientie tu uero crucians propter de-
fectum misericordie. Et in his omnibus
inter nos et eos chaos magni firma-
tione et distancia magna in merito per-
statum firmata et rigore diuine ius-
ticie ut in possibilis sit transitus
ab uno statu malis. Ideo subditur.
Ut hi qui uolunt hinc transire ad
nos non possunt neque hinc transire
ad nos quia anime separate sunt extra
statum meriti et demeriti. Quod autem
dampnati uellent reme ad locum
electorum si esset possibile non est
dubium. sed de electis quod uellent ire
ad locum dampnatorum uidetur falsum.
Ad quod dicendum quod non uellent ire
illuc ad manendum uellent tamen
illuc ire si esset possibile. et propter
quos suos laborandum. Et tamen
uolle intelligitur secundum uoluntatem
naturalis. non autem secundum uoluntatem
deliberatam in qua transformant simpli-
dine iusticie. Progo ergo pater ut
mittas cum in domum patris mei. et
Non dixit hoc ex caritate ductus.
in illam non hiet sed timore ser-
uili. ne in ipsorum consortio eius
pena augeretur. quia fuerat eis
ocasio peccandi. in ratione diuitiarum
quas eis dimiserat ad ab usum
in exemplo male uite. quod eis
dederat ad sequendum. Et ait
illi hinc moysen. qui docuit
moralia agenda. et prophetas qui

dormit in terra et credenda et ista
 sufficiat ad salutem qdco sequitur
 audiant illos. Hec tamen patet
 qd iste dices et amici eius erant
 de gente iudeorum. quia gentiles no
 habent doctrinam moysi et prophetarum
 Non patet abraham si quis ex mor-
 tuis ierit ad eos penitentia agent
 moti ex miris sic mirabilis eis
 apparet. Si moysen et prophetas
 non audiret neqz si quis ex mortuis
 resurrexerit credent ei. Hoc pa-
 tet per effectum quia lazaro resur-
 genti et xpo testimonium testi per-
 hylenti non crediderunt sed magis
 eu interficere voluit. Ut hie iohis
 xii. Similiter nec xpo resurre-
 xit sed magis suaserunt flo xpm
 non resurrexisset et corpus eius
 ad discipulis suis fuerat fuisse ut
 hie iohis vii. **Cap. xvii.**

vii

At aut addiscipulos suos
 postquam saluator ostē-
 dit qd peccatores penite-
 tes sunt benigne recipi-
 endi hic tunc ostendit qd sine
 caute mittendi. Circa quod pmo
 ponitur in formacio xpi benigna
 2o subditur phariseorum interrogatio
 maligna. Interrogatus aut apheis
 Circa pmo ponitur xpi in studio
 2o in structionis confirmacio ubi et
 factu e dum dicit pma induas
 qua pmo ponitur dicta in forma-
 tio. 2o aplos postulatio. **Et dix-
 erunt apli.** Circa pmo scindit qd
 peccatores conisi ad penitentiam
 pmo caute mittuntur quando a
 pbendo eis occasionem reitendi

ad vomitum diligenter cauetur et talis
 occasio vocatur scandalum. Et dicit
 a scandalon grece quod e in patto
 pedis que facit homines nie put dic-
 ti e mathi xviii a. Vbi iste passus
 exponitur. Sedo mittitur caute qd
 defectus corp patientis portant et
 in iure remittit. quia de nouo con-
 uersi ad penitentiam ppter consuetu-
 dinem pristinam hnt quendam p-
 mitatem recidendi. Ideo dicit salua-
 tor. Si peccauit frater tuus mte-
 pa illud dulciter et caritative si sep-
 ties in die rtorrens quocens scdm
 quod oportu fuit mathi xviii r
 Vmilitas em ino septonau designa-
 tur. **Et dixit.** Hic conter ponit
 apostolorum postulatio caute em a stan-
 dalis et remitte in iurias. torrens qd
 riens pcedit. ex magnitudine fidi
 que. Aliquis credit et sperat p talibz
 in vita futura remunerari. Et io apli
 qui adhuc erant imperiti et ignari
 q audita pdicta xpi doctna peccatue
 augmentu dicentes. Dne adauge nob
 fidem. Augere autem fides duplicet
 Vno mo extensiuo s; quando plura
 possibilia cognoscuntur et creduntur
 explicite fideles littari cognoscunt
 et credunt explicite q simplices
 implicite credunt credendo mentalibz
 in quodam gnali aliud quod tenet
 etia. Augere alioqz in tensiuo
 videlicet quando credibilia clariis
 cognoscuntur et firmius et feru-
 tius tenentur. et utriqz augmentu
 requiritur in ecclie prelatis. Ppter
 quod apli qui post xpm sunt pmi
 prelati in curia dei penerunt. Vnu
 q augmentu fidei quod xpus ddt

eis maxime post resurrectionem suam
dando eis gratiam spiritus sancti Et
ideo predicat eis virtutem fidei dicens
Si hueritis fidem sicut gramini sicut
quod licet sit modicum quantitate et
tamen maximam virtute propter quod
fides ei comparatur Dicens huius ar-
bori moro. et dicitur potius eradicat et
transplantat in mare Duo enim q-
uod iugit si eradicatone subitani arboris
de terra solida et transplantatone eius
in aqua fluida. ut per hoc magis
appareat virtus fidei Et quia de tali-
bus operibus que non sunt principaliter
virtute dei operantis nullus
debet eleuari sed magis subdeco humi-
liari. Ideo subditur Quis autem servum
hunc servum arantem et laborantem
in agro de quo regresso si labore.
dicit illi statim et venite a queste
pro labore et a refocillare. quasi di-
noscitur dicitur ei ad dominum suo
sed magis ei dicitur para. quod te-
na illa. quod post laborem magno re-
quiritur. ab eo labor in domo. Et si
in omnibus servus servus obediat
non tamen propter hoc se pro se reg-
nari debet nec servus in superbia
debet eleuari. quia ad hoc tenebat
ex conditione servitutis Et ex hoc
concludit populus. quod apostoli de bonis
operibus non debent eleuari sed
magis humiliari. Ideo subditur Di-
cite servum in vestris fratribus Quia
secundum veritatem nulla utilitas pro-
venit deo de operibus humanis sed
solum spiritibus operantibus. Et factum
est hic contra pomau-

doctine christi predicte confirmacio
per opera miraculosa. in sanacione
decem leprosum cum subditur Et
tunc dicitur decem viri leprosi qui au-
dierunt famam de mirabilibus christi
qui steterunt a longe. tunc propter christum
reversati. tum quia non debebant
appropinquare sanis hominibus ne eos con-
ficerent. et levarent vocem suam
ex magno desidio sanitatis Dicitur
Christi preceptor miserere mei. et solo
verbo potes curare. Ite ostendit nos
sacerdotibus lex omni precepit leuitici
xviii ut emundari leprosi. sacerdotibus
se offerret Et hoc duplici de causa.
Una erat quia sacerdotes debebant
iudicare. utrum talis esset. et curatus
Quia erat quia pro sua emundacione
tenebatur offerre sacrificium deter-
minatum in lege legalia. aut tunc
suum habuit. Unde et christus ei si-
navit ut parceret in eius curacione
et oblatione in templo. et pro molacione
igni pastoralis. Et ideo illos quos a
leprosa sanavit ad sacerdotes misit
Et factum est dum venit emundari sunt
ex fide et obedientia ad christum me-
rito de congruo. sed divina virtute
effectus Unus autem ex illis res-
suum sanacione virtuti christi. impetrans
regressus est. tamen gratias gratias
deo agens. et hic erat samaritanus
in de gentibus illis qui misse fu-
erunt a rege assyriorum in samariam
et alias civitates terre illius capti-
vitas inde iudeis et translati
massivis Ut habetur in regum xvii
et isti samaritanos partim colunt

Adola et partim deum et iudoi non
 communicabant tñ eis sicut nec tñ
 eis gentilibus. Ut hñ qd hñ in
per hoc qd dicitur Et hñ eñ sanāta
mis in mūt qd alij nonem erant ui-
dei nec reuerſi ſunt ad graciā agen-
dum quā decepti a ſacerdotibus quibz
ſe pñtuerant qui doctriē qd et im-
aniculis detrahebant. ſcđm corpōfor-
macōnem attrahunt ſuam ſanacōne
obſeruantie legis et non virtuti
xp̄i licet apñcipio fideliter et deuote
petuiſſent ab eo ſanāi. Ideo ſubdit
Non ē in uentus qui rediret et
daret gloriā deo niſi hñ alienigēa
Et in hoc figuratū fuit qd gentiles
uentū erant deuote ad fidem x̄p̄i
iudeis romanentibus in ſuo errore
Interrogatus autem Deſcripta
in ſtrucōe x̄p̄i benigna hñ tam-
ponitur phariſeoz interrogatio
maligna. x̄p̄us em̄ in ſuis ſer-
monibus frequēter ſerāt mena-
onem de aduentu regni dei ut
patet exp̄ditis in hoc euan-
geliō et malis. Et ideo phariſiq
doctrinā x̄p̄i deidebant ut dī-
tum ē capitulo precedenti. ut ſi-
rie ab eo querebant quando eñ
regni dei. quaſi dicerent. Intēp̄
ueniat regni de quo loqueis. or-
tupabit te mors et t̄ris. Sed dñs
tamquā exere patiens non dedig-
natus eſt eis r̄ponde r̄ationabilē
et manſuete dicens Non uenit
regni dei t̄m obſuacōe. Per
aduentū autem regni intelligit
aduentus x̄p̄i ad iudiciū quā uenit
tamq̄ rex ad iudicandū. Veniet

autem ad iudiciū duplicat. Vno mō
 particulatē ſz in morte cuiuslibet
 Quia qualis vnusquisqz in morte
 reperitur talis in iudicio extremo p̄-
 ſentabitur ſz in parte electoz uel
 dampnatoz. Alio mō vniuerſaliter
 et ſc̄t ueniet ad iudiciū in fine m̄di
 et ueniet ad uenit ē tñ obſuacōe
 tempoſ. quā nichil interius hori
 mortis. De tempore etiam futuri
 iudicij dicit ap̄l̄s actu p̄mo. Non
 ē v̄m noſte tempa uel momēta
 et multo fortius etiam tempus eſt
 intertū alijs ſc̄m dñm quod dicit
 auguſtinus ſuper illud euerbum am̄
 calcantū digitoſ quieſtē uibet neqz
 dicit r̄ r̄ non p̄nt dīcē certitudi-
 naliter et deter̄minate tempus
 aduentus x̄p̄i ad iudiciū. Vnde et il-
 li qui nolunt hoc deter̄minate di-
 cere ut abb̄ ioachim et quidam
 alij in ueni ſunt falſim dixiſſe
 quā tempa ab eis deter̄minata ſi-
 ſerunt. Et ait ad diſcipuloſ hñ
 cōter ponitur diſcipuloſ in forma-
 tio de aduentu x̄p̄i ad iudiciū. et
 ap̄ter in inenſitatem perſeucōm
 non credant n̄to x̄p̄m uenitū
 ſed ſemper ſunt parati ad eū ex-
 p̄tandū. Et hoc ē qd dicitur. Ve-
niēt dies quādo deſideris. v̄dē
v̄m̄ diem filij hom̄is. v̄ diem ex-
tremit iudicij qui eſt vnus et a-
iſtis deſiderandus. quā tūc ama-
lis p̄ntis uite liberabim̄. et ad ro-
que gloriē tranſſeretur. In quod
dicitur in ſa. xxi. Hijſ aut̄ ſci
in capionibus reſpiciate et leuate
capita v̄ra qm̄ app̄mquat redēp-
tiō v̄ra qd exponens Gregorius

et cohyllate corda et non videbitur
vultus eius multas tribulaciones. et dicent
Vobis ecce hic et ecce illuc quia ante
aduentum xpi ad iudicium surgent
multi pseudo prophete. et multi pseudo
xpi. nolite ito assensendo tali doc-
trine Nam sicut fulgor constans
et quasi dicit aduentus xpi ad
iudicium non est ambiguus quando
est defacto. sed est ita clarus et
manifestus qd nullus potest dubitare
p'mo oportet alii multa pati In
p'mo em aduentu venit in humilitate
et pacis agnitus et a multis desper-
tus et repudatus Sed in s'cdo aduen-
tu veniet manifestus et gloriosus
in potestate orbe in iudicaturus Et
quia tempus illius aduentus est
incertum ut predictum e' Ideo iudi-
tur ad hoc duplex exemplum p'm
e' de tempore diluuii Ut h' genef
vii quod notatur t'm dicitur Et
sicut factu e' in diebus noe quia
homines illius temporis erant in
secunditate nichil timetes quo usq'
ad diluuium subito submersit in
exapiendo noe et hijs qui cu eo
erant in archa Q'm exemplum e'
de tempore subuersionis s'odomorum
Ut h' gen' xix quod notatur cu
dicitur finaliter sicut dictu e' in
diebus loth et quia erant in secu-
ritate usq' ad illam horam. q' d'ns
per ignem et sulphur. destruxit
terram illam. Secundum hoc e'
quia die filius hominis reuelabitur
et homines erunt in secunditate.
nichil timetes de futuro iudicio usq'
ad illud tempus in quo xpus i-

humilitate gloriosa tunc manifesto
videbitur veniens ad iudicium In
illa die qui fuit incerto et a tunc
non varabit alicui intendere nego-
tibus temporalibus quia oportebit eu
subito comparere iudicis conspectibus
memoris estote vxo'is loth. que n'
huit spatium respicendi retro. sed sta-
tim comissa fuit anstantia salis Ut
h' genef xix Sicut nec homines
tunc spatium antecedendi alicui ne-
gocio sed oportebit eos statim com-
parere aspectibus iudicis Et quicunq'
querit animam suam et timet
mortis deficiet a fide in tribulacione
anti xpi que precedet iudicium perdet
illam per eternam dampnationem
Et quicunq' perdidit illam p' d'ns
magis quam eade' auiditate fidei vi-
uificabit illam moriendo vitam o-
ternam. In illa nocte erunt duo
incerto et hor' exponit matha
xviii f' Vbi dicitur fuit corpus x-
p'us qui iudicabit in forma hu-
mana gloriosa. congregabuntur
a quillo. et sancti occurrentes xpo
venienti ad iudicium Q'm q' dicitur
p'ma ad thofalo iii Simil' capi-
emur cu illis in nubibus obuiam
tristo et

Cap. xviii.

Dicebat autem postq'
saluator ascendit et
peccatores sunt benigni
ne recipiendi et caute
mitigandi Hic tunc ostendit q'
sunt iudicacione mitigandi Et di-
ditur iudicium quia p'mo subit
xpi in struicio 2o in struicio
confirmatio a factu e' aut. Era

xviii

Primi sciendum q̄ deuotio potissime
consistit in orōe que ē astensy met
indem Sedm̄ damasteni de qua
saluator hic instruit p̄ntes distos
qui iam erant ad deū comisi. et p̄
tōne futuris ad deū p̄emittentiam
comitendi P̄mo igitur saluator
ostendit orōis efficacia Q̄o indu-
cit discipulos ad martiry tollerā-
ciam. ubi assumpsit aut **Et** patet
ordo quia eleuatio mentis induit
ad contemptū vite p̄ntis P̄ma in
duas in partem p̄ncipalem et inci-
dentalem 2^a et interrogauit **E**-
ta p̄mi sciendum q̄ ad effiraciam
orōis duo maxime faciūt in stan-
tia et humilitas P̄mo ergo docet
orāe in stantē **2° humilit** ubi dixit
autem et ad quosdam. P̄mi of-
tendit per similitudinem vidue
q̄ per inopertunitate p̄nti obtinuit
effectū **Sigt igit** **Dicebat aut**
et parabolam. i. similitudine vidue
qui postea sequitur. quoniam opo-
tet semper orare h̄ semper non in
portat continuitatem temporis quia
oportet in t̄m̄pore dominicis
et aliquas necessitates sed in portat
instanciam orōis temporibus et
horis ad hoc congruis **Unde dicit**
glosa beede super astm̄ latinū dicit
dum ē cū semper orare et non de-
sire qui canonicis horis non desistit
Consequenter inducit similitudinem
dicens **Iudeo quidam non cognouit**
nomē eius quia non erat deo agnita
p̄ apparitionē **Unde sequitur** **Qui**
deū non timebat s̄ offendē et ho-
mices non reuerēbat s̄ eos

197
publico scandalizare **Et** subditur dep-
tatio vidue **Q̄m̄dica me de aduersario**
meo faciendo iusticiā meā et nolēbat
ex sua malicia. quia h̄i potat̄ q̄ offi-
tio facere tenebatur q̄ multū tem-
pus. quia vidua frequenter suā peti-
tione repetebat. **Et** quia patet in ius-
ticiā diuitias inuidice **Post hoc aut**
dixit **intra se** **vidua** p̄nti inopertun-
tate. **Et** si deū non timeo **q̄ offi**
deū uel p̄pter homines non mouear
ad faciendam iusticiā q̄ in uidue. in
quia molestā ē michi **viduabo** illā
faciendo ei iusticiā ne in nouissimo
veniens suggiller me. i. suggendo
offendat iusticiā non p̄pter amore
iusticie. sed ad inuicōne suo indestie
Deus aut non faciet **viduā** ut
i. si iudeo iniquitatis p̄pter p̄nti
instanciā fecit **viduā** **Deus q̄**
necessariū ē iustissimū non faciet
viduā electorū suorū consistentiū
impressura. et tribulacōe clamantiū
die ac nocte. a orantiū in stantē pro
sua liberacōe et declaracōe d̄ne iustie
quasi dicit multo plus gaudet ta-
liū p̄nti in stantia **Sed illud q̄ d̄**
hic de orōne electorū videtur se
contra illud quod dicit **mathi v.**
Orate p̄persequentibus et calump-
niantibus vos. ad quod dicitur
q̄ ad bonos pertinet bona spūalia
et eterna que s̄nt simpliciter b̄o
optare suis persecutibus et hoc
modo p̄nti orare **Sed** quia po-
ne temporales s̄nt quedam me-
ditate quia valent ad emendacōne
vite et ad declaracōne d̄ne iustie
Quo ad sanctos h̄i pertinet petē
ad hoc modo **viduā** de suis

persecutionibus. non eo motu ire. sed
ex zelo iusticie. Dico autem vobis. quia
nisi faceret vindictam illorum. licet aliquan-
do tardare iudicium. secundum humanum
iudicium. tamen secundum iustitiam non
tardat. quia anima operatur secundum
dispositionem sue sapientie in fine. Verum
tamen filius hominis veniens sit ad
faciendum iudicium. putatis in-
veniet fidem iusticia. quasi dicit pa-
rum inveniet respectiva loquendo
desiderata caritate. **¶** Dicit autem
hic adferret ostendit quod oratio
domini humiliter ostendens quod humilitas
est deo grata. et primo ostendit hoc
verbo. Quod factum ibi differrebant autem
primum facit parabolam publicani et
pharisei dicens. Dico homines as-
cendebant in templum quia ad iherosolimam
erat in alto situm sed in monte mo-
ra ut habet in palam in monte. **¶** Omnis
phariseus apparens iustus. aliorum
publicanus et publicus negotijs in-
tentus que de communi turpi implicat
ad peccatum. phariseus stans et orat
tantum quia stabat ut iudicaret ab
alijs orare et reverentia cum motu
deberet se prosternere. **¶** Deus gratias
ago tibi quia non sum sicut tibi ho-
mines captivos aut. **¶** Iste non ipse
oravit sed magis se iactavit alias
contempnando et orante intra se
publicani despiciendo. **¶** Quibus bis in
sabbato et ebdomada que sit denotat
ad die dignitas. **¶** Decimas de omnibus que
possideo pharisei omnes decimas minorum
ut ruto iure et tinnit ad quas non
tenebantur. **¶** Ut dicit aliqui dabant
ut tibi maiores apparerent ut dicitur

Et publicanus longe stans et de-
timor quasi non esset dignus appi-
quare. **¶** Nolebat oculos nec ad celum
levare. et pudor appetitis non au-
dens celum respicere. sed per micul-
pectus sui etiam dolor de peccatis com-
missis. **¶** Dicit autem esto michi pec-
cator et verba et pura confessio
et ista faciunt ad peccatorum remissi-
onem quod sequitur. Amen et fide-
liter dico vobis descendit hic de
domo dei que orat in monte ut
supra dictum est iustificatus ab illo.
et pello remanente in seculis suis.
Cuius causa subditur enim dicitur.
Quia se exaltat per superbia humili-
abitur quoniam. **¶** Et qui se humiliat
per veram peccatorum confessionem ex-
altabitur in gloria per comminationem
sicut et in statum materiali una pre-
depressa alia delevata et ceteris sic
in statum diuine iusticie decretum
est ut qui deuantur per superbia
in presentia dampnantur de presentia
penam conspiciunt in futura. **¶**
et ceteris qui se humiliant in presentia
deum in futuro ad gloriam delevabuntur.
¶ Apparent autem hic tunc
facto ostenditur quod humilitas est deo
grata et accepta per hoc quod pius
opus amabilem recepit. **¶** Et patet
sententia ex dicitur michi dixit.
¶ Et interrogavit. **¶** Hec est parabolam
id est in qua ponitur duo in de-
tia. **¶** Secundum ponitur ibi dicit autem
peritus. **¶** Circa primum sciendum quod
actus in mediate dicitur de presentia
talium est regnum celorum. **¶** Et in hoc pa-
rabolice loquebatur per puritatem in-
telligens humilitatem et in modestia
quod quidam legis pius quod orat

hic princeps eo qd erat diues ut
post eo sequentibus peccat. quid fa
ciendo habet regni celestis quasi di
cet dicit michi plene et aperte absq
parabola quid debeo facere ad conse
quendum regnum celeste. Et hoc modo
xpus ei respondit Et patet sententia
ex dictis mathei 23 d. Vbi dicit que
impossibilia sunt apud homines pos
sibilia sunt apud deum quia ad reg
num celeste non possunt attingere quia
virtute sed per auxilium gratie dicit
Aur autem petrus hic ponitur
secundum ananiam quia petrus xpo
in mediate audiat quam difficile
qui pecunias habet in regnum dei in
trahunt quod que sunt xpo que es
set sui et aliorum remuneratio quia
omnia terrena relinquerant. **A**pter
xpm Et patet xpi responsio ex
dictis mathei 23 d. **A**ssumpsit
iesus postquam saluator ostendit
omnis efficaciam hic comendat
discipulos suos ad martirij tollenda
tam exemplo sui Et patet senten
tia ex dictis mathei 23 d. **E**xcep
tis que fecerunt. **C**onfirmabit
omnia que scripta sunt. **R**equia p
phete scripserunt de passioe xpi
futura. **E**t patet cyrie in **E**t
danielis 23 d. **E**t in multis alijs
locis. **E**t apud multos horum intellegunt
in quia xpus erat iudeus et
adhuc imperfecti. tunc quia xpus
frequenter eos parabolice loquebat
Et ideo nescierunt si tunc parabo
lice loqueretur. **F**actum est autem 23
d. **E**t in structo oratione et efficaciam
de tollerentia passionis. **H**ic com
describitur dicte doctrine confirmatio

198
per opus miraculosum. **S**ecundum ad
scribitur marci ultimus. **S**ermone
confirmate sequentibus signis. **E**t
patet sententia ex dictis mathei 23
d. **E**t marci 23 d. **H**oc concepto fac
tum est autem cum appropinquaret iericho
et que iericho adhuc existet quia p
uitatem non accedebat ad iericho sed
inde recedebat. **E**t patet mathei 23
d. **E**t marci 23 d. **V**ix

At ingressus iesus postquam
descripta est comissio pecca
torum signali. **H**ic com
describitur in particula
si comissione zachari. **E**t dicitur
induas. **A**nia primo describitur quod
zachari. **E**t comissio dubij abi. **H**ic
illis audientibus. **E**t circa primum dicit
Et ingressus iesus per ambulabat
iericho secundum ea que dicta sunt
fine precedentis capituli. **I**sta historia
zachari non sequitur in mediate post
illuminatio ceci que facta sunt in e
gressu eius ab iericho et progressum p
alia loca regressus fuit ibidem. **E**t
et in multis alijs locis in euangelio
dicitur plures remisse ad eundem locum
Et ab isto regressu accedit historia es
tus zachari cum dicitur **E**t erat vir no
me zachari. **E**xponitur hic nome
eius quia dignus erat nomina **A**pt
comissione facilitatem. **E**t ppter q
illi perfectione princeps publicanorum
et primus inter illos qui vocabatur
publicis artibus sed ex artibus et
vectigalibus leuandis et defraudis
que committunt ad peccatum implicent
ex quo in eius oratione apparet ma
ior diuina misericordia. **E**t hic erat
diues quia auarus fuerat in acqui
rendo sed per comissionem non fuit
auarus retinendo quia paratus

erat reddere quadruplum de fraudatis
ab eo. Et querebat videre abm ex de
uotione et non poterat pro turba. Et
quo patet deuotio phariseorum ad xpm
sequitur. Supplicans iesus a quibus
deuotione illius. hodie in domo tua
oportet me manere in domo matris
meae inter refectorem vestrum et fratres
vestros ad ostendendum benignitatem pec-
catorum reuertentium et in domo spirituali
conscientie per gratiam in fisionem.
Et tunc uiderunt omnes a pharisaeis et
alii malignantes. mirabantur
et hoc irrationabiliter. quia nullus
rationabiliter potest mirari
Si medicus existeret egrotum ad op-
erandum sanandum. Et tunc autem za-
chaeus ad obediendum promptus cum
subditur. Ecce dimidiu bonorum
meorum do pauperibus. Non dicit da-
bo in futuro. quia paratus erat sta-
tim dare. Et hoc etiam patet quod
non omnia bona sua erant male
acquistata quia de illis non posset
selinosmam facere. Et si quid aliquis
defraudauit reddo quadruplum. Lex
enim maliquibus precepit restituere
duplum. et maliquibus quadruplum
et maliquibus quintuplum ut patet
exodi xxxii. Et non quod hic expro-
restituo media intelligat alie due
extrema. Sequitur ex quo patet sic filius
abrahe. Sicut hic glosa beate filius
autem abrahe zachaeus dicitur non quod
de eius stirpe gentis sed quia eius
fidem imitatus. Sicut sicut ille tra-
domum quod paternam deseruit. Ita
iste bona sua partienda pauperibus
relinquit. Et sic uidetur dicere
quod non fuit iudeus natione de stirpe
abrahe descendente. Quodem uidetur

dicere Ambrosius dicens Zachaeus ex
ignis miris sicut per nationem in ali-
quibus autem alijs uidetur contrarium
quia supra dicitur quod mirum mirabile
de xpo intrante domum zachaei. eo
quod ad hominem peccatorem diuertisset
dixit iudeos enim longe ab hominibus
bilis fuit ingredi ad gentiles quod
ad iudeos peccatores. Propter quod po-
terus etiam post ascensionem xpi
per reuocationem fuit pronuntius
ut ab tali ab hominibus ingredi
domum cornelii ut hic dicitur. Et
ideo si zachaeus fuisse gentilis
magis habuissent occasionem mir-
murandi. eo quod ad hominem genti-
lem diuertisset. Et uidetur probabi-
le quod hanc causam mirum mirum
per similitudinem ad colorandum
mirum mirum suam tanquam
rationabili. Item ex hoc quod zachaeus
dixit. Si quid aliquis de fraudati-
m reddo quadruplum. Illa enim lex
fuit data iudeis et non gentilibus
nec ad eam tenebantur gentes
maliquo sed solum ad simpliciter non
forte maliquo tunc ex circustantia
forti. Et ideo illam legem igno-
rabant. Propter quod zachaeus quod
illam scuit. et secundum eam fa-
cere coegit. Videtur fuisse iudeus
ante uocationem suam. nec uult
si contra hoc arguitur quod hic dicitur
princeps publicanorum. quia et
matheus publicanus fuit. qui tunc
fuit iudeus natione. Unde et eua-
gelium suum scripsit hebraice. In
quod dicit beatus acronimus in pro-
lo super matheum. Hec illis au-
diens. Postquam descripta est
uocatio zachaei hic tunc ponitur

remoto dubij. Quod primo rinoe
 uerbo secundo facto ubi **Et** hinc dicit
 predebat. Circa primum sciendum quod
 dei et apli de regno xpi carnalit
 pntiebant ante eius ascensionem
 credentes eu in regno dauid tempa
 lie regnaturus. Unde actu primo pe
 cecunt ex xpo. **P**onitur si in tem
 pore hoc restitues regnum isrl. Unde
 et filij zebedi credentes eu sic reg
 natuuum peccauerunt quoniam sedere
 ad dexteram suam et alius ad sinis
 tram. **E**t no quia appropinquabat uer
 sus ierlm. recedebant eu sublimadu
 rito in regem in regna ciuitate.
Et hoc e quod dicitur **Et** quod cetera ppe
 ierusalem. et quia est mactet. **E**t
 eu quod confestim regnum dei manifesta
 retur. **E**t uocatur hic regnum dei
 regnum apud dauid. Unde et primo
 paralytomenon xpxo dicitur sedit
 quod salomon super solui dmi in rege
 p dauid pte suo. **E**t ideo ad haec
 falsam estimatione appont. parabo
 lam ad ostendendum quod impio adue
 tu no conuaret ad regnandu tempa
 hui licet magis ad paciondu. **E**t in
 ad aduentu reuertet ad iudicandu
 sicut rex
 tunc regnum suu omnibus manifesta
 turus. **Q**uod subditur homo quida
 nobilis et xpus homo natus in
 carnem de somne dauid regis. abiit
 in regione longinqua et ad telum
 impitru per suam ascensionem
 accipe sibi regnum. sicut ordines
 angeloy. et reuertit et in fine
 mundi ad iudiciu tunc omni mani
 festabitur omnibus eius regnum
 Vocatis aut decem tribus suis

et fidelibus vniuersis quorum vniuersi
 tas nro denario designatur quia e
 primus limes micoroy. Unde et mii
 sequentes sunt replicatores apus et
 partu eius. **V**iginti em sunt tribus
 decem triginta ter decem et sic
 consequenter dedit illis decem minas
 et vniuersitatem bonoy suoy duxi
 mode. tu quia dedit vniuersis pph
 uelung secundum qdam ciuitate
 negotiamu dnm vno. quia tempa
 mii currit. vsp ad diem iudicij.
 in quo tempore dat deus bona sua
 ad hoc quod multiplicent p fructu bo
 nay operum. **T**ribus autem eius ado
 rant illud. **T**ribus iste sunt iudei quod
 p mala parte modu xpi sunt
 firmati miserunt legatione p il
 lum dicentes nolung hunc reg
 nare. et quia p ascensione xpi
 ad telos iudei conati sunt destrue
 fidem catholicam in qua manet reg
 num xpi. quod complebitur et mani
 festabitur in fine mundi. **E**t factu
 e ut rediret. **S**ed ad gonale iudiciu
 iussit vocari seruos quibus dedit
 pecunia quia oportebat omnes com
 pare ante iudicem ad reddendu de
 omnibus receptis ab eo ratione. **V**o
 mit autem primus quia tunc electi
 desu. **S**eruis securi parati erunt
 astruce iudici in modico fusti fi
 delis quia bona etia spualia hnt
 qm iura pnt modica sunt respai
 bonoy celestiu que expectant in
 uita futu. **O**is potestare hnt sup
 decem ciuitates et gaudebis felicita
 te omni quia per tuam doctria uel
 exempli. vite tue comisi sunt ad
 bonu. **E**t tertius quia licet mali

reformerent: venire ante conspectu
iudicis tamē oportebit eos ibidem
reputari. **S**icut enim quam habui re-
positam in sudario. **S**udarium autē
ē pannus quo in voluit corpora mor-
tuorum. **I**deo enim in sudario reposita
signat donū dei ab omni opere bono
suum tanquam mortuū timuē em.
Isto timore non ē nisi pusillanimi-
tas bone agendi. quia homo austerus
et licet omni modo sit epus in se
cordie. In iudicio tamē est tempus
rigoris et iusticie tōt quod non po-
sisti et moris quod non sanxisti
quia apud deū certis non solum re-
querunt bona in persona ppā sed
in subditis corp quos tenentur in-
ducere ad bonū. **E**t sententia huius p-
plonis codicis mathei xxv d.
Usque ubi verumprimum inimicas
meas et iudeos qui post ascensionē
xpi conati sunt fidem catholicam de-
struere ut supradictū ē adducite huc
et interficite quia quadragesimo 20
anno post passionē xpi ciuitas acru-
pleni fuit destructa et plures iudeos
scilicet per totum et vespasianū
in fine etiam mundi omnes regni ge-
neraliter qui sunt inimici xpi
sententia mortis eterne sunt inter-
ficiendi. **E**t hīs dictis hic cōm-
ostendit factis q̄ declarauit verbo
in parabola in mediate precedenti
duo declarauit. Primum pertinet ad
suam passionem aliud ad ciuitatis
ierosolomitane destructionē. **E**rgo p-
mo facto ostendit p̄mū. **Q**uo p̄mū
ubi. **E**t tunc appropinquauit videns
ciuitatem fleuit. **P**rima diuidit in
tres partes. Quia p̄mo de scribitur

xpi humiliato. **Q**uo p̄mū deuotio ubi. **E**t
tunc autem illo. **Q**uo phariseorum ma-
lignatio. ubi. **E**t quidam phariseus
Circā p̄mū dicitur. **S**ic et hīs dic-
tis p̄cedebat ascendens ierosolima
ubi erat passurus p̄mū quod p̄-
duxerat facto ostendens quod erat
paratissimus se humiliare et obedire
usque ad mortem contemptibilissimam
et acerbissimam et humiliare voluit
venire sedens pulla asine sicut
fuerat p̄cedit gathas. **U**bi. **E**t
patet ex dictis mathei xxi d.
Et tunc autem illo hic ponit
p̄mū deuotio. **E**t patet sententia q̄
dictis mathei xxi d. **E**t concepto ad
sequitur super omnibus quas in-
decent. **V**irtutibus. **E**t p̄mū
em laici quam plures uiderunt
fuerunt mori ad istam deuotionē
ut h̄. **U**bi. **E**t cetera. **E**t p̄mū
ex aliis xpi miraculis. **E**t quidam
phariseus hic cōm- destrui-
bitur phariseus malignatio ex
in iudicia em qua conati xpm
conceperant deuotionē p̄mū ad
xpm videre non poterat. **I**deo
dixit n̄r̄ m̄repta discipulos
tuos q̄ dicunt talem falsum ap-
plausum non debes sustinere. **U**bi
n̄r̄. **E**t rōnabili se excusando
et p̄phetando de futuro. **S**icut uoti
quia si h̄i tōm̄ lapides clama-
bunt. **E**t hoc fuit impletū in
sua passione. quando discipulis p̄-
timore iudeos tacentibus lau-
dem xpi lapides p̄mū sunt. **U**bi
h̄. **E**t mathei xvij q̄ p̄hibe-
tes testimonium sanctitatis ap̄us

populi moientis propter quod tenens
 et alij gentiles qui erant cum eo vi-
 sis tunc signis sanctitatem et confes-
 si sunt. **D**icentes Vere filius dei
 erat iste. **U**t hi abidem. **E**t tunc
 appropinquavit. **H**ic contra ostendit
 facta futura civitatis ierosolimita-
 ne destructionis in hoc quod flet
 ex compassione propter mala super
 civitatem et propter futura. **E**t quia
 semper iudeos in mala currit usque
 adeo primo ostendit in christo dulcor
 compassionis. **U**t rigor ultionis
 in principibus iudeorum malis obsti-
 nationis. **U**t ibi. **E**t ingressus. **N**a
 ibi principes autem. **C**irca primum
 dicitur. **V**idens civitatem se re-
 rusalem magna dum viguerat cul-
 tus diuinus. **F**leuit super illa. **T**u
 propter mala culpe. **U**t ibi multiplicata
 fuerant. **T**u propter mala peccati. **U**t
 futura imminere dicitur quia si
 cognouisset se mala dicta et tu
 si fletus. **E**t quidem in hac die tua
 in modico tempore in quo facies
 voluntatem tuam. **Q**uo ad parum
 est in modico tempore duraturam
Et ideo tunc gaudes quia imminere
 non vides. **A**deo subditur. **N**on
 autem abscondita sunt tibi et tunc
 dabitur te inimici tui se rorantem
 tunc operati valde forti. **E**t roan-
 gustabunt te conditum in tantum quod
 pro angustia famis murete coar-
 te sunt milites propter filios come-
 disse. **S**ed in quod refert iosephus
 libro de iudaeo bello. **E**t causa tan-
 te destructionis subditur eo quod non cog-
 nauit ante tempus visitationis tue

predicatione christi recipiendo. **E**t
 ingressus. **H**ic contra ostendit rigor
 ultionis in christo. **I**n hoc quod vendentes
 et ementes in templo inde eiecit per
 hoc designans quod esset eiendi in re-
 homina. **E**t patet sententia ex dictis
 matthi 23: 16. **P**rimo autem
 hic contra describitur obstinatio prin-
 cipum iudeorum. **E**t primo contra admittentem
 machinationem. **U**t contra ad exortorem
 in seditione capiendo christo. **C**irca primum
 dicitur. **P**rimo autem sacerdotum
 qui parant in spiritualibus. **E**t scribe quod
 intendebant doctrine legis et prophetarum
 et principes plebis qui presidebant
 in temporalibus disponendis. **Q**uererat
 alium peccatum ex cogitatione. **D**ulces
 vias et modos quomodo possent illa
 actum mali ex tunc et in iudicia
 contra christum. **A**deo subditur. **E**t non
 in uenerunt tunc et sanctissimus
 nec etiam audebant timore quod
 adeo subditur. **O**mnes enim quibus si-
 pponitur erat audiens alium. **U**t ual-
 de attentus ad audiendam sancta
 eius doctrina. **C**ap. 17.
Et factum est hic contra de-
 scribitur iudeorum obstinatio
 quae tunc ad in seditionem ex-
 ortorem contra christum. **E**t
 primo tunc hic describitur eorum ma-
 licia in seditione. **U**t eorum superbia ad
 hoc matas ibi audiret omni populo
 prima in diuis quia primo eorum mali
 describitur. **U**t confusa concluditur
 in respondens autem prima ad hur-
 midias quia primo describitur mali-
 tia per inceptum in seditione christo per
 seipos. **U**t per ministros in. **E**t

pp

obstantes a miserunt insidiato-
res Circa p̄m̄ p̄mittit̄ maligna in
terrogantiū confutatio ubi pendes
autem Et ista p̄dā pars diuiditur in
duas Quia p̄p̄t̄ p̄mo confutat eos
in p̄sione tanta Et p̄dā parabola
ad hoc apta ubi Caput autem dicit̄
Sententia autem a ista p̄parā pa-
tet ex dicit̄ mathi xxxi c et f.
Et obseruantes hic describit̄
insidians p̄m̄p̄t̄ iudeorū contra
xp̄m̄ p̄m̄m̄stros t̄m̄ dicit̄ Et
miserunt in sidiatores qui se ius-
tos simularent ut sub specie iusticie
facilius xp̄m̄ deciperent Sed dicit̄
p̄uerbiarū p̄mo capitulo frustra na-
titur arctus ante oculos p̄onatorū
Et adeo frustra intendebat̄ insidi-
as xp̄s̄ t̄ nulla simulatio posset
eū decipere quia omnia iuda et a-
perta sunt oculis eius Sed m̄m̄
quod dicitur hebrei in cap̄o Ceterū
patent ex dicit̄ mathi xxxi c
Artesserunt ad eū hic confes-
sionem confutatio sadiatorū Et
patet sententia ex dicit̄ mathi
xxxij d̄ v̄ ubi d̄m̄es c̄m̄ conu-
ci quia iusti licet sint defuncti
corpore uiuunt t̄m̄e in anima re-
surgendi ad plenam participatōem
glorie et in iusti similiter ad decla-
ratōem diuine iusticie **R**espon-
dēt̄ autem hic ex p̄dictis cō-
cluditur confutatio in sidiatorū
xp̄s̄ Et p̄mo ex corp̄ q̄s̄a confessioe
t̄m̄ dicitur magister bone dixit̄
t̄m̄ Q̄o ex silentij in p̄sitione
t̄m̄ d̄ et amplius non audiant
eum quidquam interrogat̄ Q̄o

ex ignorantie xp̄s̄ declaratiōe
t̄m̄ dicit̄ quō dicit̄ xp̄m̄ filii
dauid atq̄ Et patet sententia ex
dicit̄ mathi xxxij d̄ Audiet̄
autem postquam descripta ē p̄-
cipm̄ iudeorū malicia hic cont̄
describitur corp̄ superbia q̄ fuit p̄m̄
motiua in eis Et superbia c̄m̄ et
p̄sumptiōe non poterant edoceri
one xp̄i si sine nec deuotiōe q̄ti
ad xp̄m̄ iude Et patet sententia ex
dicit̄ mathi xxxij a excepto qd̄
sequitur Volunt̄ ambulare in
stolis et maledictus vestimetis
publici p̄dē ut per hoc honora-
biliores uideret̄ qui deuorant
domos
bona andiarū bona corp̄ adstra-
hentes et confirmētes sub fal-
sa specie sanctitatis hy p̄cipiet
dampnatōem maiore Quia p̄d̄m̄
quod dicit̄ q̄ronimus Similata
sanctitatis duplex ē iniquitas Et
adeo p̄lectanda ē maior pena **¶**

Respondentes **Cap.**
autem Descripta
doctrina xp̄i p̄ modū
amoris beneficia cō-
ferendo hic cont̄ describitur
eius doctrina per modū t̄ois si-
tū iudicij horrore m̄t̄cedo Et
quia hoc fit per responsionem
saluatoris ad p̄positam questione
Ideo p̄mo ponitur questio
ocasio Q̄o eiusdem q̄uiriō ubi
interrogant̄ autem Q̄o saluato
ubi qui dixit Circa p̄m̄m̄ p̄m̄
duplex occasio Sedā ubi Et qui
hisdem dicentibus p̄m̄a occasio
fuit ex hoc q̄ xp̄s̄ audiam
mittente duo inuicem negatōph

¶ **¶** Vidit aut̄ et quidam iudicū respiciens

ubi...

lacu templi eius oblationem pre-
 ceas comendavit. Et patet sententia
 ex dictis marci xxiij. **¶** Equi-
 busdam hic ponitur scilicet occasio
 hinc omnia illa panebantur magna
 hospitalitas pro sustentatione edificiorum
 templi et aliarum que erant ad ministerium
 necessaria. Et deo discipuli christi
 reperunt loqui de structura templi
 et aliis que pertinebant ad eius or-
 natum. Quibus saluator dixit totum
 fore destruedum et patet littera.
¶ Interrogantur hic tunc per
 questionem quod dicitur. Et hoc est quod
 christus dixit templum fore destrue-
 dum quiescitur a christo discipuli de
 tempore huius destructionis et de per-
 tinentibus signis. Et quia discipuli
 per destructionem civitatis et templi
 credebant cito futuram esse consumma-
 tionem seculi. Ideo de hoc momento
 secundam questionem cum precedentibus
 ut patet mathei xxviii. **¶** Qui
 dixit hic con sequetur panis cor-
 usque questionis solutio. Et primo per
 me. Et secundo per deum. Et tertio per
 spiritum. Prima videtur quia circa destruc-
 tionem civitatis primo permittitur per
 nosstra signa. Secundo destructio ap-
 paret. Cum autem videtur adhuc
 tanta prima permittantur mala futu-
 ra ipso iudeorum magis. Secundo
 christi discipulis in speciali. **¶** Et
 ante hec omnia. Et patet sententia
 istarum partium ex dictis mathei xxiij.
 et t. et d. ex preceptis que
 secuntur. **¶** Et de celo. **¶** Dicit
 enim iosephus libro de iudaico
 bello. **¶** Et ante destructionem civitatis

stelle comita in similitudinem gladii
 super civitatem apparuit et p. annu-
 dnavit. Designans futuram quod
 occasionem. **¶** Sed ante hec omnia mis-
 erent vobis manus. **¶** Quia beatus
 stephanus iacobus frater iohannis
 petrus et paulus. et fere omnes alij
 apostoli et quod in numerabiles christiani
 sunt pro christo occisi tradentes in su-
 nagogas. et iudei habent potestatem
 iudicandi tributes ad reges et pre-
 sides. **¶** Vbi gentes habent auctori-
 tatem iudicandi ad mortem. **¶** Consi-
 get autem vobis in testimonium. **¶** In iustis
 evangelice abidem constantiter profi-
 tente. **¶** Proinde ergo in cordibus vestris
 et pariter ad conclusionem medita-
 tio respondendi si tempus assit et
 facultas fuerit sed permittit seculas
 si ista deficiant et frequenter contingat
 in perpetua carceribus quia tunc frequenter
 fideles subito subtrahuntur ad iudicium
 cum hoc erant illiterati et simplices
 quia deus potest tales defectus sup-
 plere. **¶** Ideo sequitur. **¶** Ego enim dabo
 vobis os et loquedi constantiam. et
 sapientiam. et scripturas intelligentiam
 sicut fecit in multis simplicibus.
¶ Et si non dabatur semper talis in-
 telligentia. dabatur tamen loquedi co-
 stantiam quia mentali carceri sufficit ad
 salutem. **¶** confici constantem fidem
 gratia. Quia potest fieri simplex
 christianus. **¶** Cui non potuit resistere
 et sicut patet de beato stephano
 de quo scribitur actuum xvi. **¶** Et non
 poterunt resistere spiritui et spiritui que
 loquebatur. **¶** Trademini autem a parentibus

ut sicut legitur de bto crisanto et
demultris alijs Et de apillug decapite vno
non pibit hoc autem addidit saluato
ad declarandam vltatem future resur-
rectionis per quod resurgent in electis
non solum illa que sunt de necessita-
te nature humane sed etia ea que
faciunt ad deorum ruginon sunt ca-
pilli quia resurrexerunt in modum hinc
resurrectionis multu facit ad tollenda
nam. marti. De qua saluator laque-
batur. ¶ Cum autem iudice hic com-
destruunt destructio ciuitatis a eru-
salem Et patet sententia exodicti
mathei xxxiii c. et d. exodictis q
feruntur. Circa ab herodoti archi-
strabonem tyti et vespasiam p
quem destructa e et cadent more gra-
dy. Refert autem egisippus q ap-
ripio obsidione vespas ad finem. cetera
sunt decies centena milia et duce
captiui. Quia p dnm apm ducti s
captiui iudeorū ad nonaginta septe
milia. mones gentes quia destruc-
tio ciuitatis et vlti facta e in
vltionem mortis xpi. ut dictu
e supra capitulo xxx. Et per hoc
paliqui de illo qlo ducti sunt cap-
tium in omnes gentes. facta e queda
testificatio in nacentie xpi et per-
fidie iudeorū et ierusalem calcabi-
agentibus et calcanda dabitur. do-
nec implentur tpa omnia nati om-
tue omni timplonitudo gentium an-
trauit omis asrl saluus fiet. Mt
h. No xxi. ¶ Et erunt signa h
pantur solutio p dō questionis
de aduentu q ad iudicium. Vbi pō

destruuntur signa prenostica cu
dicitur. Et erunt signa in sole et in
lucet talia plures precesserunt in
minere aduentu iudicis maiora
et crebriora fient. In stolastra hys
tota pantiur quidam signa p dō
denca quidam diebus aduentu iu-
dicis. Sed vtrū ali quidam dies
futuri sunt continue se hntes n
interpolato abidem subdubio re-
Inquitur pmo die eriget mac
quadraginta cubitis sup altitudie
montu stans in loco suo q mury
Secundo tanta descendet ut iux-
vici possit. 3o marme vidue ap-
parentes sup mare dabunt rugi-
tus vsp ad celu. Quarto ardebit
mare et omes aque. Quinto herbe
et arbores dabunt vore sanguis
Sexto mont edificia. Septimo po-
tre adinuicem collidentur. Octa-
uo fiet gnalis tremotus. Nono
equaliter tra. Decimo coribunt
homines decanms et abmit ve-
lud amentes nec mutuo poterunt
loqui. Vndecimo surgent asta-
mortuor et stabunt super sepul-
ta sua. Duodecimo cadent stelle
Qo decimo morientur. Vniuerses ut-
tu motus resurgant. Tridecimo
ardebit celum et tra. Quinto decimo
fiet nouu celu et noua tra. Et re-
surgent omes. Dicitur autē abi-
deu. q retoning in vomi asta i
animalibus hebreorū in quibus
sunt multa vera. tamen abi sunt
multa falsa admixta. Et ideo de-
iutate et falsitate astorū signorū
iudicium maioribus delectu quo. le-
uate rapta vna quia dies iudi-

in licet reprobis sit tribulus. tamen deest
 debet esse consolabilis. quia tunc transfe-
 rentur ad gloriam. Attendite autem vo-
 bis et diligenter timeate ne forte gra-
 ventur corda vestra et depmantur ad
 uicia epaula et ex superfluitate tibi
 et paruis et curis huius vite sed superflua
 solitudine trionoz et super ueniat
 in nos repentina dies illa. et dies iu-
 dicii. tanquam laqueus qui euadit nullo.
 modo patitur. Et hoc loco uidetur quod homines
 existantibus incommunis et festiuitati-
 bus tanquam securis et nichil timeantibus
 dedie iudicii ueniet repentine. Et
 adem habet marthae xxviii. Vbi dicitur
 Sicut enim erant in diebus ante di-
 luum comedentes et bibentes. iude-
 tes et impij tradentes usque ad eu-
 dium. quo intrauit martham noe
 et non cognouit donec uenit diluum
 et tulit omnes qtuordecim et aduentus
 filij hominis. Et hec uita euangeliij
 uidetur saltem aliquibus dissonac
 ab illis quidem signis suppositis
 et acceptis de apocryphis iudeoz. Vigi-
 late itaque omni tempore orantes per-
 hoc non est intelligendum quod oratio semp
 sit continua quia oportet eam interru-
 pi sompno et alijs necessitatibus
 corporis quod non interueniat peccatum
 mortale impediens effectum operis
 Ideo dicitur. Vt digni habeamus fugere
 atque quia illi qui tunc in uenientu-
 sine mortali peccato erunt salui. Et stant
 ante filium hominis et stare securi
 in iudicio coram populo qui iudicabit
 in forma humana. noctibus uo-
 catus morabatur in monte
 qui uocatur Olueti ut et uocaretur
 oroni. et omnis apud manifest

tabat ad eum a mane accolebatur.
 Venire ad predicationis sue locum actua-
 to efficacia et dulcedine doctrine sue
 appropinquabat. **Cap. xlii.**
Autem postquam euangeli-
 gista destruxit populi p-
 dicatione hinc conter destr-
 bit apud passionem perquam soluit
 et precium in redemptionis. Vbi destr-
 bitur maligna et offensus per expro-
 ratione iudeoz. Quod eius condempnatio
 in iusta per exprobratione gentiliu cap-
 xlii. Prima diuiditur in quatuor par-
 tes quia primo destruitur populi vendi-
 tio facta non ex eius ignorantia sed
 magis ex perfidia et uoluntate. Quod
 apud uenditi traditio non ex eius di-
 splicencia sed ex uoluntate. 3o traditi q-
 phensio. non ex populi impotentia sed ex
 sua uoluntate. Quarto compheusi illuso
 non ex sua in iusticia sed humilitate.
 Quibus uenit autem dies azimoz. Vbi
 ubi Comphendetes autem eu. Vbi
 ubi. Fuit qui tenebant eu allude-
 bant ei. Circa primum dicitur. Appropinquabat
 autem dies festus sed solompntas pas-
 talis que celebratur primo mense quinta
 decima die mensis. Vt habet leuitici x
 xii. Incipiebat tamen a uespera pre-
 cedentis diei azimoz quia fermentum
 et fermentatum non debebant apparere
 in domibus iudeoz septem diebus
 huius solompntatis ut habet exodi xii
 qui dicitur. pasta et tritibus. quia
 tunc transiit angelus domini per
 egyptum interficiens primogenita egyp-
 tiorum et hebreos saluans. et quere-
 bant principes sacerdotum et moti
 inuidia contra populum quomodo a se
 interficerent licet enim hoc scire

desiderarent tamen erat eis difficile
propter fauorem quod ad populum. Ideo subdi-
timebant. Vero plebom ne contra eos
in suggeret si in populi manus ante-
rent. Intrauit autem in panem in uita
et animam uide non per allapsum. q.
hoc e deo ipse sed per effectum exendi-
tam populi ei suggerendo. Et abiit et
locutus e tunc principibus sacerdotum
et motum autem uide hic tacetur
sed proponitur matthei xvi. Et ioh.
xv. Videtur ut acciparet. Valore
ingenti effusi super populum. amara
parce lazari. Et gauisi sunt quia ille
modus capiendi populum per sui disti-
tum uidebatur magis possibilis et
secretus. **V**enit autem dies azi-
morum. Hic tunc destruitur. 2o
Vendit traditio. Et primo ista tradi-
tio nunciat. 2o executioni datur. 3o
Et egressus abbat. Preminuato de
traditione facta e a xpo cu tenact
tunc discipulis. Et ideo destruitur
pastale communiu. Secundo in situ
culuiste sacramentum a accepto pane.
3o ponitur dicte traditione pnuicia
atio ubi. Peremptam e. Circa p-
nuu datur. Venit aut dies azimorum.
Ista erat quarta decima dies me-
se pmi in aug. uespe debebant
comedere agnum pascalem cu azimis
panibus. Ideo sequit. Quia nunc
erat occidi pasta et accipitur. hic
pasta non p die solempni sicut
supra sed pro agno pascale qui illo
uespe debebat occidi. Sequit etiam
trocumbus uobis in ciuitate. s.
iherusalem occidet uobis homines et
in hoc dedit eis signum directum in

quarante communiu pascale. Et dicens
pnuicium domus. Hic aut. credi-
fuisse populi discipulus. Ideo prouidit
de loco et agno et alijs necessarijs in
celebratone communiu pascale. ut dictum
fuit. plomus matthei xvi. b. de-
sidio desideram a. ualde desideram hoc
pasta manducare uobiscum. quia tunc
finitur uetus testamentum et inchoa-
uit nouum quod erat sibi desiderum.
Dico enim uobis q. ex hoc non ma-
ducabo illud donec impleatur in
regno dei. et quia p. illam cenam
non comedit. nec bibit. donec
p. resurrectione suam in qua im-
pletum e regnum dei. quia tunc apor-
ta e ianua et xpus resurrexit
ad uitam in mortalem. et tunc p.
cu multis comedit et bibit ad p-
bandum suo resurrectionis uitate
ut h. in sta. xpm. Non uolum de
generatone uitis huius generatorem
uitis. uocat uinum quod proponit
desertum uitis. **A**cepto pane
hic consequenter instituit culu-
stie sacramentum p. legale communiu
tunc datur. Et accepto pane gras-
egit. per hoc ascendit q. in con-
secratone huius sacramenti p. p. g. g. g.
deuotio et da. oro. et fregit et
dedit eis. Dicens hoc e corpus me-
um. Non e sic intelligendum q.
pus fregit et dedit discipulis
et p. ca. dicit uerba consecratop.
que sunt hoc. hoc e corpus meum
quia uerba consecratonis effiunt
et signum p. ca. fregit et dedit
hoc facite in uita commemorati-
one. quia culuistie consecratio est

quodam dicitur passiois rememoro
 et apert hoc conserat corpore sepi
 a sanguine quia in passione xpi sag
 avis fuit sepius at corpore i deo pibidi
 Similiter et calicem aq. Ceta patet
 que pertinent ad illud sacramtu trac
 tanda sunt in quarto sententiarum **¶**
 Veruntamen hic conserat corpus p
 mutat traditione sui dicens Ecce
 manus tradentis mecu e i mensa
 ex quo patet maxima ingratitudo
 et proditio iude qui ngeret se
 tomestrom cum xpo quem non la
 tebat sua proditio Et quide filius
 hominis quia licet sit deus et homo
 non tamen tradebatur et pariebat
 sedm diuinitate sedm quod dif
 finitum e impudencia dei p salute
 mundi Veruntamen eue homi illi
 per quem traditur Quia iudas lig
 p9 factu penituit hoc tamen fuit
 in utilit. quia per desperatione
 se suspendit ut hie mathi xxviii
 Et apti ceperunt quere mense s
 apli quis ex eis cum traditurus
 esset in nescierut quia xpus re
 uelauit hoc manifeste sed tamen
 iohanni secrete. Ut hie iohi xvi
¶ facta e contentio hic conserat p
 in formatio discipulorum ad Et pmo
 ostenditur qualis sit aptus ad offi
 tu placonis No quid foret eis li
 titu tempore persecuciois ubi **¶**
 dixit eis ad huc pmo ponit in
 formatio discipulorum in gnali No
 apus in specialis ubi dicit alio dno
 symcom ad huc pmo in format
 discipulos de placonis aptitudine
 No de pmiis magnitudine a Vos

autem **I**nta pmi standit qd cum
 apli audierut xpm predicantem tra
 ditionem sui ad morte. crediderut
 firmiter hoc ee finis Et ideo ceperunt
 quere mense. quis inter aptos eet
 comenencior ad tenendum p locu
 Et hoc e qd dicitur facta e aute inter
 eos contentio a diffinio quis corpui
 deretur ee maior x aptior ad pre
 sidendum alijs loco xpi Et ideo xps
 de hoc eos docuit videlicet qd ille
 ad hoc eet aptior qui e ad huius
 per contrariu ad trena dnaco. Et ad
 hoc inducit exempli sui dicens.
 Quis maior e qui recubat aut qui
 ministrat nomine qui recubat qd
 dicitur sic sedm iudiciu humanu.
¶ Et in fact ego autem in medio vrm
 sum sicut qui ministrat. hoc ia
 ostendunt in locoe pedum discipulorum
 suorum Et qd hoc intendit concludi
 qd ille e aptus ad succedendu pbi in
 regimine ecclie qui e fundatus in uca
 humilitate **¶** Vos aut postquid
 ostendit aptitudinem plati hic
 conserat ostendit magnitudine pmi
 dicens Vos estis qui p mansistis
 mecu Nam em iudas exierat de so
 cietate corp. excepto pane in tincto
 Ut hie iohannis xvi in contemptu
 meis quia minnebat agoma sue
 passiois Et ego dispono vob regn
¶ Et intelligit duplici. pmo mo de
 regno militantis ecclie. cuius regnu
 xpus tradidit aptis alio mo de
 regno triumphantis ecclie. ad
 quod apti erant assumendi
 p9 laborem vite pntis ut
 cedatis et bibatis ut hoc
 similit. duplici. intelligat

Primo de sacramento eucharistie. cuius con-
secratione acceptio et dispensatione potest
tradidit apostolis. Alio modo de fructu glorie
ad quam apostoli erant predestinati. Et
sedebat super thronos. quia in iudicio
extremo erunt assessores christi iudicaturi.
Quit autem posita in formatione dis-
cipulorum in generali. hic ponitur in for-
tiori petri in speciali de fragilitate huma-
na consideranda inconstancia dei adiutorio
habenda. immo dicitur Simon ecce sathanas
conpetuit nos et studioso quesivit per-
temptationes subvertit. quia multum in-
tuitur aduersus nomina sanctorum alios em-
pulsare negligit. quos quasi in se qui-
eto possidere se sentit. Ut dicit grego-
rius non tribuatur et temptationi in-
pulsu conuictus. Et sicut in tali conuic-
sione remanet palea et transit farina.
Sicut iudas remansit dyabolo ad po-
nam eternam. Ego autem rogavi pro-
te ut non desinas. fides tua sicut finalis
non enim rogauit ut petrus non caderet
sed ut in carnis non remaneret. Quod per
Et tu aliquando remissus sicut de peccato ad
gratiam confirma fratres tuos. Hic
dicitur ei quia etiam erat sibi commit-
tenda. Ut habet iohannes ultimo. Vbi
ter dicitur ei a christo pascis oues meas.
Et hoc etiam patet fide non deficiente
usque ad finem mundi et potissime ro-
mana que a petro per christum fundata
est. Dico tibi paratus sum et mor-
torem et in morte are. Hoc dixit
pro seruire et confidens de sua con-
stantia et virtute. Quod contra-
predictum sibi sua fragilitas.
Non cantabit gallus donec
ter abneges nocte me per
vnam negationem per et gallus

cantauit sed petrus non aduertit sed
post tertiam cum ceteris gallus cantauit
per copiam plonnis marti xiiii.
Quit dixit eis hic tonitor ostendit
quid foret apostolis licet tempore
persecutionis. Quia tunc primo christus
habuit misit eos ad predicationem
deit eis formam mercedi ut sine
petunia et permissione alia neces-
sario mercederent ut dictum fuit super
pro et quod forte recedent. quod tempe
persecutionis et minimebat non licet
eis talia portare quod remouet dices
Sed mit qui habet saculum ad porta-
dum petuniam proquisione ne
testis tollat et portet sicut liter-
et peram et repositum virtualium
Et quia non solum erat eis licitum
taliam portare sed etiam sequens
se apostolos a persecutoribus moderate
defende saltem pro tunc quod subdit
Et qui non habet singulum vendat
tunicam suam et emat. Per hoc
inuenit quod licita esset eis defen-
sio moderata tempore persecu-
tionis. Quod subditur. Dico enim uobis
quamquam adhuc quod scriptum est oportet
implere in me sicut mortem a-
rectissimam et non contemptibilis-
simam per iudeorum persecutionem.
Et cum aliquis deputatus est hic
distribuitur cyprus huius. Et enim ea
que sunt de me scripta per propheta-
tas finem habent et sunt apud con-
plemctum. Dicitur ecce duo gladii habent
Non curamus apostoli loqui de sacris
uel peris sed tantum de gladiis quod
erant animati ad defensionem
animati sui magister licet pas-
tea fugerint timore humano

percussit. Dicit autem crisostomus
 qd isti gladij erant duo intelli mag^o
 ad stundendum carnes agni satis e
 quia omnis euagmandis sufficienter
 ostendit licentiam se defendendi et
 audaciam petri ad defendendum suu ma
 gistrum et voluntariam passionem
 qui ai habet qui pro eo pugnaret
 qpe tamen perhibuit alius non euagi
 natus ostendit ostendit non fuisse
 permissos facere quicquid poterant
 ad defensionem sui et mag^o. **C**et per
 hoc ostenditur qd perfectio e paria
 quam defensio etiam licita. **E**
 gressus abat. Hic tamen ponitur
 traditio qd excoit. **E** pmo expte
 qd. Adhuc eo loquente voluntarie
 offerentis. Secundo ex parte iude
 cum proditioe tradentis. Abi adhuc
 eo loquente. Circa pmo dicitur et
 egressus de loco tunc prodite abat
 stdm consuetudinem quia affatus
 erat illuc aie de nocte causa oroms
 in montem oliuaz. Abi stibat tra
 ditorem veniens. **O**rate me mte
 tis in temptatione. **O**ratio em stdm
 damastom e eleuatio mentis mdeu
 quanto animus mdeu eleuat tanto
 facilius temptatio ab ea supat. **E**
 qpe aiusus e ab eis quia oro solu
 taia debet ee et paitis gendibus
 orabat quia debet ee deuota. pa
 ter si ius transferat quia delect
 ee distreta. sibi mittendo quam
 voluntate. Voluntate dme dya
 tuit autem angelus visione
 corporali in specie humana con
 fortans eu per modum seruici
 quod factu fuit ad conser mandu
 fidem discipulor. qd xpus maior

angelis ratione deitatis per hor
 entia ostendebatur qd nico erat vera
 humanitas qd confortabat contra tris
 ticiam in tristitiam in parte sensi
 tiua et apprehensione mortis immittit
E factus e in agonia erat ei reluc
 tatio sensualitatis mortis horret
 et rationis apm acceptantis qd virtute
 dina quelibet pars per mittebatur
 age et pati quod erat sibi apm p
 lious orabat ostendens p maior
 necessitate magis debet homo orat
 in sistere. **E** effectus e sudor eius
 sicut gutte sanguinis exvehent
 em amocitate sensualitatis que per
 mittebatur agere et pati quod aut
 sibi apm orditu e fiebat. ut no
 solm humores exoneret per sudore
 sed tinn hoc aliquid de sanguine su
 dorem turgente. **Q**m uero alios. su
 per naturaliter factu e ut sanguis
 per sudorem exiret ut sic xpus na
 stit sanguinem p salute nra effunde
 rit peret. **Q**m uenit eos dormientes
 ptem stia. **T**ristitia ei e passio ta
 ta ex malo pnt quod non potest
 acpelli. et sic causat aggrauatione
 animi quasi depressi pondere mali p
 sonis quod non potest moui et
 sic per tons impedit vltius motu
 spiritui acorde ad organa sensui co
 tidium. **S**z quia huius spiritus causant
 opera vigilie. **Q**nde e qd tristitia in
 pediens tale motu spiritui causat
 aggrauatione sensui et respiratione ab
 artibus aprijs sicut fit in somno
 apie dicto. qui causatur exuaporatione
 humoris exorbis et portibus asten
 dente versus cerebrum qui humores
 abi ingrossati ex frigiditate cerebri

destondunt versus organa sensum opi-
lantes. meatus perquos spiritus pro-
gredientes acide debent organa sen-
suum transire et sic cessant sensus
abactibus cogitatio. **A**d huc colloquere
hic tunc ponitur traditio excoctis
ex parte iude tradentis cum dicitur
Iudas unus de duodecim antecedebat
eos tamquam ductor illorum qui volebat
comprehendere iesum. Et appropinquabat
eis ut oscularetur eum. Sederat
enim iudas comprehensibus apud signum
negatum capere. **A**ntem dicitur qui cae-
ci valde similes ut dicitur mat-
thaei xxvi d. Quidam osculo filium huius
tradis a in signo calcitris prodicione
homicidij facis ex quo factum iude ag-
graviabatur. **V**alde videntes autem
hii qui circa ipsum erant a xpi disci-
puli quod futurus erat. scilicet captivum
magistri sui ut duceretur ad mox.
Dixit enim dñe si percussus in
gladio et percussit unus et alius
discipulis petronibus licentia percu-
tendi ad magistri sui defensionem
petrus qui erat audacior ceteris
et feruencior non petiuit licentiam
nec expectavit responsum sed
amputavit unum auriculam. niten-
dus enim interficere vel graviter vul-
nere. **S**imiliter dicitur hic qui dicitur
non moueat eos qui sunt futuri quia
permittendi sunt ut me compre-
hendant. **E**t implentur ea dene-
que scripta sunt. **E**t cum tenuisset au-
riculam eius sanauit eum. In quo
apparet quod maxima cautus san-
do illi qui conat ad comprehendit
ipsum. **D**ixit autem iesus ad eos qui

fratobu

Venerunt ad se principes sacer-
dotum et Contrarium videtur mat-
thaei xxvi. **V**bi dicitur quod principes
sacerdotum non fuerunt in captione
iesu sed ductus fuit ad eos per
phenotes ad locum ubi conuenerat
ad quod respondetur dupliciter. **Q**uo-
modo quod licet non uenerunt ad com-
prehendum iesum magister per se
venit tamen in ciuitate ministris
ab eis magister. **A**lio autem quod aliqui de
principibus sacerdotum uenire ad
ministris ad comprehendendum iesum ut
diligentius fieret negotium plures
tamen expectabant in domo ut
dicit matheus. **Q**uasi ad latronem
cum gladio et fustibus cum cotti-
die fuerunt ad istum in templo.
Antem quia dicitur tunc non cepistis
me quia uolebam nec modo quod ca-
peretis nisi permittere. **Q**uod se-
quitur sed hoc est hora et uobis est
tossa ad me comprehendendum et puer
tenebrarum quia dyabolus tenet
principes eos ad hoc mirabat.
Antem comprehendentes autem hic
tunc destruitur xpi traditio com-
prehensio et pilditum petri negatio
cum dicitur petrus uero dene-
gatoe enim petri uarie legitur
euangeliste et uarietas exponitur
fuit matthaei xxvi f. **A**ntem **E**t uiri
hic tunc destruitur xpi comp-
hensio alluso enim dicitur applicata
nobis xpi et per hoc designa-
bitur quod est falsus propheta et ad
ignorat qui eum percussit.
Et non solum alludebat sed etiam
calumpniose interregabat. **S**i
tu es christus dic nobis quia si

respondisset sic statim imposuisset
 q[uo]d vellet ap[ostolus] sibi usurpare dignitate[m]
 regiam contra res[er]u[er]at[i]o[n]e[m] qui
 dignitatem regiam audebat abstrahere
 Sicut dicitur fuerat supra tertio cap[itulo]
 Si autem dixisset non obiecerunt
 contra eum de redarguendo Quia
 plures dicebat factis et verbis
 se esse christum. Unde iohannis 8. di-
 centibus ei iudeis Si tu es christus
 dic nobis palam. Respondit eis ih[esu]s
 loquor uobis et non creditis ap[ostolus]
 que ego facio in nomine patris mei
 hec testimonium perhibent de me
 Ideo sequitur Si uobis dixero no[n]
 creditis michi nec uerbis meis ne-
 factis Si uos interrogauero non re-
 spondebitis Sequitur tu alias pe-
 tuuerat ab eis de xpo quomodo sit
 filius dauid non responderunt ei in
 plurius alijs eius questionibus si-
 mile inuenitur neq[ue] dimittet[ur] q[uo]d
 obstinatione[m] seibat cap[itulo] hoc
 autem a post passionem mea[m] et
 resurrectione[m] erit filius hominis
 sedens ad dextera[m] dei quod impleta
 e[st] maiestas xpi Quia quod dicit
 marti ultimo Et d[omi]n[u]s quide[m] res[er]u[er]at[i]o[n]e[m]
 assumptus e[st] in celu[m] et sedet ad
 dextera[m] dei Dixim[us] aut[em] omnes
 ne[m] matthei 23. dicit q[uo]d sim[on]s
 sacerdos hoc dixit Dicend[um] q[uo]d
 alle dixit p[ri]mo et p[ri]ncipal[iter] Et
 adeo mattheus ap[ostolus] p[ri]mo dixit
 Alii autem contra idem dixim[us]
 Volentes ex hoc concludere condep-
 natione[m] xpi fore iustam Tu ergo
 es filius dei hoc non sequitur
 ex dicto p[re]cedenti quia dixit filius
 hominis et Veritate[m] quia hoc

erat veru[m] noluit negare neq[ue] etia[m]
 affirmare ne apperiret locu[m] calump-
 nie Sed respondit eos dicens quia
 ego sum quod uerbu[m] erat uerum
 q[uo]d calumpnia no[n] h[ab]et p[ro]p[ri]u[m] ueritate[m]
 sed tantu[m] p[ro]p[ri]u[m] iudeis malicia[m] eor[um]
 conluserunt quid ad hoc desponde[n]s
 testimoniu[m] quasi dicitur conuictus e[st]
 q[uo]d uerbo Unde subditur q[uo]d aut[em]
 audiuit de ore eius ne[m] **Cap. xiiii.**

At surgens om[n]is multitu-
 do postquam descripta
 e[st] xpi comprehensio per ma-
 liciam iudeo[rum] hic cont[ra]
 descriptio[n]e[m] eius occasio per exortatione[m]
 gentium Vbi p[ri]mo descriptio[n]e[m] soluta
 exortatio 20 iniqua contempna
 abi pilatus autem 30 in p[ro]p[ri]a occasio
 ubi Et cum induceret eu[m] Circa de
 uata emulatio ubi et cito uir no[n]
 ioseph Circa p[ri]mo p[ri]mo descriptio[n]e[m]
 exortatio coram pilato p[re]cedit 20
 coram herode abi pilatus aut[em] au-
 diens Circa p[ri]mo dicitur Et surgens
 om[n]is multitudo corp[or]is dixim[us] illi
 ad pilatum qui erat a p[re]feco loco ro-
 manoru[m] reperit autem accusare il-
 lum et hoc de tribus p[ri]mo de auer-
 sione q[ui]t[er]i a lege moysi seruanda tu
 dicit hinc in uerbu[m] subuertete[m]
 gentem mea[m] 20 q[uo]d per doctham
 suam impeditet q[ui]t[er]i reddere res[er]u[er]at[i]o[n]e[m]
 tributu[m] Et hoc notatur tu dicit p[er]
 hibente[m] 30 q[uo]d uolebat sibi usurpare
 regnu[m] iudeo[rum] 30 sequit[ur] et dicit
 se xpm esse p[ri]mo aut[em] erat mani-
 feste falsu[m] quia non uenit sibi
 solu[m] legem sed adimplere ut habet
 matthei 23 Et legem moysi neq[ue]
 ad mortem seruauit ut declarati

xxiii

fuit ibidem **S**edm quia iudeis quo
venibus. licet nobis confirm dare
resai an non Respondit reddite q
sunt resai resai ut h' matthei x
xii Similiter tertiu Quia tu resp
sitet turbas conturbas ut cum
caperent et facerent super se re
gem fugit ut h' aohis in pilato
autem de pmo non curavit quia
gentilis erat. adeo de lege moysi no
curabat **S**edm reputabat falsu
quia responsione xpi audierat
per relatione detribute resai red
dendo ut dictu e Sed de tertio in
quisiuit quia uidebatur ee cont
domnu suu Unde et iudei tota
eo dyomit Non habemus regem
nisi cesarem Iohannis xix Et
ibidem dicitur **Q**uibus em qui se
regem fuit contradicit cesari.
Xp'us autem se regem non nega
uit neq affirmavit sed modo mo
respondit dicens Tu dicis Ne
vntatione xpressit q si eet rex
regnu eius non erat de hoc mdo
ut h' aohis xviii Et quia py
latus et imperator dno suus non
curabant nisi de regno tereno No
p'latus hnt alim xpressu nihil
invenio cause sz in emis uel mo
tis in homine at illi inualestebat
ut clamoribus obtinerent quod ra
tione non poterant **C**omouit
q'm quasi dicerent turbavit
pacem commine incipies agalile
a nolebant em cu vocare quod
esset similis iudeo galileo qui tpe
natiuitatis x' inducibat q'm ad
rebellandm imperatru romana

dicens ee allianu iudeis p'fici a
liquom dnm t'entm sed solm deo
ut h' acti x Ante hos dies xps
iudas galileus qui auertit q'm
ndie p'fessionis n' **S**z pilatus ho
falsim reputavit eo q audierat
xpm dixisse. **R**eddit que sunt
resais resai et que sunt dei deo.
per h' or ostendens q poterant ee
subiecti non solm deo sed etiam
tempali dno **¶** **P**ylatus autem
hic conter p'omne x'annario
s' coram herode pilatus omni
audiens q' ipus esset de galilea
remisit eu ad herodem. tu ut
herodi differret tu q' recedebat
q' libenter h'leract homine qui
cet deteria qua et maxime in
nacentem. **S**ecundu' etia q' l'ic
resus eet in bethleem ut dictu
e supra p' do capitulo tamc dicit
hic de galilea quia fuit ibi nu
titus et conuersatus p' et tpe
ierosolimis erat hys diebus s'z
paschalibus p'pter solompnitatem
quia iudeus erat p'ater em suus
fecit se aratidi transiens ad ritu
iudaismu **S**ecundu' quod dicit
iosephus herodes aute uident
iusa resu gauis e. non p'pter de
uotione sed p'pter curiositate No
subditur **F**o q' audiat multa d'
eo s'z de miraculis eius a doctina
et sperabat regnu aliquod a mi
rabile factu **U**nde abeo fieri spe
rabat etiam audire quodam tu
riosa et am p'lica. **N**o subditur
Interrogabat autem illu multis ser
mombus **I**esus autem in conspectu

eius noluit aliquod signum facere
 si quia herodes erat indignus. et
 mouetur exornositate ut dicitur
 et quia ipse noluit ostendere quod
 predicator uerbi diuini non debet
 coram principibus ostentatione
 suam querere et eiusdem rationibus
 non respondit eius interrogacionibus
 Exponit autem illud herodes reputans
 eum ydiotam et fatuum. et illic in
 diuina alba exste. sic enim illud elat
 tur fatuus et comisit ad pylatum
 ut eum honoraret. sicut et pylatus
 ei detulit. Et facti sunt amici
 propter mutuum reuehenciam facta ut
 dicitur. Nam ante nimici erant
 admutem propter galileos quos py
 latus occiderat. misit enim sanguine
 corpore sui sacrificijs. ut dicitur et sup
 plicij capitulo. **P**ylatus autem hic
 contra christi condemnationem iusta
 ubi primo declarat quod in nocentia
 et triplici confessione iudicij cau
 sam ex ammanis. et et allegacione
 herodis qui christum non condemnauit
 Iudei autem et contra uerba
 iudicis ter clamant. ut obtinere
 per inopportunitate clamans quod non
 poterant. vna enim propter quod
 pylatus finaliter declinauit a iustitia
 condemnationem ad nocentem in nocentem ac
 sum inclinatus ad hoc. et quod fa
 uore que querelatur et resais. timo
 rem eius indignacione formida
 bat eo quod dixerunt iudei in con
 spectu suo. Si hinc dimittis no
 est amicus resais. ut hinc quod hinc
 christi. Et ex dictis patet litta pau
 ris exceptis que exponunt. re
 misit illi ad nos. et ad nostrum iudi

cium. libri antiqui et correcti sic hinc
 non remisit nos ad illum. sed ad herode
 dem ut patet. et hinc sequens con
 sonat. et dicitur. Et ecce nichil dignum
 morte actum est. sed contra herode emen
 datum ergo. et uerberatum illum dimittit
 tam liberis amorte. Sed contra hoc
 uidetur quod pilatus sciebat eum in no
 centem quoniam igitur nolebat christum
 in iusto uerberare. Quod dicitur quod no
 lebat. factum ut iudei audientes hanc
 flagellacione sanaretur. hanc pena
 et resais. amorte acsi querenda
 necessarium autem habebat. dimittit eum
 diem festum anni. quia in nocte pa
 sthe angelus domini saluauit hebreos
 et percussit pharaonem egyptiorum
 Ideo in die noiam huius beneficii in
 solemnitate pascale saluabantur anni
 antiqui morti. et aliquos condemp
 natos ad mortem interficiebant
 ad representandum saluacione hebreorum
 et interfecione egyptiorum. et ista
 consuetudinem eius sic consueti
 impetrauerat ab imperatore roma
 nois. sicut fuit obseruata antequam
 iudea esset romana subiecta. et
 hoc est quod dicitur. necesse autem habebat
 et quia tenebatur obseruare illud
 quod erat concessum ab imperatore
 pylatus sciens eum in nocentem no
 lebat eum liberis. per hanc uiam
 proponens quod non expediret eis
 nisi cesarem aut barraban. cuius li
 beracione credebat iudeos nullo
 modo periclitari. propter nimiam christi
 maliciam. Sed christi animo odio mo
 ti contra christum precligunt
 barraban liberari petentes alium
 crucifigi. eo quod erat modus mortis

appetit et duntaxat tota patitur
Et cum dicerent hic consequente
describitur xpi in pia oratio cui dicitur
Et cum dicerent omni ad crucifigendum ap
prehenderunt symonem ierusalem quia cogito
tunc cum ad portandum crucis vomerem
ad locum crucifigendi quia iesus in
debatu minus debilitatus ex afflictione
precedenti Et ideo quia iesus p
mo portasset crucem suam quia in
illi qui cum dicerent accepit eam
et posuit super symonem ratione potest
Ille autem portabat in iure. In q
hoc erat turpe quia forsan erat
discipulus dei occultus in sequeba
tur multa turpa quia aliqui seque
bantur ad ipsum crucifigendum ali
qui addendum cum et aliqui ad
uidendum spectantia et aliqui ad pla
gendum specialiter deuote mulieres
quibus dixit filie ierusalem ne p
non solum aliqui de galilea secute
fuerunt ipsum sed etiam aliqui de ier
usalem sibi adhaerant per de
uotionem Nolite flere super me sed
super uos quia a se non pbat tam
passionem sed praedicit aliam tur
tibus tamen in obsidione iherusalem facta
per tyrum et caesariam ideo se
quomam ecce dies uenit in
quadragesimo anno post passionem
in quo fuit data obsidio Beate
steules quia agiliores erant ad
fugiendum quam grauidae et uen
eres que non genuerunt quia mu
lieres habentes pueros in obsidi
one sunt anxietate non solum p
se sed p pueros suos et alia pro
famis anxietate prius pueros ro

mederunt sicut quod dicit iosephus
libro de iudaico bello Tunc inquit
dicit monachus quia alia p horrore
misericordie que tunc fuit in iudeos
dicebant cotinam montes caderet
super nos Quia si in ligno curu
hoc facit populus dicitur dicit hic
lignum curu faciens fructu et per
tans indignu abstusione per mor
tem optus autem iudaeus hic de
lignu aridum in fructiferum et
portans dignu abstusione p mor
tem et combustionem q e pena exte
ma et maxima pater dimitte illis
quia nesciunt quid faciunt **Item**
cum ibi aliqui simplices et illit
terati a sacerdotibus iudeos decep
ti qui persequuntur xpm zelo
legis et pistis orant xpm au
torem erant hinc qui xpm de xpm
probabiliter nouerant seu cognos
tere debuerant **Sed** ex odio et
inuidia sunt exortati et xpm
persecuti usq ad mortem et pro
illis non orant **Item** super scriptis
scriptis super eum litteris grecis
et latinis et hebraeis quia is
te erant tres lingue principales
ut omnes possent legere neq tu times
deu qui in eadem dampnatus es
quasi dicit licet homines non ti
mueris tamen debes deu timere
maximo in articulo mortis **Me**
mento mei dno magna fides
huius latronis quomam nec p
attributione pone qua suscipiebant
nec p infirmitate carnis q
in xpo uidebat confessione ue
fidei obmissa du uenit in regna
tua manifeste patet q non lo

quatur de regno tempore sederno
 Qdco subditur Hodie mecum eis in
paradiso non accipitur hic paradisi
 sus pro orto voluptatis nec pro
 celo empirico sed pro fructu beati-
 quam habundanti patris in morte
 qui erant in limbo Statim ad
 eius anima descendit ad eos et cade
 die illur descendit anima huola-
 trum facta participes beati frui-
 tione In manus tuas commendo
spiritu meum ostendit qd martirio
 mortis maxime debemus addere .
 Videns autem centurio qui erat con-
 stitutus ad custodiendum corpus in
 quo corpus exspirasset quod factu est
 in matula in passione christi facta
 ut patre tremotus petrae strissio
 obscuritas solis naturalis super-
 naturalis **Et** quod cum clamore ma-
 gno exspirasset qd non poterat
 fieri virtute naturali glorificavit
 deum fidei confessione dicens Verre
 hic homo iustus erat. matth. xxv.
vii dixit centurio Sed mattheus
 expressit eum lucas aliud de alio
 tacendo Perfructes pectora sua.
 Penitentes et dolentes de christi per-
 secutione et iniuri fuerunt qui apostoli
 decepti fuerant ut predictum est Sen-
 bant autem a longe eius moti Contra-
 rium autem videtur q dicitur xxix ubi
 dicitur stabant iuxta crucem ihu
 matre eius etc Respondet autem
 augustinus quod non erant immedia-
 te iuxta illu propter turbam compuncte
 nec a longe qui possunt eum uide
 Et ideo possunt dici fuisse longe
 uel propter diversos respectibus **Et**
 certe con Hic destitit de uera

christi simulatio que fuit solennitas
 et peccata licet mors fuerit ignominio-
 sa pro ut de utraque fuerat prophetatum
 per asiam Sicut plinius fuit de cla-
 ritate matthei christi De curia a ex-
 istens de curia sed prodis uel imperatoris
 hic non consenserunt consilio et ar-
 tibus corp. Et aliorum uideatur christi
 persecutio ab arimathia ista est
 uitas que uocata eraniatha de qua
 fuit dehana pater samuelis ut
hic primo regni christi qui et ipse ex-
pectabit regnum dei non temporale et
terrenum sed celeste et eternum Hic ac-
cessit ad pilatum erat enim de curia
et propter hoc habet maiorem accessum
Et deponit in sudario in sudario a-
mpiano lino Et ex hoc ordinatum e-
q corpus christi non consecratur nisi
super panem lino Et ponit eum in
monimento christi uel in nouo lapide
conuato sed in quantitate hominis
ne si ex pluribus lapidibus e possit
dici audeat qd suffocatum fuisse so-
pulenti et corpus inde sublatu in
quo non dicitur quicquam potius fiat
Non possit dici qd ille qui prius fu-
isset ibi sepultus resurrexisset
et non corpus et dies erat paras-
teus a fide sexta que dicitur para-
steus uel sexta quia tunc stabant
et coquebantur alla que debebant
comedi in sabato Sed in quad p-
ripitur exodi xvi Et sabbatum il-
lucrescebat quia solennitas sabbati
inquit auctore precedens diei
Subsecuto sunt autem mulieres
que erant christi deuote ut uident
monimentum et qualiter reddere pos-
sunt ad uigendum corpus qd ibi ponit

Et reuertentes. s. amommeto para-
uerunt aromata. hoc fecerunt fia sex
ta. autequam intraret solemnitas
sabbati. quam diu erat eis licitū ad
emere et parare et sabbato quosile-
runt a opibus quicuerūt s. d. n. m.
mandatū s. legis quod dicit ex
odi vicesimo **Cap. xiiii.**

Una autem sabbati p. q.
quam euangelista Jo-
scripsit ingressum xpi
in mundum per suam
missionem et eius
gressum per suam predicationem
et egressum denique per suam pas-
sionem hic ultimo describit eius
gressum per suam resurrectionem
et ascensionem ad patrem. Et primo
describitur eius resurrectio. Quasi
suo ubi. Vos autē scire in ciuitate
Circā xpi resurrectionē primo de-
scribitur xpi resurrectio apparuit.
Secundo resurrectionis probatio ubi con-
tinuatur. Vero prima uices. quia p-
mo describitur apparitio facta mul-
licibus. 2o discipulis et necanibus
3o omnibus simul. Quibus p-
thomam. 2o ubi. Et ecce duo. 3o
ubi d. n. m. autem hoc loquerentur.
Circā primū notatur tempus appa-
ritōnis. tunc dicitur. Quia sabbati
a prima die p. q. sabbati eo modo
loquendi quo dicitur genes. primo
factū ē uespere et mane dies unus
a primus. Unde ubi consequent-
subditur dies secundus et tertius et
sic de alijs. Valde dilucida. Continū
videtur marci xvi. ubi dicitur. De-
ro iam sole. Dicendum q. duplex
datus plus unus quando appa-

ret primo lux eius s. aurora. Illo-
mo quando apparuit sol super terram
Marcus aut non loquitur de primo
ortu sed de secundo. Vel potest dici q.
quando mulieres recesserunt de domo
erat valde dilucida. Ut dicit hic
lucius. sed quando uenit ad sepul-
crum. incipiebat sol apparere sup-
terram sicut dicit marcus. quia
locus sepulchri. erat extra ciuita-
tem ierusalem. ut h. ioh. xvi.
Et in uolūte lapidem reuoluit
quia angelus remouerat lapide
de ostio momimeti. Ut h. mathi
xxviii. Et ingressi sunt s. locū
momimeti quia custodes figerāt
timore angeli uel tacebant sicut
mortui. Et factū ē dum monte
confuante essent eo q. non in uo-
nisset corpus d. n. in sepulchro. Et
reduo curi. et angeli apparerēt
in specie uirgō apparerūt secus
illas. Ioh. xvi. dicit q. erant
sedentes unus ad caput alius
ad pedes. ubi positū fuerat cor-
pus xpi. Dicendum q. quando
malū cecidit sola erant sedentes
ut ubi dicitur sed quando apparerūt
astis mulicibus pluribus stabat
ut hic dicitur facile ē em angeli
hic apparenibus mutai desessio
mirationem et eccl. i. cū time-
rent eū expulsiōne insolita et
detinuerēt. vultū uerū ex uere
timida. Dixerunt ad illas. con-
solando eas et in sciendo de x-
resurrectione s. d. n. m. quod xpi
eius presentibus prodixit. Ad
subditur. Et recordate sunt uer-
borū eius nūciantē her omnia

illis viderim quia duodecimq; se-
 uidas se suspendit. Sed ad huc in-
 detur q non conit viderim apti p
 tantu decem quia thomas erat ab-
 sents ut videtur qohams xpx
 Secundum q erat ad alijs qn iste
 mulieres nuntiamt ut hic dicitur
 Et similiter qn duo discipuli re-
 gressi de montibus narrabant que
 viderant ut habetur in fra code
 capitulo Sed tunc thomas discedens
 distepit ab alijs per aliquod spatium
 Et tunc venit ab eis et stetit in me-
 dio discipulorum dicens pax vobis
 absente ut dicit qohams xpx
 et iuxta sunt ante alios quasi deli-
 rametur verba ista et fantastica
 et non verit. Petrus autem surgens
 nuntiat ad monumentum et iohes
 nuntiat ad eo. Ut hie qohms xpx
 vbi iste nuntius plenius describitur
 et pambes ut hie qohms xpx d.
 quod apse intravit in monumentu
 et vidit lintheamina ut dicitur
 q veniens ad ostium monumenti p-
 mo inclinavit se ad iudicium ut
 hic dicitur postea intravit ad
 corpus cognoscendum vitate et
 abiit nuntians a. cognoscens de xpi
 resurrectione. Et ecce duo hic
 eantem describitur apparitio facta
 duobus discipulis atincentibus cog-
 nitio abi Et factu e. 3o cognitio
 revelatio abi Et surgentes Circa
 pntu dicit. Duo collis salict
 ex septuaginta discipulis quoru
 unus vocabatur cleophas ut ni-
 sta hie alius dicitur fuisse ewan-
 gelista ppter quod et nome suu
 tacuit abant xpo die s; die ro-

surrectiois in castellum quod erat
 in spatio stadiis sexaginta ad ie-
 rusalem sed centi stadia fuerit vna
 leucam ex quo patet q non distabat
 ab ierusalem per quatuor leucas in-
 tegre sed defuit quatuor stadia. Et
 factu e dicit fabularentur. Non dicit
 hic fabulati a fabula sed afor factis
 quoniam lapidebantur de vana sed de xpi
 resu et morte eius ad eum ecessant aut
 corp tenebantur quia incredulitas corp
 et dubitans demerchatur q xpus et
 notionem sui corporis ab eis retarda-
 ret. Qui sunt hie sermones non q
 rit cognovantia sed ut ex eorum
 responsione credulitas corp roneantia
 arguatur tu solus pegrinus es in
 ierusalem. Ipsi solus non facit co-
 clusionem aliorum peregrinorum. Num
 multi valde pegrini et de diversis
 partibus aduenissent ierusalem
 ad diem festum pasce ut dicit qohms
 xpx sed notat exclusionem cognoscens
 ab isto se apparente s; notitia morte
 abi. Ut num sit sensus multi pegrini
 hie diebus venerunt in ierusalem
 mmu e q tu solus inter alios pegrini-
 nos ignores ea que sunt nota alijs
 alijs quibus alle dixit que non q
 rit cognovantia sicut pns dicit e
 de hie nazareno qui fuit vni propheta
 patens in ope miraculorum et sermone
 predicationis et doctie. Et quomo f.
 diderunt eu sumi sacerdotes quia p
 curantur eius captivem et psuasent
 pphie ut coram pilato petent eius
 crucifixione et barrabe dimissione
 ut hie mathi xxxvii. Nos aut spe-
 rabamus nos quasi dicant nam euasit
 spes nra tuq causi subditur. Et tunc

super hoc omnia tertia dies et hodie
qua prodixerat se resurgere et tamen
adhuc non apparuit discipulis licet
tertia dies sit que finem sicut dicitur
in scriptura ad vesperas et inclinata est
iam dies Sed et mulieres quaedam ex
nastis terruerunt nos non de respur-
rectione christi quam mirabantur sed
de callatione corporis eius quam dicitur
dicebant dicentes se etiam visiones
angelorum sed discipuli non credebant
plane timentes ne tamquam mulieres
de facti fuissent deluse **Et** abierunt
quidam ex illis ad monumentum scilicet
petrus et iohannes ut supra dictum
et ita inveniunt quia mulieres dixerunt
non quantum ad visionem angelorum
sed auditionem verborum ab ipso sed quia
in veniit sepulchrum vacuum corpore et
sola lintheamina remansisse Quod sub-
ditur christum vobis non invenimus **Et**
dixit ad eos non ex responsione eius
arguens eos sed dicitur quia ex recita-
tem intellectus et tardi corde quod
tarditatem affectus ad credendum
in omnibus que locuti sunt ipse de
christi morte et resurrectione quas futu-
ras debebant intelligere quia sunt
tamen christo qui discipulis de talibus
Nomen oportuit pati christum et tunc
propter patris preordinationem et etiam
propter christi coactionem tunc propter hu-
manam redemptionem tunc propter
scripturarum impletionem Ideo subditur
Et incipiens a moysi et omnibus
prophetis interpretabat illis omnia
scripturas non quod omnes scripturas
que de christo sunt explerentur quod
intra brevi tempore non fieri sed

explerantur quantum sufficiebat ad
ipsum ostendendum et ideo si omnibus
non facit distributionem per singulos
generum sed per singulos singulorum
Sicut dicitur omne animal fuit in archa
noe quia de quolibet specie animi-
lium fuerunt ibi aliqua individua sic
christo in ipso de lege et prophetis et
agrorum in dicitur aliqua testimo-
nia et ipse se finxit longius ve-
non fuit ibi aliqua falsitas quia
talibus finis ad designandum civitatem
sed distantiam eius a cordibus christi
fidei defectum tales enim apparitiones
ut somnium sunt secundum dispositum
intellectum in quibus fuit et cogitatum
aliquid ob hoc rogant desiderantes
adhuc audire christum et mirantur tunc
illis quia per deum desiderium dispo-
nuntur ad fidei complementum
Et factum est hic tunc describitur
christi appetitus cognoscere tunc dicitur
accipit panem et benedixit et
fregit et porcebat illis sicut quod
suevit facere ante passionem Sic enim
frangebat panem ac si sciret
tunc intellectu **Et** aperti sunt oculi eorum
quia vero voluntarie se eis ostendit
in effigie quia erat cognoscibilis
ab eis **Et** tunc hoc cognoscere
per modum frangendi panis et ipse
evanuit ex oculis eorum ostendens
quod habet corpus gloriosum quod
subito potest disparere per dote in
agilitatis **Et** surgentes eodem
hora regressi sunt in iherosolimam
quibus enim tunc tarde ut patet ex
predictis tamen ex fidei fervore
et remoto iudeorum timore statim
regressi sunt in iherosolimam ad
alios discipulos qui erant in iude-

per autem motu iudeorum ut hie qo.
xpo ad amirandum eis xpi resurrex-
tione qo subditur Et mox eundem con-
gregatos condecim. quia ad huc thos
erat cum alijs dicentes surrexit.
Dns uere et apparuit symon. qm
autem ista apparitio fuit non legit-
expresse. sed tunc credimus fuisse facta
qm petrus nunciat ad monimetur &
videtur imbecillia porta abijt mi-
rans serm quod factu fuerat ueritate
e supra Et xpi mirabant apparitio-
eius factam. pro ut descripta est
per ordmem tame nec istas nec
alijs thomas credidit. sed per aliqd
spatium ab alijs distetit. Et tunc ipse
absente facta e ista apparitio que
sequitur. ¶ **¶** Dum autem hec lo-
querentur hic describitur tertio
apparitio facta omnibus pter thoma-
rum dicitur. Iesús stetit in medio
corp subito om inter discipulos
apparuit quia ad eos ianuis claus
metrauit. Ut hie qohis xpo Ego su-
non res fantastica illuso dyabo-
lica. ¶ **¶** Conitari uero hic rōter
describitur resurrectionis pbario per
hoc q ostendit se uerū hominē
et uerū deū et sēdm humanitate
vē sustināt. qm paretur pscapdo
estimabant se spū uide. Diuina
em puidencia pmissim dubitad
ad maiore certificationē fidei dedm-
ta resurrectione. Videte manus meas
et pedes meos per cratices clauorū
alij remanētes ostendit quod erat
idē corpus manū palpare et ui-
dete. Per hoc em ostendebat habē
corpus uerū non fantastiū. ha-
bens hic aliquid quod manducet.

209
per resurrectionem em ostendit se hie
corpus unū anima uergetatua ani-
matū. Hec sunt uerba per hec q
loquebatur sensibili. et etiā rōna-
biliter reducens ad memoidm q eis
dixerat ante morte suam ostendit
se hie corpus animatū. aiām sen-
situa et intellectua. et eade qua p
tū apparuit alijs sensim ut in-
telligeret scripturas sicut pnciam
pbarit ueritatem sic resurrexerat
quātū ad humanitate. Sic per
hoc illam pbarit quātū ad deitate
quia illuare mētes ignorantū
tellectū sacre scripture et subitō
e apūs deitatis spū. Et ideo subdi-
bit oportebat pati xpm et resur-
re. quia sicut ante passionē decla-
rauit se eē uerū deū et hōiē
ita etiam p resurrectionē suam
Resurrectio em uera e eiusde in-
uio iterata resurrectio et p dicitur
in nomie eius pontoncia et romi-
sionem peccatorū in omēs gentes
m p̄p̄tēs abierosolima ierusalē
em e in medio tēe habitabilis quia
e in quarto climare. Et tō ab illo lo-
co conuenienter incipit p̄dicatō euā-
gelij ut per aptos xpi q discipulos
tūquaqz per orbem dispersos in
omēs tota conuet somis p̄dica-
tōis corp quod erat p̄dicitū p̄
xpm. Vos autē testes estis hōi-
su supis descriptōis quātū ad x-
m carnationē p̄dicationē passionē
et resurrectionē et ego mitto a-
mittam de p̄p̄m quo p̄missim pa-
tris mei. r̄sp̄itū sanctū in signo
uulsi ad p̄dicandū constantē
Vbiqz ueritatem euāgelij. ¶ **¶** Vos
autē sedete in trinitate postquā

evangelista descripsit xpi resurrectionem
hic ultimo describit eius ascensionem
Tunc quod sciendum q̄ in die ascensionis
xpius hie apparuit discipulis suis
primo in civitate iherusalem discipulis
comedentibus quam describit lucas
plenius actu primo capitulo Et tunc
dixit eis q̄ non discedent ab iherosoli-
mis sed expectarent promissum patris
et hoc repetitur breviter tum dicit
Vos autem sedete in civitate quousq̄
q̄ induamini virtute ex alto quasi
dicat non estis sufficientes ad peritiam
constantem vitam evangelii donec
confirmati fueritis perdonum spiritus
sancti Et tunc precepit discipulis
ut exirent de civitate in monte
oliveti ut inde videret eum ascende-
tem in celum et hoc e q̄ dicit **Quo**
autem eos foras in bethaniam q̄
mons oliveti ad quem exierunt
e contra iherusalem in via cuius
versus bethaniam et bethaniam
que monte oliveti sita est **Quo**
autem apparuit discipulis in die ascensionis
quia prius apparuit illis in civitate
et dixit q̄ ventus in monte oli-
veti disparuit ab eis **Et** tunc ven-
set ad montem oliveti atq̄ eis ap-
paruit **Ordo** vero viribus alijs
apparuit per resurrectionem suam
ut declaratum fuit mathei xxxviii
Quo tunc oculis ad celum ubi volebat
ascendere **Unde** dixit eis q̄ discipulis
suis recessit ab eis p̄ntia corporali
et revelatum in celum quod motu per-
dorem agilitatis nubes t̄n et an-
geli apparuerunt ad eius obsequium
ut h̄r actu primo et ap̄i adorantes
xpi ascendente quam diu potu-

erunt **Vide** eum regressi sunt in iherusalem
postquam perdidimus eum app̄m
et gaudio magno quia omnia iustitia
erant in plebs mixta et erant in
in templo laudantes et theophilus
expositor refert hoc ad tempus qd
fuit inter ascensionem d̄ni et pente-
costes d̄n̄s **Quia** licet ap̄i et alij x̄
discipuli ante ascensionem x̄ starent
in iherusalem ap̄i metū iudeorū q̄ ascen-
sione t̄n eius confortati exabant
ad templum causa orōis licet nō d̄n
accepisset spiritū sanctū signo vi-
sibili Alij autem expositores refert
hoc ad tempus per penth̄ in quo ap̄i
spiritū sancto confortati abierunt
a se metū iudeorū **Dicebant** ei q̄ ap̄i
stabant in iherusalem q̄i reclusi et orōne
p̄ntia quo usq̄ accipiant gratiam spiritus
sancti eis x̄p̄o p̄missam **Et** hoc
videt magis concordat ei q̄ d̄n̄ actū
primo **Tunc** reversi sunt in iherusalem
in monte qui vocatur oliveti q̄
Et sequit̄ **Et** tunc introissent in cenaculum
ascendebant in superiora q̄ mane-
bant petrus et ioh̄es atq̄ **Et** subdi-
ca per h̄s omnes erant perseverantes v-
nanimiter in orōe t̄n mulieribz
et maia n̄re alij et fratribz eiq̄
et in eade loco receperunt spiritū
sanctū in die pentecost̄ ut h̄r actū
ii **Et** extim̄ reiecto timore iudeorū
confitebant̄ et p̄dicabant publice
xpi et abant causa devocōis ad
templum s̄d̄m̄ quod h̄r d̄n̄ **Et**
erant semper v̄ communit̄ vel fa-
quentes in templo laudantes et b̄ndi-
centes d̄n̄ cui e honor in secula
seculorū Am̄n

Anno 1229 mense q̄nto ^{ap̄i} iudicac
Videri

Iste liber e magis Johi sp̄m̄